

728

קדמוניות

מקרא

מפנקאות ישנים

לקורות ישראל בפולין בכלל ובקראקא בפרט.

העתיקו וסדרו עם הערות

פ. ה. וועטשטיין.

קראקא

ברפוסו של יוסף פישער [גראַדנאַסע נ' 62].

שנת תרנ"ב לפ"ק.

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 728.

קדמוניות מפנקסאות ישנים.

שומה כפי המעתיקים לשפתנו משפות העמים: „טוב להעתיק דברים מועילים מלחבר דברים בטלים“. אם טוב לחשוף מים מכאן חפרוה זרים לרוח עמנו ולהלך נפשו; אם טוב להעתיק דברים אשר לא ממי יהודה יצאו אשר לא זרע קדש מחצבתם, אשר לא יבאו בקהל לנו; מה טוב ומה נעים להעתיק דברים אשר ממקור ישראל נובעים ונושאים עליהם חותם תכנית העברית, דברים עתיקים מפנקסי גנוי הקהלות, אשר ישמם סופרי עדה ועדה כישראל זכרון בספר ויספרו לדור מה פעלו אבותינו ומה עבר עליהם, מה אזנו וחקרו ומה תקנו וסדרו בשנות קדם. אבל לדאבון לבנו המקצוע הזה עוד כשדה לא עבד בו, לא חלו בו עוד ידים חרוצות לפתח ולשדד אדמתו; הפנקסאות רבם מונחים כאבן שאין לה הופכין ואך חשך ישופם מאין מעתיק אותם ומאין אומר להם: צאו! לאשר בחשך: הגלו!! אחד יחיד ומיוחד הוא הרהיח פרופ' ד"ר קוֹיֶמָאֵן הֵייוֹ אשר יעמול ויפעל בפנה זו עד מקום שידו מגעת. בצדק ירים כשופר קולו, יקרא בגרון לא יחשוך — כ"האוצר" שנה ישניה ושלישית — כי „אל נתן עוד את נחלתנו לשטמה והיו עינינו פקוחות על כל הנשאר לנו לברכה מדורות הקודמים“. מה רבו הדברים, אשר מזקן בלו עלו בתהו ויאבדו ונפשנו עליהם תחמה כי לוא נחפשו נבעו מצפוניהם, כי עתה בקע כשחר אור ומננה נגדו עברו עני כמה השערות ופלפולים רבים; מה רבו עוד הדברים אשר יתגלגלו תחת שואה, אשר עולל בעפר קרנם ומעפר תשח אמרתם: דרשוני וחיו! מה נקל כי גם אלה הנשארים לנו לפליטה ולא שלטמה במ עוד יד הכליון החרוץ, כי גם אלה כענן בקר ילכו ויכלו באפס תקוה; מה נקל כי פנקסי עירנו המוצלים כאור משרפה מכל הפנקסאות שעלו על המוקד ואבד זכרם המה ונראה במ אותות רקבון ורשמי כליון, כי גם אלה ירדו למטוין ואנחנו מחשיים וחכינו ומצאנו עון ונוסיף עוד חמא על פשע. לתת לזכרונות הקדומים ניר, שם

וישארית על פני האדמה, הנה הבאתים, לעיני רק קצתם, בדפוס כאשר היה לאל ידי,
לא חסתי על יגיעי כהעמים עלי עבודה כזאת הרורשת עמל וזמן רב ואמרתי ללבי
"לא עליך המלאכה לגמור" ולאמר: "כלה מעשיך, כלה!" אתנהלה לאמי לרגל עתי,
ואת אשר ירשני הזמן להעתיק, אם מעט אם הרבה אותו אשמור להוציא מאפלה
לאור, ומי יתן ותבא אתה, קורא יקר, למלאות אחרי ההעתקות האלה, לדוסיף
עליהן כהנה וכהנה, להסיע אכנים ולצבור חמר לבנין קורות ישראל וחכמיו ומנהיגיו
לעשות חסד עם המתים ועם החיים; ולשוב יזכר אלוף נעורי ורב חביבי, הרב
הגאון כמו"ה ח"ן דעמב יצר הי"ו על כי האיר עיני בדברי הפנקסאות אשר לפעמים
קשה מאד קריאתם וסתומים המה בדברי הספר החתום, או מפני כי האותיות מרוב
הימים כמעט נמחקו, או מפני כי המלות אחת לאחת נדבקו, והוא הואיל בטובו
להיות לי לעזר ולקח לו מועד לקראם ולשנותם פעמים ושלוש עד כי עלתה בידו
לבררם, ללכנם ולשים רוח בין הדבקים; ירפאהו ד' ויחלימהו — כי שוכב על
עריש דוי והרופאים עשו לו נתוח — יעשה חיל ולא יעזבנו כחו גם הלאה, זו
כחו לאלוה ולספרתו!

קראקא בירח כסלו התרנ"ב.

תקנות ע"ד החנוך והלמוד בשנת שי"א ושצ"ח לפ"ק.

אחרי השרפה שהיה בכ"כ הגבוה ונשרף הפנקס ישן דה"ק ת"ת אשר היו מונחים ת"י ריבני מ"ה זאלי נ"י בקשנו מכבוד ראשים מנהיגי הקהלה לבקש מהם הכתבים הנמצאים בפנקסאות הקודמין ונתנו רשות להנאמן לחפש מאת אשר ימצא למסור לנו הח"ק להעתיקם אות באות וכן עשה כבוד הנאמן ומסר לנו אלה הכתבים המועתיקים פה אות באות הכ"ד הק' אברהם בהמנוח מ"ה יצחק ז"ל מת"ת. אלה תורף דברי כבוד אמו"ר רבן של כל בני הגולה הרב הגאון אב"ד ור"מ דקהלתנו יצ"ו אשר ישלח לכבוד מנהיגי הקהלה ר"מ יצ"ו: הן ידעתם אשר מימי קדם נתיסד פה קהלתנו החברה דתית לפקח על לימוד תורה לבני עניים שמהם תצא תורה להחזיקם ללמוד תורה וכללל יבעו"ה יצא הקצף ונשחת הקיבוץ במגיפה⁽²⁾ ונדלדלה ונחרבה קהלתנו ונהרסה החבורא דת"ת ועתה אשר המל' ד' עלינו ויאמר למלאך המשחית רב הרף ירך ותעצר המגפה והקהלה חזרה לתפארתה מדוע נהיה אחרונים להשיב ולחזק ולחדש חבורא דת"ת אשר הוא אחד מעמודי עולם אשר העולם נשען עליו כמאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת' איזה ברית שהוא יומם ולילה זו ברית התורה שנאמר בו והגית בו יומם ולילה. ע"כ התאזרו חיל ותנו לב לשכלל ולחדש וליסד חבורא דת"ת כאשר היה מקדם ולהחזיק ידם בהכנסות אשר היה להם מקדם ועוד תוסף ירוע ידם ככל אשר תוכל עשוהו. אלה דברי כבוד הרב הגאון אב"ד ובית דינו הכ"ד הוא עשרה טבת שצ"ח לפ"ק בפקודת האב"ד ובר"ץ הק' יונה⁽³⁾ בן מ"ה יחיאל ספרא דדיינא⁽⁴⁾ פה ק"ק קראקא.

אחרי שכבוד אדמו"ר הרב הגאון האב"ד דקהלתנו בצירוף בית דינו העיר לכבנו לחזק הח"ק דתלמוד תורה אשר הוסד פה מאז נבחרו ע"פ כבוד הקהל ר"מ

(1) הסעקס הזאת והבאה צמ"י כיו לקוחות מפנקס הסדרה "תלמוד תורה". לבקשת החכם ד"ר גידעמאן הי"א, רב העדה בוויין, העוסק ב"קורות התנוך לצי"ו בימי קדם", שלחתי לו את שתי הסעקסות המכילות בקרבן דברים נכבדים במקצוע זה שהוא מוקד ודורש בו, אשר מגודל ערכן חסרן ככתבן וכלשונן דבר לא נעדר לחזק ספרו הי"א, לתוך החלק הרביעי שילא ממנו לאור בימים האלה, ומאשר הספר כרוז אשכנזיה וקוראני עברית במעט כלם לא ראון ולא קראון אחשוב לכוון לתת ציה, בספר כרוז באותה לשון שהן כתובות ושפה אחת להם, שפה עמנו וספראו, בתקוה כי קוראיהן ינאלו בהן חפץ והתחבבה לסדר שום צעויהם.

(2) כנראה היחה המגפה בשנת שפ"ג כנזכר במגלה עמוקות' פ' בא (ע' סוף הסערה (8) ובשנת שט"ז היה ג"כ מולידיע ר"ל והכמ"ח ברח אז מקראקא לשולוב וחבר שם הסו "מחיר יין" למגלה מנות כנזכר שם בהקדמה.

(3) הוא הרב יונה רא"ח קראכמאלג המובא בעורי זכב חפן משפט סוף סימן ע"ב.

(4) ז"ל "ודיינא" כי היה גם דיין גם סופר כנזכר בפנקס הקהל.

חמשה אנשים אלה שהמה יתקנו החי' זו על מכונה ולהרבות בתקונה המה האנשים
אנשי שם יודעי בינה הרבנים המהוללים ה"ה ר' משה בר' מיכל גבאי, ר' ליב
בר' יוסף, ר' צבי בר' אייזיק, ר' צמח בר' אברהם זלמן, ור' יהודה ליב בר' אליהו,
כל מה שיתקנו האנשים האלה לטובת ברית הח"ק דת"ת ויקויים דבריהם ע"י כבוד
אדמו"ר האב"ד בצירוף בית דינו הצדק יקום לעולמים עלינו ועל הבאים אחרינו
המיד הכותב בפקודת רו"ט מנהיגי הקהלה ובעה"ח יו"ד טבת שצח"ת לפ"ק נאם
הק' נתן נטע במ"ה דוד יהונתן סופר ונאמן דקהלה ק"ק קראקא.

אחרי אשר נבחרנו אנחנו הח"ט מאת כבוד רו"ט מנהיגי קהל עדת ישרון דפה
קהלתנו קראקא יצ"ו לפקח לשכלל הח"ק דת"ת על מכונה במקום הפשנו בכתבים
ובפנקסאות הקודמין וזאת אשר מצאנו ראינו בפנקס הנעשה בשנת שי"א לפ"ק
זה לשונו: תקנות הח"ק דת"ת והמה אלה: הח"ק הלז נתיסדה שהמה יפקחו על
כללות למור התורה על כל המלמדים דפה הן מלמדי דרדקים או מלמדי גמרא
שלא יעשו מלאכתם רפויה וילכו כל שבוע מאנשי ת"ת לשמוע התלמידים אצל
המלמד אם גלמד עמם כהוגן עם כל תלמיד לפי שכלו. (ב) חלילה לשום מלמד
ללמד חומש עם פירוש אחר רק עם פ"י בר משה⁵) שהוא לשוננו שמדברים
אנחנו בו כדי שידע הנער הפ"י על נכון וגם עם התלמיד אשר ישיג שכלו לפ"י
רש"י לא ילמד שום פירוש אחר רק פ"י רש"י שהוא הפ"י הנכון ע"פ פשוטו
ש"ט וע"פ האמת. (ג) חלילה למלמד דרדקי שיחזיק בחדרו יותר מארבעים ילדים
ויחזיק להם שני ר"ד שיוכלו ללמוד עמהם ור"ד קטן שיביאם לביה"ס וכן חלילה
למלמד גמ' להחזיק יותר מחמשה ועשרים ויחזיק להם שני ר"ד שיוכלו ללמוד
עמם ולהביאם לביה"ס. (ד) חלילה למלמד שישגיג גבול חברו מלמד כמוהו באמצע
הזמן ליקח תלמיד ממנו לחדר שלו, גם כסוף הזמן לא ילך שום מלמד אצל
בעה"ב לדביו על לבו שיקח את בנו הלומד אצל מלמד אחר ויתן לו לביה"ס רק
אם יבא הבעה"ב בעצמו וימסור בנו ללמוד עמו רשות להמלמד ליקח אותו
לחדרו ביה"ס, על כל אלה יפקחו אנשי הח"ק דת"ת. (ה) אנשי הח"ק דת"ת
יפקחו לשכור מלמד הגון וירא שמים שילמדו עם בני עניים ויתומים המובאים
לביה"מ של נערים אשר הוכן לזה וגם ישכרו ר"ד לפי מכסת הילדים אשר
יבואו. (ו) המלמד ור"ד דת"ת ילמדו עם הילדים המובאים לביה"מ שי"ג אל"ף ביה"ת
עם הנקודות וסידור וחומש עם פ"י בר משה דוקא וגם עם פ"י רש"י וסדר
התפלות בזמנם ודרך ארץ והנהגה ישרה עם כל אחד לפי שכלו ומדרגתו וגם
ילמדו עמם אותיות לעז שנדפסים בהם ספרי לעז בלשונם כדי שיוכלו לקרות
בהם וידעו מוסר ד"א ודרך ישרה גם ילמדו עמהם מלאכת הכתיבה באותיות.

⁵ (ב"ר משה" (5) "בזל משה") היקר במציאות הוא העסקה יהודית-לשכמים ע"פ פירוש
פ"י"ץ וחברו ר' משה שערטלן (החי' מונן בספרו 5. געט. 282 קראו "שערטלס" בסמ"ך והחי'
גידעמאן בספרו קוועללענט. 5. געט. 7. אונט. 239 קראו שערטלן צו"ן) כפי שמלאכת כתוב
בהקדמתו לספרו, "לקח טוב") וללא-חמת כתב הסופר צמ"ע "נייטיט" 1864 גליון 24 כי
כונה "לשוננו שמדברים אנונו צו" היא שפת הארץ שפת פולנית שהיתה ציומס ההס (ע' "המגיד"
שנה שמינית גליון 47).

יבלשון לעז⁶) שאנחנו מדברים בו. גם ילמדו עם המשכילים מהתלמידים לח הפעלים כדי שידעו מהות לשון הקודש עבר הוה עתיד יחיד רבים נוכח נסתר שלימים הסרים כפולים וכן כל הגזרות והכנינים; גם ילמדו עם מלאכת ההשבון חיבר חיסר כפל הילק. אם אחד מהתלמידים יהיה בן משכיל ומסוגל לבוא למדע לימוד או"ה יתחיל עמו גמ' עם פ' רש"י ותוס'. ז) אם יהיה איזה תלמיד קרוב למלאות לו שלשה עשר שנים ילמוד עמו סדר מצות תפלין. ח) בבוא הנער לארבעה עשר שנים ולא יה' מסוגל לגמ' יותן לאיזה אומנות או להיות משרת אצל בעה"ב. כל אלה יפקחו הח"ק דת"ת להיות הכל בסדר נאה ונכון על איפניו. וגם הנה נמצא כתוב הכנסות הח' זו מאז הנמסר להם מראשי מנהיגי הקהלה. א) שיקחו חלק ישישית מכל ביה"כ וביה"מ וממנינים מהכנסות הסבוכים שנגעשה בהם יום ב' ויום ה' בכל שבוע. ב) בכל ברית מילה יקה המוהל מבעל ברית והקרואים לסעודה נדבה מרצון המנדב וימסור לח' זו ג) ככל נשואין ילכו שני אנשים מח' זו לצד החתן ולצד הכלה לנקש שיתנדבו מה לפי נדבת לבם לח' זו. וגם בעת סעודת נשואין ישלח מח' זו ביקס מחותם ליד אחד מהמסובין שיעמוד הביקס על השלחן ומי מהמסובין שירצה להשליך נדבה לביקס ישליך ואחר כלות הסעודה ימנה המסיב הנבחר הנמצא בביקס בפני המחותנים וימסור הנמצא לח' זו. ד) הגבאים הנבונים יתנו חלק עשירית לח' זו ממה שימצאו בכל מתן בסתר כבה"כ.

בעלי התמנות יעשה ע"פ שלשה אנשים הנבחרים ע"פ קלפי בגורל מאנשי ח' זו והנבחרים ימנו שלשה גבאים ושלושה במקומות וקאסיר אחד ובמקום קאסיר אשר על ידם יעשה הוצאות ויבנו ההכנסות וארבעה משגיחים שיפקחו על הכל אם נעשה בצדק ואמונה ויבואו לחשבון עם הקאסיר אם נעשה הכל באמת וצדק ולא יומנה בח' זו אנשים לבעלי התמנות שלא יהי' בן ששה ושלישים שנים וגם מוכרחים להיות דוקא בני תורה ואנשי מדע ואנשים חשובים.

אלה התקנות הנכתבים בפנקס ואנחנו לא לגרוע דבר חלילה באנו רק לתקנות הלז ולהוסיף תקנות אחרי שהתבוננו אנחנו הנבחרים שראוי להוסיף וזה אשר הוספת⁷): מאחר שראינו שהכנסות ח' מועטים ואינם מספיקים להספקת

⁶ הסופר במ"ע נייטיט. הטיל יאמר גם כי „אותיות לעז“ משמעותו „אותיות אשכנזית וסלונית“, ובלשון לעז“ הוא „לשון הארץ המתהלכת בה“; אבל כל האומר בן אינו חלף עושה. „אותיות לעז“ כונתו: „אותיות חבז רש"י“ שדפסום בהן ספרי יהודיה-אשכנזית, ובלשון לעז“ אין זה כי אם הלשון המדוברת בין יודי פולין מאלו ועד היום, וטוב העולמו הח' גידעוהאן בספרו הג"ל על דברי „ספר של ר' אביג"ל“ (קראקא 1534, 1584) הכוזבים על השער שבו: „לשון אשכנזי שהוא הלשון המורגל בימינו אשכנזים וכו"ו. כי לא למדו אז התלמידים צדיה"ם „הלמוד תורה“ קרוה' או כתוב שפתי העמים וספריהם, זאת נעלה הוא מעל כל ספק.

⁷ התקנות האלה הנוגעות „בפנקס הנעשה בשנת ט"ח“ כדברי סופר הקהל הג"ל אין כל ספק כי נעשו ונתקנו עוד בימי הרמ"ח ז"ל ונעוה הוא בידי הסופרים „המגיד“ וב„נייטיט“ הג"ל ובידי רבים וכן שלמים המיוחסים אותן להגאון בעל „הבחי"ו; הוא רק לשון וקומן בכל סקף ועז צדי דינו והוסף עליהן איזה תקונים מועילים המכירים הלאה וכשהרסה התנ"ך

שכירות מלמד ור"ד והספקת בה"מ שיני גלל כן נתנו רשות לאנשי המבוי הסמוכים לבה"מ שיני לקבוע עצמם להתפלל בעת התפלה בבה"מ זו ובעד זה יתנו כל שבוע תמידין כסדרן המשה עשר צ"ל פולש לח' זו חוץ חלק ששירת מ' מהסבובים ככל שבוע יום ב' ויום ה'. ב) קבענו בחוק ולא יעבור שכל אחד מבעלי בתים דפה שיתחיל בנו ללמוד חומש יתן גרבה לח' זו ח"י מפלים וכן אם יעשה לבנו סעודת בר מצוה יתן ג"כ גרבה ח"י מפלים לחה' זו. ג) כל הר"ד דפה יתנו מכל הכנסותיהם מכל זרב פולש א' ג' פולש. ד) כל אחד מבני הח' יתן לח' זו לכל חודש א' גדול וחצי. ה) מחמת שנראה בעליל כי כמה נערים גדולים אשר אין להם מורה דרך הולכים אחר בצעם ומומתם בדרך עקלקלות זה גונב וזה שואל על הפתחים למלאות בטנם ואינם נותנים לב להניה תפלין ולהתפלל רק המה רועים עצמם בדרך לא טוב ע"כ יפקחו אנשי הח' זו להכריחם שילכו להתפלל ערב ובוקר לבה"מ זו ושיניחו תפלין ושיתנו אותם להיות משרת אצלם או לאיזה אומן שילמדם אימנות ואם האומן לא ירצה ללמדו אומנות בהנם יותן מקופת הח' זו לסייעו סך ששה זהו פולש. ו) ככל שנה בעת עשית הקלפי חדשה ע"פ גורל לעשות התמנות אח"ז יוקח מהקלפי שלשה שלשה מאנשי הח' זו עד תשלום כל בעלי הח' וילכו שלשה לפקח על עניני הלמוד ומורה דרך טוב לנערים שאין להם מורה בשבוע א' ואחריהם שלשה אחרים שבוע ב' וכן עד תשלום אז יהיו בחזור חלילה עד הקלפי החדשה. ז) המלמד דת"ת לא יתחיל עם איזה תלמיד גמרא זולת שיבחן שלשה שבועות ע"י השלשה אנשים המפקחים בזמנם אם ראוי ומסוגל ושכלו זך ללימוד א"י. א"ה התקנות ישנים גם חדשים אשר הוספנו אנחנו הנבחרים ובאנו עה"ה לראיה מו"כ מבת שצ"ח לפ"ק נאם הק' אלימלך מלך בן מו"ה מיכל נאם הק' יהודא ליב במהר"ר יוסף זצ"ל נאם הק' צבי בן משה"ר אייזק נאם הק' צמח בהרב המהולל מו"ה אברהם זלמן זצ"ל נאם יהודא ליב במהר"ר אליה זצ"ל. הובא לפנינו התקנות הנמצאים שתקנו מחוקקי הגאונים הקדמונים ותקנות שהוסיפו הנבחרים ממנהיגי ר"ש דפה ומצאנו כל דבריהם נאמנים והמה עשויים עפ"י דת תורה"ק וע"פ הנהגות האמת והצדק בשכל דעת ונתנו תוקף לכל דברי התקנות האלה להיות בתוקף ועונו עלינו ועל הבאים אחרינו לדור עולמין לנצח הכ"ד הב"ד הקבועים יושבים על כסא המשפט בצרוף ג' ראשינו כבוד תפארת ראשינו הרב הגאון אב"ד דפה ק"ק קראקא והגליל באנו עה"ה בעצמנו כ"ה מבת שצ"ח לפ"ק נאם הק' יואל סירקיש אב"ד ור"מ פה קראקא והגליל נאם יצחק בהגאון מו"ה נתן ז"ל⁸) הק' נחום במו"ה יעקב יצ"ו נאם הק'

במסכת קטב מריכו ורוע מוצג העדה וכשנעזרה אח"כ המגפה „והקהלה חזרה לתפארתה" העיר הוא הלצנות לקומם הריסותיה ולבנותה מחדש על הלה.

⁸ כנראה הוא צנו של הגאון מו"י נטע ספירא בעל „מגלה עמוקות" ז"ל. ואל תשינו מדברי הח' מחבר „עיר הנדק" המחליט שס (75 58) הממנו כי לא היה לו בן שלישי ובסס יתקף כי כבר צרור הדבר כשמש צהריים כי לא כן בדיו (ע' מפלה עיר הנדק 75 20 „השחר' שנה תשע"ה). ואם תשוב תפלא צי לאמר: הן הגיוני יתקן נפטר בשנת ת"ש בשנת כ"ה לינו חייו כפי שראש בפקס הח"ק פה, נמצא כי נולד בשנת שפ"ד ויפלא הדבר כי בשנת

יהודה⁹) במו"ה חיים יצ"ו נאם הק' אביגדור במו"ה ישכר נאם הק' כרכיה בירך¹⁰) בהגאון מו"ה יצחק נאם הק' יונה¹¹) בן מו"ה חיים יצ"ו נאם הק' יהודה ליב בן הרב מו"ה משה נאם הק' יואב (חקדוש¹²) מו"ה מאיר זצ"ל נאם הק' יואב בהרב מו"ה מאיר זצ"ל נאם הק' יהואל מיכל בן הגאון מו"ה משולם משה יצ"ו ונאם הק' אורי פייביש בן מו"ה יעקב זצ"ל.

אחרי אשר הובא לפני אסיפתנו מנהיגי הקהלה רו"ש ויחודי סגלה דברי התקנות מקדמת דנא אשר הוסיפו הנבחרים ורו"ש והמה מיוסדים ע"פ דרכי התורה וע"פ אמונת דרוישר והצדק והנהגה ישרה וגם כבוד אדומ"ו הרב הגאון בצירוף בתי דין הקבועים מצא דברי התקנות ונתנו תוקף לדבריהם לזאת אנחנו באסיפה שלימה שבעים איש בשפה אחת קבלנו דבריהם להיות בחוק ולא יעבור עלינו ועל הבאים אחרינו לדורי דורות הכ"ד הכותב והחותם בפקידת רו"ש ובאסיפה שלימה שבעים איש הבעה"ח לראיה כ"ה מבת שצ"ה לפ"ק נאם נתן נטע בן מו"ה דוד יונתן סופר ונאמן דקהילה קהלת עדת ישרון דפה קראקא.

הוועתק אות באות מגוף הכתבים בח"י הנבחרים ובח"י הכד"צ זצ"ל ובח"י מפי אסיפה שלימה בלי שום שנוי כלל הכ"ד הבעה"ח לראיה מ"ו שבט תקל"ה נאם הק' אברהם נאמן דת"ת ונאם שרגא פייבוש בר"א נאמן דבה"מ.

למען יהיה לעדות נאמנה שהכתבים מועתקים אות באות בלי שנוי, ושקבלתי הכתבים לידי בחזרה בעה"ח לראיה ל"א שבט תקל"ה נאם הק' אברהם פנחס הלוי איש הורוויץ סופר ונאמן ק"ק קראקא.

שניה בהיותו אך בן י"ד שנים מנחה ד"י כביר י"ד הג"מ יצחק לטא עה"ח תחת המקנות בין גדולי עורכו ובכאשם הגאון בעל "הב"ח" ז"ל; דע איפא, קורא יקר, כי גם בעיני יפלא הדבר אבל מה הענה והאמר לפליאה יותר נשגבה אשר חסופר מבנו (של בעל "מגלה עמוקות") בזכרו הג"מ שלמה כי בהיותו אך בן שבע שנים דרוש דרש הרבה נמרצה ונשגבה בחכמת הקבלה ושם ע"כ אהה אומר כי אמת הוא ואין להרהר אחריה כלום אחרי כי באותו הזמן שדרש נכתב הדבר על ספר ונתן להגלות ומה גם כי כתבו הגאון בעל "מגלה עמוקות" הנודע לאום דגול מרדצות עם בענות נדקו, המזו וישרו. והלא מה דבריו שם צפי בא: "דרשה זו דרש בני היניק השם יגדלו לחזרה ולמ"ט שלמה שח"י בחצר קאסווא שנת שפ"ג כשהיינו שם מפני אף ד' דבר בנו. והוא היה ככן, שצבע שניסי י"ר סיגדל ויחזיק בחזרת ד' כל הימים ויבלה שנותיו צניעומוס".

⁹) אחי בעל "מגן אברהם" המציאו בהלכות זניית סוף סי' י"ג.
¹⁰) הוא הג"מ זכריה שפירא הנקרא ר' בייך דרשן הלמוד בעל "מגלה עמוקות" ומחבר "זרע בייך" על התורה שהלך לכה"ק בסוף ימיו בשנת תמוז ונפטר באותה שנה י"ט אלול שנת ה'תק"ל בקונסטאנטינאפל (ע' "כלילת יופי" ח"ב מ"ד ע"ב).

¹¹) הוא המ"ל בהערה 3 ומה שכתוב למעלה בן "יהואל" ופה בן "חיי"ם הכל חד ונקרא אצלו צפי בני אדם "חיי"ם" וכשם הקודש "יהואל", ולדעתי מלת "רש"ח"ם הסדרה על מנחתו אחרי השם יונה הבלתי מובנת, היא ר"ת של שם אצלו ר', אלתר חיי"ם או ר', אברהם חיי"ם.

¹²) אחד ממנה קדושים שנהרגים פה על קידוש השם לפני ימי חג שבועות בשנת ש"ז.

(ב. 1)

התקנה שעשו ד' ארצות ביחד בק"ק לובלין יום ג' ט"ו כסליו של"ה לפ"ק.
זאת לדעת לכל עמי הארץ אנשי קודש בני ברית שהסכימו האלופים והמנהיגים
דארבע ארצות יצ"ו כראותם המעמד ומצב הארצות לעת כזאת הצריכים חזק
בפרט אודות האנשים הלהומים אחרי הכצע והממון להתעשר מחמת אורנדיש גדולים
ועצומים ישיש לחוש פן יביאו לידי סכנה גדולה ועצומה יוצא לרבים ח"ו, ע"כ
הסכימו כולם כאיש אחד ובפה אחד שכל מי אשר בשם ישראל יבינה לא יהא
לו-ישום עסק לשכור משאפווי⁽²⁾ בפולין גדול ובפולין קטן, ובמאזי, הן מהמלך
יר"ה, הן ע"י מושלים או בשום תחבולה בעולם, גם שלא ישכרו שום מינין⁽³⁾
או זויפא⁽⁴⁾ במדינות הנ"ל ולא שום גרעניץ מכס, דהיינו מכס קראקא ופונא
והשייך להם. כל הנ"ל לא ישכור שום יהודי בשום אופן הנ"ל ולא ירעסקו
בעסקים אלו שום התעסקות בעולם, ואיזו איש אשר ימלאנו לבו לשכור או
להתעסק בעסקים אלו שום התעסקות כנ"ל, אחת דתו להיות מוחרם ומנודה בשני
עולמות. יהי מוכרל ומפורש מכל קדושות ישראל, פתו יהא כפת כותה יינו יין
נכר, ושחיטתו כשחיטת נכרי, ובעילתו תהא כעילת זנות, וקבורתו תהא קבורת
חמור. וישום רב או צורב לא יתעסק בקדושיין שלו הן לבניו הן לבנותיו, וישום
אדם לא יתחתן עמו, ויהא אזור ומקולל בכל האלות והקללות הכתובות בספר
התורה, ובקללות שקילל אלישע לגחזי נערו. יחולו על ראשו עד אשר יסור מדרכו
הרעה וישמע ויצייט לדברי המורים. ע"כ התקנה של ד' ארצות משנת של"ה
לפ"ק ופה ק"ק קראקא הוספנו אומין בדבר וקללנו עם זיי"ן ספרי תורות לחזק
התקנה של ד' ארצות ונוסיף על העונשיין הנ"ל, וועלכער דער ח"ו דבר אחד מכל
הנ"ל עובר ווערט דער מזו געבין קנס מאה זקוקים לשר חמשים זקוקים לשופט
חמשים זקוקים לקהל.

ג.

תקנות שנעשו באסיפת הכמי ומנהיגי חמש ארצות בק"ק טישוויץ
בחוה"מ פסח שנת גש"ם לפ"ק ונקראים תקנות חמש ארצות בק"ק טישוויץ
והפנקס של התקנות מונה בק"ק לובלין.

ואחד מן התקנות שאין לברור שום רב או ראשים או טובים או קהל יצ"ו
או לשאר מינויים שבעולם, רק ברחוב היהודים כדי שיהיו המטונים מטונה בחסכמת

(1) התקנה צ"ב ז' ג' די ה' ו' ז' נערקו מפנקס הישן שהי' מונה צבה"כ הרמ"א
וכעת הוא ח"י הרב מהרש"ן דעמבירג נ"י.

(2) הוראהו מכס-משקס.

(3) מללכת תקיקת המעצעות היתה בידי הסודים נחזירה עוד בסוף המאה השתיס
עשרה ציני מיעטשילאז שלטיי והמעצעות נחקרו בשפה פולנית ובכחוצה עצרית כמו "משקה
קל פולסקי" המוסדס על המלך הזה וראה מה שכתב ע"ז החכם החוקר ד"ר הרבני צמ"ע
"יודישע לייטשריפט" לגיוגר ח"ד ז' 287. ובספרו "היהודים ושפת הסלאוויים" נגד דעת הח' נק"ץ.

(4) הוא מכרה-מלח ואצני-הכ.

ראשים וטובים וקהל יצ"ו, וכפי דת תורתנו, לפי שיש לנו ע"ז קיומים מן המלכים ומכל שרי ומושלי המדינה וגם אנחנו נשבענו ומושבעים ועומדים מהר סני ע"ז והישובעה הזאת חדשנו עתה מחדש עלינו.

ואם יעלה על לב יחיד או רבים לפעול חדשות אצל השררה יר"ה, וזאת היא נגד דת תורתנו וישובעתנו וקיומים שלנו, וכן אם יעשו זאת כעצמם או ע"י שלוחם הן ע"י היהודים והן ע"י ערלים, אז חל עליהם השם עברייך וגם חל עליהם כל העונשים וחרמות וחומרות ככל אשר עשו ותקנו בתקנות חמש ארצות בק"ק מישוויץ בחוה"מ פסח שנת גש"ם לפ"ק כמבואר בפנקס התקנות המונה בק"ק לובלין השייך לחמש ארצות אשר שם נחקקו כל התקנות שתקנו שם ושם נאמר דאם יעשה אדם איזה פעולה חדשה אצל השררה הן יחיד או רבים הן איש או אשה שיעשו השרים או המלך יר"ה בעניני מינויים של הקהלה אשר יהיה שלא כדת, וגם ירצו להשתדל אצל המלך הן בעניני רבנות מי שירצה לנהוג ברבנות או כל שאר מינויים הנזכרים בתקנה זו, או שירצו לעשות להם איזה הכנסה בתוך הקהלה או שירצו להשתדל לפטור א"ע ממסים שלא ליתן חלקם בתוך הקהילה, או שירצו לעשות דבר מה שיהיה נגד קיומים שלנו ונגד הקהל יצ"ו מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב, אז יהי האיש ההוא או האשה יחיד או רבים ככל מיני עונשין וחרמות וחומרות המוזכרים בתקנות מישוויץ הנ"ל, ואפילו מי שיהיה ממונה באופן הנ"ל, ויתנצל לאמר הדבר נעשה כעל כרחי או שלא בידעתי או באונס, גם הוא מחוייב להתחוק כפי התקנה של מישוויץ הנ"ל.

נוסף על העונשין והחומרות הנ"ל העובר על דבר אחד מכל הנ"ל חייב ליתן לשר וואיבאדא יר"ה מאה זקוקים, חמישים זקוקים לשופט, חמישים זקוקים לצדקה, ומאה זקוקים לקהל יצ"ו והראשים והטובים מחוייבים תיכף ומיד כשיעבור אחד על הנ"ל להודיע מן הקנסות הנ"ל ע"כ יזהר כל אדם ושומר נפשו ירחק מכל הנ"ל וכן כל המסייע לכל הנ"ל הן בסתר הן בגלוי הן בכתב והן בכל פעולות שבעולם לדבר עברה הנ"ל יהי בעונשים ובחומרות ובקנסות הנ"ל.

ד.

תקנות שנעשו בק"ק קראקא בשנת שנ"ה לפ"ק.

זמן מינוי ד' ראשים ה' טובים י"ד הנכבדים קרואי עדה מהקהל יצ"ו (ס"ה כ"ג כמנין סנהדרי קמנה) ושלשה כתות הדיינים תחתיים שניים שלישיים, ושלשה בעלי חשבונות אצל הטובים, יהי בחוה"מ של פסח מידי שנה בשנה ועל הפ"ה מטל לקרוא את כל הקהל ביום ראשון של חוה"מ הנ"ל, וכאם איזה מן הקהל אינו פה אעפ"כ יבררו בזמן הזה אם הרוב בכאן.

ומיד ביום ראשון של חוה"מ פסח אינו רשאי שום א' מהם לנהוג ראשית וטובות עד שיבררו כסדר הקהלה עפ"י המבוררים המבוארים למטה, אעפ"כ הרשות ביד הקהל הישן ליתן כח להראשים וטובים הישנים לנהוג את הראשיות על משך י"ד ימים להלאה עד שישתדלו את הראשיות מן השררה יר"ה, ואם לא יוכלו להשתדל רשיון על הראשיות כמשך י"ד ימים אזי יפתחו את חותמות הנכבדים החדשים וינהגו את נשיאתם כרחוב היהודים ובלעדם לא ירים איש את ידו ואת

וגלו, והישנים יתראו לפני השררות כאלו הם המנהיגים אך לא יעשו שום דבר כי אם כרצון ובהסכמת ראשים וטובים החדשים, ולהשתדלות הראשיות מהשררה יר"ה יכרוו החמשה כוררים ג' אנשים משתדלים כפי ראות עיניהם.

סדר מינוי ראשים, וטובים, וקהל, ודיינים ובעלי השבון בתוה"מ של פסה יהי באופן זה. הרוטו"ק ישבו ביחד ויקבלו עליהם באמונה שמים על דעת המקום ועל דעת הבריות בלי שום ערמה ומרמה שלא יעשו שום קינויאי ביחד הן עם יחידים הן עם רבים ורק שיהי כונתם לש"ש לטובת הכלל כפי אשר יורו אותם מן השמים. הביורור יהי באופן זה. השמשים יטילו לתוך הביקש שמות כל האנשים הנושאים בעול ומסים בצרכי הקהלה, ואח"כ יטלו השמשים מתוך הביקש מ' אנשים יהי כשרים זה לזה והיוצא ראשון פוסל את קרובו היוצא שניה. וכירד כאשר יטלו שמות מ' אנשים ישבעו המ' אנשים שבועה בפא"ה לפני השמשים יצוי אשר יבררו חמשה אנשים מתוך הקהל בעלי שכל ומדע ויכללו בשבועה שלא יעשו שום קינויאי אפילו שנים ביחד ורק יהיו יודעים צורך הנהגת הקהלה ויהיו ראויים לברור לטובת הכלל ראשים וטובים וקהל וג' כתות הדיינים ונ' בעלי השבונות אשר ישבו עם הטובים, ויבררו כן בשבועה בפא"ה לפני הראשים וטובים והשמשים והכל בלי שום רמיה רק לטובת הכלל. ויבררו ארבעה ראשים, חמשה טובים, ארבע עשר קהל, ג' כתות, היינו ג' דיינים תחתיים ג' דיינים שניים וג' דיינים שלישיים ושלושה בעלי השבונות לטובת הקהל אשר יהי כרצונם וגם יהי מוטל עליהם לעשות גבאים וממונים חמשה דהיינו הייפט לייט, וגם יבררו האלופים על היתומים וגם ממונים על הקעסטיל של טשאפאווי הן מן קהל הישן הן מן אנשים והן הוץ לקהל והן מביניהם כאשר יורו אותם מן השמים, ורק אם יבררו ממנו או מן הקרוב פסול לו יצוו אותו להרחיק מהם.

השלשה כתות דיינים אשר יבררו דהיינו תחתיים ושניים ושלישיים.

הדיינים התחתיים יפסקו בכל יום מלבד עש"ק ועיו"מ, ויכולים לשפוט משוה פרוטה עד עשרה זהובים ועד בכלל ושכרם כמקדם דהיינו עד חמשה זהובים חצי גדול מכל זהב ומשם ואילך עד עשרה זהובים ג' גדולים ושניהם ישלמו יחד שכרם כנ"ל דהיינו כל אחד גדול וחצי וכו'. והדיינים התחתיים מהוייבים לפסוק ג"ב עניני השגת גבול כשהתובע תובע בפניהם וההפסד שיהי עד עשרה זהובים כנ"ל. וגם יכולים לפסוק בעניני זלוולים אשר יעשה בפניהם דוקא לענוש בעונש טמון אבל לא לכיסם רק לברק ב"ה. גם יש כה בידם כשיראו איזה רמאות בדבר ויכלו לפסוק כפי ראות עיניהם ועל פי עד אחד, ובעסקי נשים אפילו אשה אחת בפרט אצל השגת גבול כשהתובע תובע בפניהם וגם בענינים הנוהגים ליתן בהקפה וגם יכולים להפך השבועה על צד שכנגדו כפי ראות עיניהם.

השגת גבול יותר מן עשרה זהובים, פוליש ישפוט הפרנס החדש ואם הוא דבר גדול יצרף הפרנס החורש עמו גם שאר הראשים וטובים, ואם הוא פחות

משני זהובים פוליש יודין כפי ראות עיניהם אם לתת לו קבלה בפתחת ארון הקודש או בלא פתחת ארון הקודש.

ואם הוא פחות משני זהובים פוליש והנתבע עובר ואינו משלם אותם, יכריזו עליו סרבנות, ואם ישנה שלשה ימים ועודנו עומד במרדו ואינו משלם אזי ימשכנו אותו, והשלוחה ביד ילך לביתו ויטול ממנו משכן אם יש לו כפי הדין, ואם אין נמצא מה להשכין מושיבין אותו בתפיסה כפי התקנה הישנה וכמו שנזכר לקמן אצל מענת אין לה, והשלוחי הקהל מהוייבים להפוס אותו או ליטול ממנו משכנות עפ"י ציווי הדיינים בלי שאלת שום פרנס החודש או מראש הקהל וגם מטובי הקהל ואפילו כלם ביחד לא יתערבו בזה כלל בעונש התקנה.

הדיינים מהוייבים לכתוב בפנקס המיוחד להם פסקיהם בעסקים אשר יהי יותר מן א' זהב פוליש בהנם, ומן ההעתקה חצי גדול, גם מהוייבים לגמור את הפסק הדין לכל היותר תוך שלשה ימים אחר המענות, והשמשים אצל הדיינים בכל כת וכת יהי מזומנים תמיד אצלם באיבוד שכרם ולהעבירם.

הדיינים השניים עליהם מוטל לשפוט בין איש לרעהו מעשרה זהובים פוליש עד מאה זהובים פוליש, ושכרם עד המשים זהובים ב' גדולים מכל צד, ומחמישים זהובים ולמעלה ג' גדולים מכל צד, והם ישפטו הכל בעניני ממון עד הס"ך הנ"ל, וגם ישפטו על זלוולים אשר יעשה בפניהם אך לא יקנסו שיגיע לכיסם רק לב"ה כנ"ל, גם מהוייבים לכתוב בפנקסם בפנקס בהנם ומן ההעתקה א' גדול. גם מהוייבים לישב בדין בכל יום מלבד ע"ש ועיו"ט, ומהוייבים לעשות פסק דין תוך ב' ימים אחר גמר מענותיהם, ואם הוא דבר קשה לא ימשכו הדבר עכ"פ מלעשות פסק דין עד ח' ימים בקנס על כל דין. חצי מאהליך לברק הבית הכנסת ובהכרות סרבנות באם הבע"ד יברר בפני הפרנס החודש כי היו משיכים את הדין יותר מזמן הנ"ל, והפרנס החודש מחויב לגבות מהם הקנס, ולהכריז עליהם, ואם יאן הפ"ה מלעשות כן הרי זה עובר את התקנה.

הדיינים השלישיים הנבחרים ישבו בדין ג' פעמים בכל שבוע דהיינו ביום א' וביום ב' וביום ה' אם הוא צורך השעה, אבל עכ"פ ישבו ביום א' וביום ה', והם ידינו מן מאה זהובים פוליש ולמעלה כל תביעות ממון שבעולם, ולא יטלו שום שכירות מן הפסק גם יפסקו על הזלוולים אשר יעשה בפניהם, אחר מסופרי דמתא מחוייב לשבת עמהט ולכתוב כל פסקיהם בפנקס שלהם ושכירות שלו ב' גדולים מכל פסק עם ההעתקה כשוצטרך, ואם א' מן הדיינים יש לו שייכות לא' מבעלי דינים אפילו שלישי בשלישי אסור לו לישב בדין זה, והפרנס החדש וראשים שאינם נוגעים ימנו שלישי במקומו, וגם זאת שאסור להדיינים להמטוך את העסק כפי מה שנזכר לעיל אצל הדיינים האמצעיים היינו להניח פסק דינם תוך ב' ימים אחר גמר מענותיהם והכל כנ"ל. ואם אחד מן השלשה כתות הדיינים לא ישבו בדין כפי הנ"ל אזי מחויב השמש שלהם להגיד זאת להפרנס החודש והפרנס החודש מחויב לפקוד שיכריזו עליהם סרבנות, ואם יעלים השמש ולא יגיד זאת אזי עובר הוא על התקנה ויעבירו אותו, וגם הפרנס החודש הוא עובר על התקנה אם לא יעשה כנ"ל.

ובאם יקחו הבעלי דינים להם בוררים, אזי מהוויבים הבוררים לשבת
בנידון העסק תוך מעליע ומהוויבים לעשות קץ לדבר תוך שלשה ימים בקנס
הצי טליר והכרות סרבנות ובאם הוא דבר קשה יש להם זמן כנ"ל אצל דיינים
והפרנס החודש ישגיה ע"ז, גם מהויב הפיה לבוף את החייב בדון על פי פסק
הבוררים. א' מראשי הקהל או משובי הקהל או אחד מג' נאמני הקהילה רשאים
להיות בורר או שלישי ושום בע"ד אינו רשאי ליקח לו מורשה רק אלמנות
ויתומים יתנו להם הבי"ד מורשה, ואם יראו הבי"ד שהבע"ד צריך למורשה אזי
יתנו לו משום פחה פיך לאלם. סופרים דמתא ועדים דמתא יהי לכל א' מהם
פנקס טיוחד.

הנבאים דצדקה הנקראים בשם הנבאים הגבוהים.

הם יהי מטונים על בתי כנסיות ⁽¹⁾ דפה על כל ההכנסות מן המקומות
וכן העלויה והכל יהי תחת יד הנבאים הגבוהים וכמו כן בתי צדקה יהי בידיהם
וכן הח"ק של גויה של אמת יהי הם לקבל ההכנסות ונגד זה יהי מוטל עליהם
פרנסת העניים דפה וכן ליתן כל צרכי קבירות של עניים וגם השוחטים והכודקים
והמנקרים והקצבים יהי הכל תחת ידם ובתי ההקדש ובתי החולים יהי הכל
מוטל עליהם וגם להאיר נרות להשיבה וכן יהי הנשים הצדקנות דפה עושים
לנבות מעות לצורך צדקה להכנסת כלה ולילדות עניות וכדומה. והנבאים
צריכים להשגיה גם על בעלי מרחצאות שיסיקו את המרחץ שלשה פעמים במשך
ב' שבועות היינו ב' ע"ש וא' יום ה' הוי בשעת יריד לובלן ויערסלאב א"צ
להסיק ביום ה'. עוד תקנו ששום אשה או בתולה אסורים להם לרהיץ במרחצאות
של גויים כל זמן שהמלך יר"ה או אנשי ביתו ישנם בכאן קראקא הן במרחצאות
של קאזמיר או קראקא בקנס ה' גדולים לצדקה והפח"ה מהויב ליטול את הקנס
וליתנו לגבאי החודש. ואם האשה צריכה לרפואה במרחץ של גוים תשאל רשות
מן הפ"ה וליתן לו מתחלה ב' גדולים. הנבאים יפסקו בין בעלי מרחצאות דפה
ובעלי המרחצאות יתנו כל שבוע א' טאליר כל יום א' וע"ז יתנו ערבים קבלנים,
וכל איש הרוצה לילך במרחץ של גויים מהויב ליתן מקודם לבעל מרחץ היהודי
או לשומר שלו איין טפל ואם לא יתן מהויב ליתן ב' גדולים לקנס. בחורים
גדולים וקטנים אינם רשאים כלל ללכת במרחץ של גוים וע"ז הסכים גם הגאון
מהר"ר מענדל ⁽²⁾ י"ץ ר"ט אם לא שיש בידו כתב מהרב הנ"ל להתיר לו
מחמת חולי ב"מ או מוכה שהין.

(1) שלשה ככ"י נמאלו אז פה והס הכס"כ הסיף הכס"כ הרמ"ח, ובה"כ הגבוה, ובחזרה
ס"ה (לפ"ק) נעשו התקנות אספו "הגבאים" מעות לתוך קופת הצדקה לצורך בנין צ"כ חדש
ובמחלוקת הימים נכנס הכס"כ הנקב"ל, "קופה" ע"ש קופה של צדקה הוזכר בפנקס. סס וחל"כ
בשנה שיש נכנס הכס"כ של ר"ו פאשר ובשנת קד"ג הוקס על לתפארת הכס"כ של ר' אייזיק
ר' יעקב ז"ל.

(2) הוא הגאון מהר"ס ז"ל הגודע בספרי הפוסקים ובתקניהו שהין ע"ד שטר עיסקא

אודות בר מינן תקנו שהגבאי צדקה יתנו בכל שבוע לשמשים אי מאליה, והשמשים לא יקחו כלום לא ממלבושים ולא משום דבר שבועולם, ואשר נהנו מאז ליהן לשמשים יגבו עתה הגבאים אבל השמשים מחוייבים להתעסק עם המת ב"ט כל התעסקות השיוך להם ולא יתשלו בשום דבר וכמר שמואל שמש אם הוא בעסק הקהל באותו פעם ב"ט הוא פטור וחביריו יתעסקו בשבילו.

ע"ד שמאים והערכות

נעשה התקנה אחר גראמניץ שני"ד לפ"ק ונבררו ג' שמאים וע"י קבלה שיעשו הכל באמונה ובלי ערמה ומרמה כלל וכלל בעניני המסים בן כל דבר שיש בו הכנסה לתוך הקהל. וגם בענין גובי המסים יהי' ב' שמשים ואם יגבו ה' סכומות יתנו להם עשרה זהובים ופחות מן ה' סכומות יתנו להם שמונה זהובים ולא יתנו להם שכרם עד שיגבו הגביה כולה בשלימות תוך ששה שבועות, ואם יעבירו המזכרים ובעלי השבונות ויתנו להם הם עוברים על התקנה ואינם בכלל מי שבירך. גובי מסים אחרים הגובים מעניים וממי שאין להם הזקה כנ"ל יהי' לשנה הזאת שנת שנת שנת לפ"ק כמר דוד בר נתן בלומז ז"ל הציה יגבו בר"ה תמוז וחציה השנית בר"ה סבת ויקחו עמהם את יצחק שפעקיל ואהרן אילדום כ"ץ ושכרם מכל גביה ארבעה זהובים ומחוייבים ליטול משכנות וגם להושיב בתפיסה ולגמור הגביה תוך חודש ימים עד פרוטה אחרונה ואח"כ יתנו להם שכרם.

רו"ט וקהל מחוייבים ליהן ראשון את המס המגיע מהם ואח"כ יקחו גובי מסים מן הפרוזרור של בהכ"נ מן אנשים אשר יתנו כראש את המס, המגיע מהם, וכאשר יאמרו לא' שיתן ואינו נותן תוך ג' ימים, וכריוו עליו סרבנות ואם אינו נותן תוך ג' ימים אחר ההכרזה, מחוייב המשמש של אותו בה"כ להכריזו בהרם באיבוד השכירות שלו, והאיש ההוא מחוייב לילך מיד מן בהכ"נ כמו מותרם והשמש לא יניח לצבור להתפלל עד שיוצא מבה"כ, ואם מסרב מלצאת אזי יקחו אותו לתפיסה והוא אם ישאר שלשה ימים בתרם ועדיין אינו נותן אזי יקחו אותו לתפיסה עד שיתן המס המגיע ממנו עם ההוצאות, וכל זמן שהוא בתרם אזי דינו שלא יוציאו אותו בתפילה ובקריאת ס"ת ובקריאת מגילה ובתקיעת שופר, ושלא להניח אותו לקנות מצות ושלא יעלה לתורה אפילו ליולדת ולמילה וליאר צייט וזה הכלל לכוף אותו בכל מיני כפיות שבועולם עד שיתן המס והעולים ומכש"כ כשיהי' החרם על פי פסק של ראשים ודיינים או בוררים יהי' לו כל הדינים הנ"ל ונוסף על העונשים הנ"ל ששום איש ואשה אינו רשאי לדבר עמו שום דבר.

הממונים

אשר נבררו מהקהל יצ"ו והם ארבעה יהי' להם התמנות על כל דבר הצריך שומא או עשיה הן על יין שבר מעד קעו פיטור, וכל דבר הצריך שומא

כרציה, הקקלא רי מעגיל רי אצינדולט, הראשון סנקן פה פאר צחוק אצ"ד מיוחד על כל הטיור והגליל («גלילת יופי» ח"א ז' ע"א בהערה ס).

קעז או פוטר זעצט מען מליג בעומר ואילך ער הנוכה, וגם הם ממונים שלא להניח למכור הביות יין שלם כשר או חצי הביות יין כשר מן הרחוב היהודים למקום או למרחקים הן ליהודים והן לערלים להכדיל אם לא ברצונם, עוד הם ממונים להשגיח על המדות והמשקלות והאמות שיהי' הכל בצדק, ופעם אחת בחודש ישלחו נאמנים לראות לבהון את המדות והמשקלות והאמות ואם ימצאו שהוא שלא כדת או בידם לקנום, ולענוש ולהכריז עליהם בכל בתי כנסיות שעברו על כמה לאוין ועון התלויה בכרה ובמשקל ובמשורה, וגם הם ממונים על שומרי לילה שיהי' הכל עצהו"ט לשמור מן הגניבות וגולות ושרפות ח"ו, וגם לשמור את הרחובות שיהי' בנקיות גדול, ולצורך נקיון הרחובות יקבלו השגמרים הנ"ל שכרם מן הממונים אשר יגבו פעם אחת בחורף ופעם אחת בקיץ מכל בעל בית שיש לו חדר בעצמו ששה גדולים, ומי שיש לו דירה שמורה ג' גדולים ואם לא יספיק זה יוסיפו המובים ובעלי השבונות מקופת הקהל באופן שלא יעברו על הלאו דלא תלין פעולת שכור.

הממונים לא ינהו למכור המאה וגבינה לאנשי העיר אם לא יובא מקודם האלופים סה"ר מרדכי ⁽⁸⁾ ר' שמואל ומה"ר ישעיה דרשן והר"ר אברהם יצחק רייזלש שהמה יחקרו ווררשו היטיב אם נעשו בכשרות כרבעי, וגם יזהירו האלופים הנ"ל שלא למכור פה קראקא המאה וגבינות אם לא הובא לפניהם הנאמן ע"ז. גם מוטל על הממונים להשגיח על האשפה שלא לזרוק האשפה אחורי החיטה או על הבתים או בעד החלונות וגם מי שופכין הן שהורים הן עכורים, הן ביום והן בלילה בקנס חצי זהוב לבדק בית הבנסת, והשכנים מהויבים להגיד זאת להממונים והממונים יגבו את הקנס, והממונים זאלין קיין וויין זעצין אם לא הנאון אב"ד ורי"ט התירו את היין עם ג' אלופים שיכברו ראשים וטובים כתקנות הארצות.

גם להשגיח שלא להחזיק אורחים בביתם יותר מגי ימים אם לא ביו"ט דהיינו האורחים שאין להם שום עסק פה, ואם בא איש נכרי מבני עמנו מעיר אחרת לשכור לז' דירה פה אינו רשאי להשכירו אם לא שירשהו הפרנס החודש להשגיח שלא לשהוק על הלאטריע וכדומה, גם בעלי כלי זמר לא ישמיעו קולם ברהובות בלילה וגם שלא לעשות צעקות וצווחות הן בעלי בתים הן בהורים ברהובות, משרתים ומשרתות יושברו בפני עדים ואז לא יוכלו להודר, גם מהויבים להקור היטיב על המלמדים שלא ילמדו יותר מן השיעור המוגבל הן מקרא משנה ותלמוד ולהודיע להפ"ה מן העבריון תיכף. וכל הנ"ל מי שיחזיק היטיב יהיה נבלל בכלל מי שבירך הנעשה בכל שבתות השנה ובראשי הרשים להעוסקים בצרכי צבור באמונה אמן.

הקצבים

ינהגו עם הבשר שחוטפה כפי הכתוב בפנקס הגבאים הנכוחים יצ"ו, ואם

⁽⁸⁾ הוא בגימ' מרגליות שסיס פה רימ' (עיר ה'דקי' 42) ומתלמודי הכ"ל (ז'קן ס'יגאגא. סע' 57 ד' הכ"ח).

הקצב בין קצב גדול ובין קצב קטן לא יהי' ביבלתו ליתן בשר שהוטא כפי המוטל עליו עד יום ד' אזי מחויב קצב אחר שבנו הושב אצלו למלאות השיעור מה שיהסר לחברו בכל האופן כפי הכתוב בפנקס הגבאים, והשוטט מחויב להודיע מזה לגבאי ההודש, והגבאים ישיבועו אותן בשבועה המורה בנקי"ה שיחזיקו הכל כפי התנאי, ואם יתודע שעבר הקצב על קצת מהתקנים ומכש"כ על כולם אזי יעבירו אותו ויכריזו עליו בכל בתי כנסיות שעבר על השבועה. גם יכללו בשבועה שאסור להם לעשות איזה קנוניא על כל דבר שבעולם הן על הקהל וצ"ו למכור בזקר, או על איזה קצב להביא אותו לירי עניות מבל מה שהפה יוכל להבר והלב להשוב, ורק יהוקי. הכל כפי הכתוב בפנקס הגבאים, הקצבים לא יעשו להם ראשים או ממונים ביניהם ורק הם יעמדו תחת יד גבאי ההודש, ואינם רשאים לעשות איזה חרם ביניהם או להחרים איזה קצב והחרם יהי' בטל ומבוטל כחרם הנשבר, וכל א' מן הבעלי בתים רשאי לשחוט היינו שהשוטט ישחוט לו בהמה לצורך ביתו אף אם ימכור מן הבשר גם לאחרים והדרים ברחובותינו רשאים להכניס בשר לתוך דעיר פה פעם אחת בשבוע ולמכרו פה. גם מנקרים יזהרו שלא יהי' להם שום חבורה ביהר וגם לא עם איזה קצב עפ"י הקנס והשבועה הנ"ל.

גם השוחטים מחויבים לשכור להם אהר שישב תמידות במקולין לשחוט לעופות בכל זמן, ושום קצב אינו רשאי לשחוט ולברוק בעצמו, רק השיחט הממונה בקנס הבהמה לצרקה או דמי הבהמה, והגבאי מחויב לגבות הקנס ואם לא יעשו כן חרי זה גזול את הצרקה.

בענין המלמדים

שעושים קרדום לאכול ממנו ומרבים בשכירות ואין יד כל אדם משגת עמדתו לתקן כי המלמדים מקרא ומשנה התושבים ילמדו עם תלמידיו י"ב שעות ומלמד המתגורר פה עשרה שעות בקיץ ובהורף בשנה, ושכירות שלהם ששה זהובים פוליש ולא יותר. מלמד הלכות או תוספות או חזרות בהורף התושב י"א שעות והגר שמונה שעות ושכירות שלהם שמונה זהובים פוליש ולא יותר. וע"ז הושבנו ג' סמונים לתשנית ע"ז הרב ר' אהרן ר' אברהם היימנש וכמר איזק ש"ק, והרב ר' מאיר ר' גומפל ב"ק, ואם יעבור המלמד אם הוא גר מחויב תיכף ומיד לנסוע מפה אף באמצע הזמן אם הוא תושב לא יהי' עוד מלמד. שכירות שלהם לפרוע בכל רבע שנה היינו בימי החורף הצי ברה"ש שבט והצי לסוף הזמן ובקיץ הצי לרה"אב והמותר בסוף הזמן.

וגם בענין המכשלות

שקורין קעכניש, וגם ווערטרינש שגם הם מרבין בשכירות עד אשר כמעט אין רוב הצבור יכולין לעמוד בו לכן תקננו שמהיום והלאה כל בע"ב שאין בני ביתו מרובים יתנו שכירות להקענין בזמן הקיץ שבעה זהובים פוליש ובזמן החורף שמונה זהובים פוליש. ואם בני ביתו מרובים או שכירות שלהם בקיץ תשעה ז' פ' ובהורף עשרה זהובים פוליש. ואם יש לבע"ב בן או בתן האוכל מזונות ע"ש והמכשלת עושית גם לצרכם או רשאי בעל הבית להחזיק בכל זמן

א' והוב. ואם הבן או ההתן אוכל משלהם ורק דרים שם והמבשלת עושית כל צרכם או יובלולהוסיף להם בכל זמן ב' והובים פוליש. ולהשגיה ע"ז העמדתו ג' ממנונים, האלוף מהריר תנחום כ"ץ⁴ והאלוף מהר"ר משה ר' זלקוד והאלוף הר"ר משה סופר והקהל נתנו להם כח להשביע כל בע"ב בנק"ח לקיים זה ואם לא ירצה לישבע אזי צריך ליתן קנס עשרה זהובים אדומים חציו לצדקה וחציו להמגיד זאת להפ"ה, והוא גם בכלל מי שבירך בשבת. ווארטארניש לא יקחו יותר מר' זהובים פוליש, וכל יהי' בלי שום הוראות היתר בלי ערמה ומרמה ועל דעת המקום ועל דעת הקהל, וגם לא יקחו שום מתנות בעולם זולת מתנות פורים רשאות ליקח עד חצי סליר ולא יותר. והקעבניש והווארטארניש העוברים ע"ז אם הם מתושבי עירנו תאבדו שכירותן וחמשה שנים תהי' אסורה להשכירה, ואם הם מעיר אחרת מהובים לנסוע מפה מיד וגם תאבדו דמי שכירותן, והמקיים תקנות הנ"ל תע"ב אמן.

ע"ד השחוק.

כל בעלי בתים וכל הבחורים ונערים הן מתושבי עירנו והן מעירות אחרות כלם אסורים לשחוק ברחיבות העיר הן בקראקא הן בקאזמיר הן בשטראדום, הן בכל חלקי העיר הן איש או אשה, וגם העניים מכש"ב הררים בבתי ההקדש גם האנשים אשר כל עסקיהם עם השחוק אשר אין רצוננו לפרסם ברבים ורק שמותיהם נרשמים אצל ר"ט יהי' נזהרים מהיום והלאה שלא לשחוק כלל, ואם יתוודע שא' עבר ע"ז יענשו אותו כדן וכדת, נשים לא ישחקו כלל בלי ערמה ומרמה הן במזיד והן דרך ההול אם לא בחוזה"מ של פסח וסוכות וחנוכה ופורים וזולת זה אסור הן ר"ח וא"ה וט"ז ושאר ימים שאין אומרים בהם תחנון. ואצל היולדות מותרים לשחוק הררים בחצר שלה וזולת זה אפילו הקרובים שני בשני אסור לשחוק שם.

מעות חזקה.

האנשים אשר עקרו דירתם מפה ולא פרעו מעות חזקה שלהם, ע"ז ישבו חרו"ט ויתנו התראה בזמן השוק הקרוב של גראמניץ בלובלין ופה שטעצלוויא ובלובלין שוואנטקי וביערסלאב, שכל איש ואיש יתנו מעות חזקה ומי שלא יתן קודם סוכות אזי ימחקו חוקתו מתוך פנקס הקהלה. הממונים ישגיחו ויפקחו עין שכל א' יתן איזה סך בכל שנה ויחמירו על אותן שיש להם פה בתים והנתינה תהי' בגראמניץ ואם לא יתן בגראמניץ ויתן בגראמניץ השני אבד את חוקתו והממונים ימחקו אותו אחר גראמניץ היריד השני.

ואם אחד בא לגור פה ואין לו פה שום חזקה, הן ברחוב היהודים הן בקאזמיר הן בקראקא הן בקלעפר הן בשטראדום והן בכל שמה השייכים למקומות הנ"ל או בתוך תחום של אלו מקומות הן איש או אלמן או אלמנה

⁴ הוא בנו של הגאון בעל "שאריה יוסף" והיה סה דיין גדול ונכחו דקדק כל ימיו (בלילת יופ" ח"א ז' ע"ב בהערה ס).

בלי רשות רוי"ט וקהל הם הם מותרם ומנודה מכל קרושת ישראל, ויהי' מוכרל ומופרש משני עולמות ולא ימולו את בנו ולא יקברו אותו בקבר ישראל. ואם ועלה על לב שום איש לקבוע דירתו ברחוב היהודים אז שום בע"ב אינו רשאי להבניסו בעונש הנ"ל ובקנס שלשים זקוקים לשר יר"ה ומ"ז זהובים לצדקה והבית להקהל יצ"ו ובעונש הנ"ל ושלא להשכיר שום דירה לאיש שאין לו חוקה אבל רבנים ומלמדים העמדנו על דין תורה להגדיל תורה ולהאדירה יהי' תושב או מעיר אחרת, ומי שאין לו פה חוקה אסור לו לקנות או להלות על בית ברחוב היהודים הן בית או קרקע והומר התקנה הנ"ל אא"כ יתן מעם מספיק לפני רוי"ט ויתן אח"כ בטחון מספיק שלא יהי' לו עי"ז שום חוקה בעולם פה.

מוכרי יין

פה יתנו מכל חביות דהיינו עשרה הינון זהוב אחד לנאמני הקהילה ולא יניחו להניח את היין במרתף עד שיכתוב מקודם השמש"י שמואל בקנס זהוב אדום. מוכרי מי דבש יתנו מכל שמינית ד' גדולים וגם יכתב מקודם שיתנו המער למרתף בקנס הנ"ל, אבל כל זמן היות המשאפאוי אשר מהצורך לשלם להמשאפאוי אזי יתנו רק החציה הן מוכרי יין והן מוכרי מעד. חרם יהושיע בן נון לא יתנו בשום פעם רק באופן שהדבר שוה שני מאות אונג חרם סתם עד עשרים זהובים כנ"ל.

ספרים

לא ידפיס שום מדפיס בלי רשות רבנים ואלופים כפי תקנות ארצות שנתקנו בשנת דש"ן לפ"ק ועל פיהם יקום דבר ואם יעבור המדפיס אזי יבטלו הם את מלאכת הדפוס ויחרימו את המדפיס וכל המתעסקים במלאכה. ספרים הנדפסים פה או בלובלין אסור להדפיס באיטליא ואם ידפסו ישתדלו אצל ראשי הארצות שלא ימכרו אותם בארצות אלו עד זמן מה, ויודיעו מקודם לאיטליא ויתפשרו פה כמה יתנו מכל כוגין לקופת הקהל יצ"ו.

תקנות לחתונה.

ליתן שכירות לבעל המרחץ מכל מאה ד' גדולים וכלה כיום חתונת ה' גדולים מכל מאה ומכאן ואילך כישאר הנשים. שכירות הנעטרין ובשם סרוורן מעל הסעודה ה' גדולים ומחתן וכלה כלל וכלל לא. שכירות רבנים חזנים ושמשים מכל מאה זהובים ב' זהובים ממאה ראשונה עד מאה אחרונה הכל בשוה ואין חילוק בין תושב לנכני וסדר החלוקה של ב' זהובים לכל מאה יהי' בזה האופן החציה לרבנים, ורביע לחזנים ורביע לשמשים. חתונת מכה"ג לבהכ"ג החתן ילך אחר אבי הכלה ובעל אנדה מחזיר על אבהתו ואם הכלה היא מעיר אחרת תלך אחר החתן בבהכ"ג שלו.

בעסק השדכנות

ינהגו בתקנות הנעשין כמישוויץ וירתר פרטי התקנות כפי תקנות הארצות דש"ן לפ"ק, והמקדש בתולה או אלמנה וגרושה, או המוציא קול קידושין עליהם קדמונית מפנקסאות ישנים.

הוא מוחרם ומגודה ומלקין אותו הן ע"י יהודים או ע"י ערלים והקהל מחוייבים לסייע לפטורה ברצונו וכן הסכים הגאון מו"ה שכנא ⁵ ז"ל ותלמידיו אחריו אלופי תורה על דבר זה. החתן יתן מסך גדוניה שלו מכל מה שהכניסו לו הוא והיא הן ממומנים הן מתכשיטין מכל מאה רביעית זהוב לצדקה והחזן יתן לו מי שמכיר.

מנהגי ושכירות משרתים ומשרתות

שד' שבועות קודם הזמן מחייב כל אחד לעורר את רעהו אם ישאר אצלו או לא. גם אסרו איסור שלא להחזיק שפחה גויה למשרתת אישר תהי' ישנה בביתו של היהודי כלילה, בקנס ה' זקוקים לב"ה וכל הכלבולים הבאים מזה ח"ו על אחריותו אבל מותר כלילי שבתות להשכיר שפחה גויה לשמש אצל יולדות והתונות ומילות וחולי כ"מ ושיניקות גוית אסור להחזיק כלל וכלל בקנס הנ"ל אם לא שיראו שהוא צורך השעה או מתירים לו כחסכמת האלופים.

ובענין חשש אויר ר"ל

תיכף כשיוודע לבעל הבית חשש מה כביתו תיכף ומיד יודיע הרבר לפ"ה, והפ"ה עם שאר הראשים וטובים יתיעצו ויסדרו לו ולכל אשר בבית הנ"ל כדת מה לעשות והכל יעשה כמצותם ולא יסורו ימין ושמאל, וכל מי שיהי' בבית הנ"ל הן בעל הבית והן קאמרניק הן איש או אישה הן בחור הן משרת הן קעכין מחוייבים להודיע תיכף כשיוודע להם שום חשש ח"ו לפ"ה כנ"ל. גם יזהר כל אדם קטן וגדול שלא לדבר שום שיחה ודיבור בעלמא שבדעתו לנסוע ולעקור דירתו מפה, או לשלוח את בני ביתו מן העיר בלי רשות ר"מ וכקנס המישים אדומים להשר יר"ה וחמישים אדומים לצדקה.

אודות זילבר ברענר

היינו צורפים ראינו כמה מכשולים ע"כ עמדנו לתקן שישבעו כולם בנק"ח שלא יקחו שום דבר מנערים או נשים או בחורים או בע"ב שאינם בני עשרים שנה או אנשים רקים ופוחזים ומחוייבים להודיע לפ"ה ואם ח"ו יעברו יענשו על שבועות התורה גם יוקנסו בקנס חמישים אדומים לצדקה, והקונים מגויים קטנים או מרקים ופוחזים גוי שניכר ברמז שיש בו נדנוד גניבה לא יקחו רק יודיעו הרבר לפ"ה ואם יעברו יוקנסו בקנס הנ"ל.

אודות הרב

איך שינהוג עמנו ואיך שאנחנו ינהגו עמו הכל כפי התנאים שבינינו כנזכר בפנסק הק"ק יצ"ו. והנה הותנה בינינו שאין בידו להחרים שום אחד מקהילתנו יצ"ו הן איש והן אישה הן כסתר הן כפרהס"א הן בכתב והן בע"פ הן יחידים הן רבים, וגם שלא לקנוס בלי ראשים וטובים, וגם אינם רשאים הרבנים או בעלי

⁵ תלמיד הג"מ יעקב פולאק (אב"י החולקים) ורבו וחוהנו של רבינו הרמ"א ז"ל (ע' במבוא לס' "כלילת יוסף" ח"א).

בתים לעשות ביניהם איזה קשר או קנוניא על כל דבר שבעולם. ואם יעלה על לב רב או רבנים או בעלי בתים להחרים איזה אדם כנ"ל, או כי יבואו עה"ה על איזה ענין או שיעשו איזה קנוניא שלא בידיעת ר"ט וקהל יצ"ו מחוייבים העוברים על כל אחד מכל הדברים הנ"ל ליתן ג' זקוקים להספקה נוסף על העונשין הנ"ל וכל אחד מן הראשים מחוייב להודיע מן הקנס ועליהם תבא ברכה. וכן אסור לשום אדם להושיב ב"ד וגם שום רב לא יתן לכתוב כגון ב"ד והתראה הן בקהילה יצ"ו והן חוץ לקהלה אם לא ברצון ר"ט יצ"ו.

ואם רב מעיר אחרת או הרבה רבנים ביחד או רבים יכתבו לכאן איזה חרם הן על עסק יחיד הן על עסק רבים מבני קהלתנו יצ"ו, מחוייבים הרבנים מפה ורו"ט וקהל יצ"ו לומר אדרבה וישילו הם חרם על אותו יחיד או רבים כפי התקנה הנעשית במישוויץ בענין זה, ברצון הרב ובהסכמתו עם ג' אלופים אשר רבים גכשלים בעוה"ה ותקן הגאון אב"ד שלנו ויורה לו הדרך הישר אשר נלך בה ע"פ התורה ויכתבו התרת חכמים על לוח ויכריזה וצדיקים ילכו בו.

בענין יין נסך.

הרב עם ר"ט מירי שנה בשנה קודם הלעזין יבררו ג' אלופים אשר המה יהי" עם הרב, והרב בצירוף ג' אלופים הנ"ל יתקנו כפי תקנות ארצות והם יסדרו וכאשר יסמכו תהי' הסמיכה גם בהסכמת האלוף הישיש כמחר"ר אברהם מייזל⁶) יצ"ו ויורו את הדרך אשר ילכו בה להיות היין כשר בכל דקדוקיה ויעיינו בכל עניני חשש יין נסך, ויחמירו בכל חומרות שבעולם כראוי לזמן הזה לגדור פרצות בבקעה ועכ"פ יזהרו שלא להכניס היין ברחוב היהודים אם לא יכשירו אותן מקורם.

מסירות.

מי שימסור ממון וכש"כ גוף של ישראל וכש"כ רבים ביד גוים הן אצל שררות והן אצל מוכסים והן אצל פריצים והן אצל סוחרים הן בכל מקום ובכל אופן שיהי' כל איש ישראל יודע הדין ואי"צ לתקן בזה שום תקנה ורק באנו להזהיר ולגזור שכל איש ישראל השומע או רואה פעולה כזאת, בין שהדבר נוגע אל עצמו או לא, מחוייב תוך שרשה ימים בחרם חמור ובעונשו של מוסר לבא להגיד הדבר אשר שמע או ראה לשני ראשים הטובים בעיניו ואשר אינם נוגעים להמסור והשני ראשים יעשו מה שעליהם לעשות, ואם המוסר אלם ואין יכולים לעשות לו טאומה לפי שעה אזי הרבנים והראשים וטובים ירשמו את שמו בספר זכרונות כדי שאח"כ לא ימולו את בנו וגם לא יתנו קידושין לבניו וגם שאר עניני הדברים הנוגעים בקרב ישראל והרבנים ראשים וטובים ישגיחו עליו לקיים"בו ובוים פקדי ופקדתי.

⁶) ממנו יאלה העשפה המיוחסת בישראל בשם "אייזלש"; החחקן עם הכמ"ח ונח עה"ה בין חכמי קראקא בשנת ר' מנחם קרמי שהעתיק הרה"ח שזח"ה הי"ו בסוף סי' בעיר הזדקי' 71 («מסלה עיר הזדקי' 4 בהערה ב').

וגם תקנות בעניני גניבות.

המטנה הנקרא שקאלניק מחויב לילך הוא או שיעמיד אחר במקומו מבית לבית ולהודיע מכל הגניבות אשר יאירעו ככל שכוע וגם כיום האגא מן השבוע ההוא וגם יכריז ביום הכנסיה ככל בתי כנסיות, הפרנס החודש מחוייב להשיג ולעורר אותו כדי לעשות בזה ככל מאמצי כמו ככל מיני כפיה והכל יהי ברצון הראשים.

מכס.

ואם איש אחד רוצה לשכור איזה מכס או שארי דברים כיוצא בזה מותר לו לשכור, אבל אם יש איזה חשש שיעשה בזה חזק לאיזה גוי או לאיזה פריץ כגון שלא ירע לו, אז יצרוף הפיה עמו ראשים וטובים שאינם נוגעים והם מחוייבים לילך אל הגוי או אל הפריץ ההוא ולהזהירו על הדבר ועליהם תבא ברכה. אבל מה שנוגע בענין שכירות אורגניש גדולים כגון משאפאזוי או מינצין או זויפא או גרענין מכסים, ככל אלה הסכמנו גם אנחנו עם מנהיגי ד' ארצות שאסור לשום איש לשכור א' מכל הנ"ל או להחזיקו.

ומי שיש לו חירות לסחור בלי מכס אינו רשאי לשלוח סחורה של איש אחר שאין לו חירות על שמו והעובר ע"ז יהי מוחרם ומנודה כעובר חרם הקדמונים ורו"ט יענשו אותו כמפעלו והשמישים יכריזו זאת קודם כל ירדים.

סרסור

לא יהי שום איש או אישה אצל ישר או פריץ או גוי לפעול שיקח בהקפה משר או פריץ או גוי אחר שום סחורה שנעולם הן עצים ואבנים הן אבנים טובות ומרגליות וצוביל ועופרת ובתים וגומר ותבואה מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב הן סחורה בלבד והן סחורה עם מעות וגם לא יהיה סרסור ביניהם בענין הלואות ממון אשר יצטרך לערוב בעדו על המכצר גם לא יהי סרסור אצל פריץ הרוצה למכור איזה גוש הן בעד מעות מזומנים והן בעד סחורה, ולא יעשה שום דבר מהנ"ל עפ"י הוראות היתר כי יש לחוש לכמה מכשולים וסכנות נפשיות ולכמה בלבולים שיוכלו לצמוח מזה ועל הראשים וטובים לפקוח עין על זה, אבל בתים יוכל כל איש להיות סרסור בענין המכירה בעד מעות מזומנים, ואם יעבור א' מכל הנ"ל הן איש או אישה ויעשו להם איזה היתר לעבור על א' מכל הנ"ל או הם בכלל עברייין והוא מובדל ומפורש מכל קרושת ישראל ומנודה בשני עולמות וכו' מבי"ד העליון ומבי"ד התחתון פתו יהא כפת כותי ויינו כיון נסך בשר שיאכל יהא כנבלות בשר שקצים ורמשים בעילתו תהא בעילת זנות, קבורתו תהא כקבורת חמור, ואסור למול את בנו וליתן קידושין לבנו נוסף על הקללות אשר קללנו עם שכעה ספרי תורות, ובקנס מאה זקוקים לשר יר"ה וחמישים זקוקים לשופט וחמישים זקוקים לצדקה, ומי שמודיע מזה יהי בכלל מי שבירך, ועל כל הנ"ל יחמירו עדין בהרם וישעו בן נון ובדיבוי גרות ובתקיעות שופר ככל יום ב' ראשון של תענית בה"ב בחשון ובאייר, ע"כ יזהר כל איש שלא יעבור על העונשין וקנסות, וכמו כן מי שמלוח לגויים ברכית פחות משנים עשר גדולים מכל מאה

זְהוּבִים פּוֹלִישׁ וְכֵן מִי שֶׁהוּא סָרְסוֹר בְּעֶסֶק הַלּוֹאֵה עַל מִשְׁכָּנוֹת בֵּין גּוֹי לְגּוֹי כֻּלָּם
בְּכַלְלִים בְּכַלֵּל הַעוֹנְשֵׁין וְהַרְמוֹת וְקִנְסוֹת הַנ"ל.

וַיֵּדַע כָּל אִישׁ כִּי חָרָם יוֹשִׁיעַ בֶּן נוֹן אֵינּוּ שֶׁב רִיקָם וְלֹא יִשָּׂאֵר כַּחֲשָׂאֵי
וּבְפִרְטָה חָרָם עַל הַנ"ל וְכָל הַמַּחֲלֵל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסִתֵּר נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בְּגִלּוּי.
עַל הַדָּבָר שֶׁנּוֹתְנִין חָרָם יִכְרִיזוּ בְּכָל כְּתִי כְּנִסְיוֹת וְגַם יִדְבְּקוּ בַּפֶּתַח שֶׁל בֵּית
הַכְּנֶסֶת לְמַעַן יִדְעוּ הָעוֹלָם לְהִזְהָר וְלֹא יִכְשְׁלוּ בְּאִסּוֹר חָרָם וְהוֹשְׁמִים מַחֲוִיבִים
לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְגַם מִה שֶׁהִשְׁקָאֲלָנִיק וְהִשְׁמַשׁ מִכְרוּזִין בְּעֵנֵי נִגְיָה אִפִּילוּ שֶׁל גּוֹיִם יִדְבְּקוּ
פֶּתַקָּא עַל פֶּתַח בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְמִי שִׁיקְרַע מִן פֶּתַח בֵּיה אֶת הַפֶּתַקָּא הַנ"ל מִחֲמַת
מִס וְהֵן מִחֲמַת הַדָּבָר שֶׁנִּתְּנָה חָרָם עָלָיו יְהִי מִי שִׁיהִי יַעֲנִשׁוּ אוֹתוֹ כַּתְּפִיסָה וּבְקִנְסוֹת
כְּפִי רְאוֹת רְאִישִׁים וְטוֹבוֹים יִצ"ו. הַפִּיָּה עִם שָׂאֵר הָרְאִישִׁים מַחֲוִיבִים מִצַּד שִׁבְעוֹתָם
וּמִצַּד הַתְּקֵנָה יִשְׁחַקְרוּ וַיִּדְרֹשׁוּ עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים הַנ"ל נוֹסֵף עַל הַתְּקֵנוֹת אִשְׁרֵי חָרָם
מִמִּנִּים עֲלֵיהֶם כְּנֹזֵר לְמַעֲלָה וְלַמַּטָּה, יַעֲנִשׁוּ וְלֹא יִמְחַלּוּ וְלֹא יִחַפּוּ עַל שֵׁם אִישׁ
הֵן מִחֲמַת שִׁיבוֹת אוֹ מִחֲמַת מוֹרָא וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.

וְעִזֵּי הַיַּיִנוּ מִמִּנִּים הַטּוֹבוֹים בְּקַהֲל יִצ"ו בְּאֵם ח"ו פ"ה וְרְאִישִׁים לֹא יִסְפִּיקוּ
בַּדָּבָר יַעֲזִירוּ הֵם אוֹתָם, וְאֵם יִשְׁמְעוּ טוֹב וְאֵם לֹא יַצִּיעוּ הַטּוֹבוֹים הַדָּבָר לְפָנֵי הַקָּהָל
וְהַשְּׂמִימִים מַחֲוִיבִים לְאַסֹּף אוֹתָם, וְהַטּוֹבוֹים עִם אֲנָשֵׁי הַקָּהָל יֵשׁ בְּכַחַם לַעֲנוּשׁ כְּפִי
חֹמֶר הָעֵנִין וְכְּפִי רְאוֹת עֵינֵיהֶם וְכְּנ"ל.

הַפְּרָנָם הַחֹדֶשׁ

בְּיוֹם שְׁנֵי שָׁל ר"ה כְּשִׁיהִי ר"ה בִּי יוֹמִים אוֹ בְּיוֹם ר"ה בְּהוֹתוֹ יוֹם אַחֵר
זְבִּחוֹרֵשׁ תִּשְׂרִי בְּצוּם גְּדֻלָּה יִקְבַּל עָלָיו בְּהֵן צִדְקוֹ לְשִׁמּוֹר בְּנַפְשׁוֹ וּבְנוֹפוֹ לְיִיסֵר
הַפּוֹשְׁעִים וְהַמְּזוֹרְדִים וְהַעוֹבְרִים עַל אַחַת מִכָּל דְּבָרֵי הָאֲגֵרָה הַזֹּאת בְּאֲמַת וּבְאֲמוּנָה
בְּלוֹ עֶרְמָה וּמְרִמָּה עַל דַּעַת הַמִּקּוֹם וְעַל דַּעַת הַקָּהָל, וְהַקְּבֵלָה הַזֹּאת תִּהְיֶה לְפָנֵי
הַשֶּׁמֶשׁ וְשֵׁלָא יִפִּיל מִכָּל דְּבָרֵי הַתְּקֵנָה הַמְּבֹאֲרִים לְמַטָּה דָּבָר אַחֵר אֲדַצָּה כְּמוֹזֵר
וְהַשְּׂמִימִים יִכְרִיזוּ תוֹכֵף בְּכָל כְּתִי כְּנִסְיוֹת הַקְּבֵלָה הַהִיא לְהִזְהָרֵי אֶת הָעַם כְּדִי
שֶׁבֶל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּדְרֹאוּ וְגוֹמֵר, וְתוֹכֵף אַחֵר הַקְּבֵלָה יִקְבַּל הַפַּה"ה מִי שֶׁבִּירְךְ
מִהַש"ץ בְּמַעֲמַד הַקְּדוּשׁ הַהוּא וַיְכַלּוֹל הַש"ץ בְּמִי שֶׁבִּירְךְ הַהוּא אוֹתוֹ וְאֵת כָּל
הָעוֹסְקִים בְּצִרְכֵי צִכּוֹר בְּאֲמוּנָה. הַפַּה"ה מַחֲוִיב תוֹכֵף לְקִרְאוֹת הַתְּקֵנָה כּוֹלָה
בַּתְּחִלַּת הַחֹדֶשׁ שֶׁלּוּ בֵּינוּ לְבִין עֲצֻמוֹ כְּדִי שִׁידַע לְצוּת עַל הַטּוֹב וּלְמַנּוּעַ אֶת
הָרַע וְהַשְּׂמִימִים יִזְכִּירוּ וַיִּזְהָרוּ אוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עַל זְכַרְנוֹ מִיּוֹם הַחֹדֶשׁ בְּחִדְשׁוֹ.

א' שֶׁלֹּא יִכְרְרוּ רַב אוֹ רְאִישִׁים וְטוֹבוֹים וְקָהָל וְשָׂאֵר מִיְנוּיִים שֶׁבְּעוֹלָם רַק
בְּרֹחֹב הַיְהוּדִים, וְכְּפִי דַת הַחֹרְטָנִי הַקְּדוּשָׁה וַיֵּשׁ לָנוּ ע"ז הִירוֹת וְקוֹיֻמוֹם מִן
הַמַּלְכִים וּמִן הַשְּׂרָרִים וּמוֹשְׁלִים, וְאֵם יַעֲלֶה עַל לֵב יְחִיד אוֹ רְבוּם לַעֲשׂוֹת וּלְפַעוֹל
הַדְּשׁוֹת אֲצֵל הַשְּׂרָרָה בְּעֵנֵי מִיְנוּיִים הַגִּיל אִשְׁרֵי יְהִי נִגְדַּת הַחֹרְטָנִי וְנִגְדַּת הִירוֹת
זְקוּיֻמוֹם שִׁישׁ לָנוּ הֵן ע"י עֲצֻמָּם וְהֵן שְׁלוּחָם וְהֵן ע"י יְהוּדִים אוֹ עַרְלִים יְהִי הַל
עֲלֵיהֶם כָּל הַעוֹנְשֵׁין וְהַחֲמוּמִיּוֹת וְהַרְמוֹת כְּפִי הַתְּקֵנוֹת שֶׁל חֲמֵשׁ אַרְצוֹת הַנְּעֻשִׂים
בְּקִיק טִישׁוּוֹיִן בְּחוּה"ט פֶּסַח שְׁנַת גִּשְׁמִים לִפ"ק, וְהוּא מוֹנֵה בְּק"ק לְזוֹבְלִין. הַפַּה"ה
יִשְׁנִיחַ וַיַּעֲנִישׁ אֶת הַמּוֹסְרִים בְּכָל מִיְנוֹ עוֹנְשֵׁין שֶׁבְּעוֹלָם הֵן אֵם יִמְסוֹר גּוֹפוֹ אוֹ

ממונו של הכירו ביד גוים, וכל איש ואיש צריך להוריע מזה להפה"ה ואם לא יוריע אזי חל עליו ההרם והפה"ה בצירוף רבנים ראשים וטובים יצו לרשום זה בספר זכרונות שלא למול בנו, ושלא לסדר קידושין וכדומה. גם ישגיה על הגניבות ועל הגזילות ועל השגת גבול, וגם איך להתנהג עם הגוים בענין המסים ומוכסים והלוואות ומלכודת תקנת המשאפאויי שעשו בק"ק לובלין בשנת של"ה ט"ו כסליו כפי אשר העתקנו לעיל⁷) עוד אסרו שלא להיות סרסר אצל הגוים וכל הוה"מ פסח והוה"מ סוכות ופקוד הפה"ה על השמשים להכריז זאת בכל בתי כנסיות להיות מאד נזהר ע"ז ויקללו גם עם הס"ת עם שאר עונשין ויסורין קשים והשמשים יזכירו את החזק לעלות ולקלל כי כפי הנשמע יש אנשים שאינם הוששים להרם הקדמונים והמגלה מהם יהי בכלל מי שבורך ואם הוא עני יקבל עוד שכרו במיטב אבל ישראל לישראל מותר להיות גם על משכנות של גוים המאה בפחות מ"ב גדולים, ועל כל הנ"ל מוטל על הפרנס החודש להקור ולדרוש היטיב על כל הענינים הנ"ל.

הפרנס החודש בק"אש עם שאר הראשים יצ"ו מחוייבים מצד שבועתם ובעונש התקנה שיחקרו וידרשו היטיב על כל הענינים והמעשים הנ"ל נוסף על כל התקנות הנזכרים למעלה ולמטה יענשו הכל כפי ראות עיניהם, שלא להוס ושלא להפזר על שום איש הן מהמת שייכות קורבה או מהמת מורא וכיוצא בזה, וע"ז העמדנו את הטובים יצ"ו באם אשר הפרנס החודש וראשים יהיוסו על שום אחר מהנ"ל, אז יעוררו הטובים וגם לפקוד עליהם שיעשו כחוב המוטל עליהם, ואם לא יביטו עליהם אזי יציעו הטובים הרבר לפני הקהל יצ"ו ואז השמשים מחוייבים לסור למשמעתם וטובים עם הקהל יש כח בידם לענוש כפי הומר הענין וכפי ראות עיניהם.

תקנות הגונות וישרות, שהם צורך שעה ולדורות, להתנצל עדיינו מהר הורב באשר הם גורמים חורבן ושממות בעו"ה, וגם לחוס על ממונם של ישראל.

תקנו מה שאסורים לנשים בעניני תכשיטים ומלבושים וגם מה שאסור להאנשים ולבכורים ולבתולות ומה שמותרים והילוקים בין ישנים לחדשים וגם חילוקים בין הכלה לשאר הנשים ואין חילוק בין תושב לגר משפט אחר לגר ולאזרת, ומי שיעבור אפילו על אחד מהנ"ל דבר קטן או גדול יתן קנס א' טרק לבדק ב"ה וזקוק א' לצדקה ופרנס החודש מחוייב להכריזם ככה"כ וגם עם סרבנות.

כל התקנות הנ"ל יהי בתקפם עד שנת שני"ט לפ"ק ואח"כ הרשות ביד הקהל לברור אנשים חכמים ונבונים אשר יבחנו את התקנות הנ"ל אם להוסף עליהם או לגרוע כפי שכלם, וכפי אשר יורו אותם משמים ובתוך זמן זה אסור לעבור על התקנות בקנסות ובעונשים המבוארים, וגם לאחר זמן אם לא יהי כח לעשות מה ישאר הכל עד ישנו. כל הנ"ל גמרנו יום א' טוב למנחם שני"ה

⁷ ע"י כס"י ז' ה"ל.

טובה לפ"ק פה ק"ק קראקא נאם אברהם⁸) בר יוסף זצלה"ה, ונאם הק' מבית לו פנחס⁹) בהר"ר ישראל זללה"ה הרוויץ, ונאם יעקב¹⁰) בן לא"א משה ז"ל עברילש, ונאם יצחק בר אשר, ונאם זאב בנימין בכמר ישראל ז"ל, ונאם יחזקאל בר משה ז"ל, ונאם דוד בן לא"א הר"ר משה קצאלבוגן.

כל החתומים הג"ל הם ראשי עם שבעה טובי העיר בעלי תקנות שנתהברו מתוך התשעה אנשים שעלו מתוך הגורל והסכימו כולם על כל אלו התקנות הנזכרים למעלה.

ה.

תקנות שנעשו ע"ד מענות אין לי ביום א' טו"ב מנחם שנת שני"ה לפ"ק, ואח"כ בשנת שס"ד הוסיפו על הדבר.

הטוען טענת אין לי יחרימו אותנו בכל בתי כנסיות, וישאר ג' ימים בהרם, ואם לא יושלם הובשין אותו בתפיסה של היהודים שמונה ימים לפחות ואח"כ עד שלשים יום ישאו ויתנו הדיינים עם ראשים וטובים, אשר אין שייכות וקורבה לשני הצדדים, ואח"כ יהנו הרם על כל היודע אם יש לו טמון או הפצים ה"י אחרים, וגם על כל מי שיש ת"י משלו, וגם ישביעו אותו ואת אשתו והיונו האיש בפתחת ארון הקודש ואת אשתו קבלה בפני השמיים ויחקרו וידרשו היטיב שלא יהי' שום רמאות בעולם ואח"כ יסדרו כסדר בעל הוב. הוא ואשתו לא יהי' חלוקים הן עם תכשיטים הן עם מלבושים והן עם כל המטלטלים בין נכסי מלוג או צאן ברזל כי הוא בעלת חיב וקרקעית דוקא בחיי בעלה או מכל דבר שבעולם מחויב הוא ואשתו לשלם, ואם יש לו מקומות בב"ה של אנשים או נשים יסדרו אותם לבע"ה ואפילו אם כתובים הם שהם שייכים לאשתו ולא תוכל האשה לטרוף אותם אח"כ מבע"ה לאחר מיתת בעלה, כי עשינו את המקומות הנ"ל כמטלטלין נגד כתובות אשה כנהוג מקדם בקהילתנו. ויען כי נפישו רמאי כדור הזה בעו"ה ובמה אנשים מורים היתר לעצמם לגזול ולעשוק טמון אחרים, ע"כ ראוי להחמיר מאד בדבר בכל מיני חומרות שבעולם כדי להציל עשוק מיד עשוק. ואעפ"כ אם ידוע ומפורסם להדיינים וגם לרבים שלא יש שום רמאות בדבר או יוכלו להקל מעט אך צריכים להתיעץ ע"ז עם ראשים וטובים שאינם נוגעים כלל כנ"ל ובהסכמתם, ולולי זאת אין להקל כלל ורק טוב להחמיר בכל החומרות כנ"ל ויותר מהמה. הכלל העולה שיחמירו עליהם בכל החומרות שבעולם באופן שיספיקו וכל העם ישמעו ויראו ויחר דינו ומשפטו תמצא לקמן. אורות השבועה יהי' בתקנות הארצות ההיונו בעיר יכול להשביעו בכל חצי שנה והחץ לעיר שנה, התיקון והחמירות הנ"ל יהי' בקהילתנו וכל

⁸) עי' ההערה 6 לסי' ד'.

⁹) גיסו של הרמ"א וראש למהני ד' ארצות כנזכר במגילת איצה להגאון בעל הוסי' יו"ט.

¹⁰) אחי אשם הגאון בעל "אחיה יוסף" הדיין חתן הסו"מ ר' משה עברילש כנמ"ל

כחוב על מנכתו (של בעל ש"מ).

מקום אשר דבר התקנה הגיע. ואיכות וכמות הכתובה לבתולה ולאמנה יהי בתקנת ג' ארצות יצ"ו. ואם יתוודע אח"כ כי הוא או אשתו הבריהו מאומה, ועבר על שבועה וחרם, וגם אותן האנשים אשר היו להם ידיעה שהבעל או אשתו עברו על הרם ושבועה או ישבו הדוינים ביהר בצירוף ראשים וטובים ויענשו בעונשין ויסורין קשים כמו אנשים העוברים על שבועה וחרם, ולסיוע גם להתובע לגבות חובו הן בחייו והן לאחר מותו וכל ישראל ישמעו וייראו ולא יזרזו עוד. וכל הפשרות אשר עשה עם המלוים יהי בטלים ומחויב למלאות את החסרון וגם שום בן אדם לא יהי משא ומתן עמו וגם לא ישתתף עמו אם לא ברצון בעלי הובות.

ואם קבל עליו לשלם במעות מזומנים ולא עם סהורה, ואף שלא נכתב בפירוש שהוא מחויב למפל עצמו בסהורה כדי שיהי לו מזומן לפרוע אעפ"כ החוב מוטל על הדוינים לכף אותו למפל א"ע בסהורה ולפרוע במעות מזומנים. הרם יהושיע בן נון לא יתנו רק אם החיב שוה ב' מאות זהובים פו', והרם הקטן לא יתנו רק אם החוב שוה עשרים זהובים פו', אבל יוכלו לצרף שאר תבועות קטנות עד שיעלה לסך עשרים למען שיוכל ליתן הרם הקטן.

וזה אשר הוסיפו אח"כ בשנת שס"ד לפ"ק.

אותן הרשעים הלויים ואינם משלמים, ואינו יודע אם היו להם אוהז היוק כשרפה או גולה וכדומה כבר דינם חרוץ מן כל ערה הקדושה יצ"ו ואנחנו לא להקל רק להחמיר עליהם כאנו ולהוסיף עונשין ויסורין עליהם לא שהרין כך אלא שהשעה צריכה לכך, בראשון אם החוב שוה ב' מאות זהובים פוליש למעלה אפילו מבמה אנשים, או יחמירו הדוינים להושיב אותם בשטאק ג' ימים ולילות רצופים ואח"כ ישב בתפיסה עוד שלשים יום ואח"כ יהי נקי לביתו שלשים יום, והרשות ביד המלוה להובשו אח"כ חודש ימים בלי רשות ראשים או דוינים ואח"כ יצא עוד לביתו שלשים יום, ויש כה למלוה לתפוס אותו עוד חודש ימים שלישים, כן ינהג עם גבר אלים פעמיים ושלוש ולכל אלו ימים דבותיה בלי שום רשות רק הכל תלוי ברצון המלוה, ואם יש לו בית מוכרה לפנית את ביתו ויוצא ממנו עם כל בני ביתו והבית הרשות ביד הבעלי חובות למכור אותו או להשכן אותו כדי לגבות את חובם, ובתוך משך שתי שנים לא יבא לשים יריר לובלין או יערסלב או לוקאווה ואם יעבור יתפסו אותו לשבת בתפיסה שם עד שתכלה הרגל מן השוק ואח"כ ישבא לביתו או הימים הראשונים יפלו ויהוויר לעונשו הראשון כנ"ל אם לא ברצון המלוה או מלוים לפחות הרוב מנין ורוב בנין, ואפילו בקהילה יצ"ו לא יהי לשים אדם עסק עמו ולהשתתף עמו, ובאם יתעסק או יתן לו שום אדם סהורה למכור, או שיתן לו מעות לקנות סהורה הרשות ביד המלוים למרוף מידו, ולעשות ולהוציא מידו בדוינים כאלו היו הכל שלו. ואם יברח תוך חמשה הרשים מכאן ומכש"כ מקודם לכך, מאז יאבד חוקת הקהילה הוא ואשתו ובניו עולמות והראשים הייבים לגרשם מן הקהילה ויכתב בספר זכרון שלא יבא הוא ואשתו ובניו ביתו לכאן עד עולם, גם בתוך משך פרעון הקפותיו אל ילבוש שום בגדי משי לא

הוא ולא אשתו ולא ב"ב אך יתן אותן בגדי משי בפרעון הובו, וגם יתנו חרם על כל מי שיש ת"י משלו מאומה ועל כל מי שיוודע שיש לו מה ביד אחרים, ומלבד החרם ישביעו אותו ואת אשתו היינו להאישי שבועה בפתיהת ארון הקודש ואת אשתו קבלה בפני השמשים, ויהקרו וידרשו היטיב שלא יהי' שום רכאות בדבר וכו'.

1.

עוד תקנות שנעשו בשנת שס"ד לפ"ק.

הקהל יצ"ו נתנו כח ורשות לבעלי התקנות שיעשו מגילות מגילות כהיות כי השעה צריכה לכך ואי אפשר שתעשה התקנה בפעם אחת לכן התחלנו לכתוב ולסדר אותן התקנות אשר היותר צריכים לפי הזמן והמקום.

כהיות כי ראה ראינו שתי ראיות שהן מראות נגעים בכתי ערי חומה אשר נכסי עשירים מתמוטטים בעיר פרוצה אין לה חומה, ראשונה בענין נשך ותרבות, ואלו הן העוברים בכמה לאווין הלזה והמלוה וכו' וכל הנוגע בהם יקדש כמוהם וכחומר שבהם ועונשם חמור שלא יעמדו לתחיה וראיה מ"חוקאל, שנית חדשים מקרוב באו כמה וכמה בטענות אין לי ומקצתם תולין סרחונם שנכשלו בענין ריבית אוכל שאכל את קרנם גם הפירות שלהם, ויש מהם שהאמת אתם ורבים מעמי הארץ מתפרצים בטענה זו ער כי ינעלו שערי משא ומתן הגם כי הגאון הגדול מופת הדור אב"ד שלנו מהר"ר ישעיה מענדל⁽¹⁾ ז"ל בציווף זקני ואלופי הקהילה יצ"ו עמדו בפרץ במקצת מהשחית ותקנו כפי צורך ישעה באותן זמן ועתה ראינו אחרי רואינו הנ"ל שלומדים הרמאים ומצאו דרך עקלתון להתיר להם הדברים הפורחים באויר ואין להם על מה שיסמוכו לכן עתה באנו משום עת לעשות לד' לעמוד בפרץ מהשחית נחלת ד' צדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם ראשונה וכו'. והנה עמדנו לתקן כל מי שירצה להלות מעיתיו בהיתר לזו מעותיהם בפני עדים כשרים הנקובים למטה, והעדים יראו מקורם כראיה נמורה שהדבר בהיתר נמור בלי ערמה ומרמה הותר אשר רבינו הגאון מהר"ר פייבוש⁽²⁾ י"ץ ועמו שאר רבנים יתנו לו בכתב ידם, והעדים יכתבו ויחתמו ע"ז, ואז השטר הוא בתקפו ככל תוקף וע"ז כאשר היה נכתב בפנקס דמתא, ובכל יפוי כח שיש לפנקס דמתא אעפ"י שלא פירש כשטר ואלו הם העדים הממונים ע"ז אבל מבלעדם הרי זה כשטר שאין עליו עדים, וא' מן העדים יוכל לצרף עמו אחד מן השוק, אחד מן ג' כתות הדיינים או א' מן ג' ספרים או הרי"ד פייבוש שמש.

שכירות של עדים אם הדבר נעשה ברחוב היהודים יתנו כל צד גדול ובקראקא ג' גדולים הן דבר קטן והן דבר גדול, כירידים כלובלין וביערסלאב ושאר יידיים אם יהי' שם ב' רבנים מקהילתנו יהי' נעשה בפניהם כנ"ל, ולפחות רב אחד מקהילתנו ויצרף עמו איזה בע"ב מקהילתנו ואז יהי' לשטר דין נאמנות כאשר נעשה בפני עדים דמתא הנ"ל כנ"ל. וכל הנ"ל אי' מכל ג' כתות הדיינים והרי"ד

(1) הנ"ל בסערה 2 לסי' דו.

(2) רבו של בעל "ב"ח"י ובעל "דמשק לזיכרון" על מס' תולין ("כלילת יופי" ח"ב פ"ו ע"ג).

פייבוש שמש יהי דוקא שייד בשמרי חוב וממנא' אבל שאר עניני סופרים כגון תנאים ותוספות כתובות ושטר ח"ו ושמרי מקח וממכר קרקעות וכיוצא בו יהי דוקא שייד בסופרי דמתא כנזכר בתקנה ישנה.

ז.

ע"ד המתנה שפילקאווי להמלך.

יום ב' פ' כי תצא שנת שס"ו לפ"ק.

בבוא אנשי קהילתנו שהיו משולחים לאסיפת ארבע ארצות שלהו אחרי וצוו לו לכתוב לזכרון בפנקס הקהלה מה שעלה במוסכם אצל אסיפה הנ"ל, שהמתנה אשר מנהיגי ד' ארצות הבטיחו ליתן להמלך יר"ה בשביל כלל היהודים במדינת פולין והמתנה הזאת נקראת בשם שפילקאווי, ינתן תמיד מקהל קראקא עפ"י פקודת ראשי הקהילה, וישולם אה"כ מקופת ארבע ארצות בתשואות חן לקופת הקהל קראקא כלי שום איחור ועיכוב באשר שהמתנה הזאת היא בריצוי ולטובת כלל היהודים הדרים במדינת פולין קטן ופולין גדול פאדאל"י ואוקרוינא כה יהי ובל ישונה וכה עשיתי וכתבתי לזכרון למשמרת.

ה. א'

תקנות שעשו בע"ב ביניהם בשנת שע"ג לפ"ק.

הסכמה זאת הסכמנו יחד כל החתומים מטה, לאשר ולקיים בכל תוקף ועזו כל התקנות שנתקנו מעולם.

בראש הסכמנו דו כל א' מהחתומין מטה זאלין מחויב זיין בכל שבוע ושבוע איין צו וורפין לצדקה שלנו א' טפ"ל וגם מן הרווחים שזמין לו הש"י בהסדר מכל זהב א' הלך. והסוחרים שבינינו יתנו ג"כ מרווחים שלהם א' הלך מכל זהב. אך א"צ לשלם בכל שבוע רק בכל הצי שנה יעשו חשבון לפי אומר דעתם. וכל אחד מאתנו ח"מ מחויב לילך בכל שבוע ושבוע עם שמש שלנו לגבות הטפלים והחלקים הנ"ל מן הרווחים ומי שמסרב מלילך יתן לצדקה שלנו גדול. והרשום אחריו בצעטול מחויב לילך במקומו ואם גם השני מסרב מחויב ג"כ ליתן גדול לצדקה שלנו והרשום אחריו ילך וכן יהי עד כלות הנרשמים ואה"כ יחזרו ויהחילו מן הראשון הרשום ועל כל זה כדרנו מיד ה' אנשים גבאים דהיינו האלוף טהר"ר חיים ר' ארון יודלש וכמ' יחוקאל ר' זרח שמש וכמ' שמואל בהר"ר ישראל שמש.

עוד ביררנו שלשה רואי חשבונות שיהשבו עם הגבאים מידי חודש בהרשו מה שנכה מן התיבה עם המעות יהא מונה הרש א' ביד א' מן הגבאים הנ"ל, והמפתח מן התיבה ביד אחר ואינו רשאי לנגוע במעות הנ"ל עד שיהיו ביחד חמשים זה' פ"ו ואז יפקחו מה יעשו וזאת יהי עם כל בני החבורה יצ"ו והשלשה

(¹) ההעקוק מסי' זכ והלאה לקוחות מפיקסי העדה.

וראי השבונות הלא המה כמי' ליב יצחק הלבנהש וכמי' יקר וכמי' קפמן בכמי' שמואל גרזמרק.

עוד ביררנו ג' דיינים הר"ר חיים ר' ארון יודלש הר"ר העשיל והר"ר חיים גרונמיט. ונתנו להדיינים הנ"ל מקל ורצועה והורמנא לשפיש בין איש לרעהו מבני החבורה וצ"ו דהיינו מה שהייב אחר להבירו מזמת ממכר סהורה כאמנה שקורין אויף גיזעצט וגם מהמת השגת גבול הכל ידינו לפי ראות עיניהם. ויקנסו למי שיסרב מלשמע פסק דין שלהם בכל מיני קנסות שיכולים ועונשים אחרים והכרחות סוף דבר הכל נשמע שהרשות בידם לכופו בכל מיני כפיזה שבעולם עד שיקבל עליו את הדין וישוב מדרכו הרעה ושב ורפא לו.

גם הסכמנו שלא יבזה איש לרעהו ואפי' בינו לבין עצמו ומכ"ש בפני רבים ומכ"ש להכות איש רעהו. ואם ה"ו יעבור א' מאתנו מכל הנ"ל הרשות נתונה להדיינים לקנס אותו הן בממון הן בעונשים אחרים הן בתפיסות ולגלות קלונו ברכים בכ"ב שלנו עד שיעשו ויקבלו ויקימו כל מה שיפסקו ויטילו עליהם הדיינים לעשות. ויסורו מדרכיהם הרעים.

השכירות של השמשים שלנו יהא באופן הזה. דהיינו באם תהא התביעה פחות מחצי זה' פו' יתן לשמשים א' טפל ואם תהא תביעה יותר מחצי זהב עד אלף זה' יתן לשמשים א' גדול פו'. והשכירות יהא מונה בתביכה שקורין ביקס עד תשלום הרש שלם ואזי יפתחו הביקס ויהלקו כל הנמצא בתוכו החציו למשרתי הקהל יצ"ו כמי' יצחק וכמי' יוזפא והחציו כמי' יצחק קרופש ויעקב שאול הייבמי"ש. כל זאת יהא בהיותנו בקהילתנו יצ"ו אמנם המשפטים שיהי' על הירודים יהא הכל לשמש הירוד מי שיבורר מפי החבורה יצ"ו.

עוד הסכמנו ליתן שכירות לשמשים יצחק קרופש ויעקב הנ"ל בכל שנה ליצחק המשה זה' וליעקב שלשה זה' והשמשים הנ"ל מחויבים לבא בכל יום ויום לפ"ה של הדיינים לשאלם אם יצטרכו להם גם מחויבים לבא ולילך בכל שבוע לגנות הטפלים והחלקים והרווחים ויצרפו א' עמהם כנ"ל גם יגבו מה שישארו חייבים ולתפוס וליקח משכנות מי שלא יתן ויקיים ככל הנ"ל.

הנכאים ורואי השבונות והדיינים כנ"ל גם השמשים הנ"ל ביררנו עד ח"ה דסוכות שע"ד לפ"ק ובזמן ההוא מחויבים המבוררים להקהיל כל בני החבורה יצ"ו ולברור מתוכם תשעה וההשעה יבררו חמשה אנשים ואותם המשה יבררו נכאים וב"ה ודיינים ושמשים לשנה תמימה וכן יחזור הלילה עד הגואל.

גם הסכמנו שהדיינים לא ידונו רק סוחרי רוך ווא"ר ולא שאר סוחרים. עוד הסכמנו כשיגיע הזמן לברר התשעה אנשים הנ"ל יניחו לתוך הפלעט חצים אנשים של סוחרים וחצים מן אנשים לייפר.

עוד הסכמנו שאם תוך השנה ירצה א' מאתנו להוזר ולהוציא ראשו מן תקנותינו הנ"ל אזי הרשות בידו רק באופן שצריך לשלם בעד כל השנה המגיע עליו ואף אם מועטים או אפי' רובם יחזרו מתקנותיהם ולא ישארו כ"א שלשה או ארבעה תהא הצדקה שלהם והרשית בידם לעשות בהמעות שיהי' תוך הצדקה כל מה שירצו לחלקם לאיוה דבר מצוה שירצו לפי ראות עיניהם.

כל הנ"ל נעשה בדיעת רומי יצ"ו אך באופן שאינם יכולים להכריח שום א' שאינו התום בפנקס שיכנוס בתקניתיהם הנ"ל גם משרתי הקהל ישמעו לדבריהם. שמעתי מפי ר"ה וכמ' ירמ' יצ"ו נאם משה ישר ולא אדם ספרא מתא בק"ק קראקא הכותב וחותרם בציווהם יום ב' ד' סיון שע"ג לפ"ק.
את הדברים האלה ככתבן וכלשונן הועתקו מכ"י וחי' המנוח כמוהר"ר משה ישר סופר ז"ל הנ"ל נאם משה אברהם מתת' בלאאמו' הגאון כמוהר"ר יוסף וצ"ל דלאקרום ספרא מתא בק"ק קראקא גם אנכי המעיד על ההעתק הנ"ל הצעיר באלפי יהודה בא"א מ"ו מהר"ר דוד ז"ל מלובלין.

מ.

תקנות הבלבירר בשנת ת' לפ"ק.

בהיות שהחבורה של האימנים בלבירר ראו נערים המתפרצים באדוניהם ומחזיקים עצמם בדעת כרופאים מומחים וע"י זה כמה מכשולים נעשו על ידיהם שגרמו סכנות נפשות ע"י ההקזה וברפואות חבורות ופצעים באשר הנערים ההמה מנוערים במלאכה רבה כזו כי לא ישמשו גדולים רופאים מומחים רק העמידו מלאכתם על קוצר השנת שכלם המשובש גם מזיקים לרופאים אמתיים שנותנים מסים ועושים אשר אינם יכולים להחיות נפשם ונפיש ביתם. ככן הסכימו יחד האימנים והבקאים מספר שבעה המה מטיבי לכת כמ' סענדר בלבירר וכמ' שמעוריל בלבירר ואחיו כמ' הירש וכמ' חיים בלבירר וכמ' משה בלבירר יצ"ו וכמ' יחיאל בלבירר ותקעו כפם בפ"מ ועשו קים בכל אופן המועיל לאשר ולקיים כל המבואר למטה כאלו נעשה בפני בני"ד השוב שבועולם וכאלו הסכימו עמהם הרזונים רומי וקהל יצ"ו. בראש מחויבים לעשות קלפי לגבות ביניהם צדקה כפי נדבת לב כל א' מהם מידי שבוע ושבוע. כל א' מן הבלבירר אינו רשאי להחזיק במחיצתו רק נער א' ללמדו המלאכה ושיתקשר דוקא על שלשה שנים רציפים ובתוך שנתים ימים אינו רשאי הנער ההוא להקזי דם לשום אדם בעולם ואף בשנה השלישית אינו רשאי להקזי דם כי אם באופן ישאדונו יעמוד על גבו כדי להתלמד ולהתרגל בעבודה עצה"ט שלא יתעלף ושלא יתרושל במלאכתו. גם הרשות ביד כל א' מהן ליקח לו עוד נער א' כנהוג להיות שותף עמו על חלק שלישית ודוקא בתנאי רק כשיסכימו עליו רוב בני החבורה הנ"ל להיותו שותף עמו וכאשר יסכימו עליו רוב בני החבורה אזי שוב אינו רשאי א' מהן לפתות ולרצות הנער הנ"ל במטון או בדברים וכן להנער שיתקשר עמו על שלש שנים כנ"ל ואיזה מהן שיעבור פסק אנפשי' ליתן בחוב גמור לצדקה מאלר ישן מלבד שאר עונשים קשים שיושטו עליו. גם הסכימו שכל הנערים שיתקשרו להיות במחיצת הבלבירר הן על שלוש שנים כנ"ל הן על שותפות כנ"ל מחויבים מקודם להתקשר ולכתוב עליהם כפנקס דמתא שלא ישאו מכאן כדי שלא להכביד על בני קהילתנו יצ"ו. ואיזה מהן שלא יתקשר עצמו כנ"ל יהא איסור גמור על הבלבירר הנ"ל להחזיק במחיצתו אפי' יום א', בחימר עונשים כנ"ל. גם התקשרו עצמן הבלבירר הנ"ל שאינם רשאים לייקר השער ולהכביד על בני קהילתנו יצ"ו רק יקחו כפי הנהוג מקודם לשלם שכר ההקזה וקעופעצין ותגלחת ושכר רפואות חבורות ופצעים שלא יגרמו שום צעקה על עצמם מבני קהילתנו

יצ"ו אמנם ג"כ לא יזולו ויקלקלו ח"ו שכר מלאכתם הנ"ל לבזו ולוותר על המרה ליקח פחות מן א' גדול מקעפזעצין מריקנע מכל א' וא' ואיזה מהן שיעבור וי קלקל שכר המלאכה יחול עליו ליתן תמיד לצדקה כחוב גמור חצי זהב מלבד שאר ענישין ודחווה ממלאכה הנ"ל לא הוא ולא שלוחו. גם נתקשרו שבאם א' מכני הקהילה יצ"ו יקרא ע"פ מקרה לשעה קלה א' בלבירר ולא יכשר לפניו ויקח אחד במקומו אזי אין השני רשאי לרפאות עד שמקודם ישלם הבעל בית להבלבירר הראשון כפי הפעולה שפעל ועשה ומיט אינו רשאי השני לגנות ולהתכבד בקלון חבירו הראשון ומכ"ש שלא ישג זה לזה גבול בקנס אשר ישיתו עליו הגכאים ודייניהם ונאם שיזדמן שאיזה בעל בית יקרא שני בלבירר בפעם אחת אזי באם שיכאו שניהם כאחד בעוד שהמכה פתוחה אזי יחלקו יחד השכירות בשוה וההוצאה יהא ג"כ על שניהם בשוה ובאם שאחד יקדים ויסתום המכה אזי מחויב השני תיקף ומיד לזון מכית המוכה החוא. גם נתקשרו יחד באם שיתישב כקהילתנו יצ"ו איזה מוטחה אשר לא מכני קהילתנו יצ"ו ואף יהא מיוצה לכל הקהל יצ"ו אזי באם שלא ירצה להתקשר ג"כ בקשר חזק ואנין על כל פרטים הנ"ל שיהי הבלבירר הנ"ל מחויבים לחזק איש את רעהו לצאת לנגדו ככל מה שבאפשרי בעולם למחות בידו מלאכתו ההיא עד שיכניס את עצמו לכל פרטים הנ"ל לשמור ולעשות לא יפול דבר ארצה מהנ"ל. ואף גם על בני קהילתנו יצ"ו בלבירר שאינם כעת בכאן יהיו מחויבים להחזיק במעוים למחות לחם המלאכה הנ"ל עד שמקודם יתנו ידם עמהם לקיים כל הנ"ל ומכ"ש חתנים שלא יכניסו את ראשם לקיים ככל הנ"ל שיהיו מחויבים הבלבירר הנ"ל לעמוד לנגדם ולמחות בידם המלאכה כניל וקיימו וקבלו עליהם שבעה בלבירר הנ"ל להיות ביניהם אחוה ורעות ובשלב רגלים להתעלם באהבים לשמוח בשובע שמחות כשמחה ובטוב לב נעשה בק"ם ובכתח"ז שבעולם בתו"כ בפ"מ היום יום א' י"ח כסליו ת' לפ"ק.

י.

הנער דוד מעבל בהר"ר אור שרגא ווייבל בלוך ז"ל אישכנו השכיר את עצמו להנעלה כמי דוד אפטייקר¹ יצ"ו להיות במחיצתו על עסק מלאכת אפטייקרייא

¹ הוא הרב החכם הרופא והרוקח ר' דוד קהליהארי אב"י הקדוש ר' מחזיהו אפטייקר הגרף חיים על ק"ה בפועטקוב בשנת ה'כ"ד (ע' ס') "ש יעקב" ערך הסדר ס"י ב"ז ובלילה יופ" ח"ה כ"ד ע"א בהערה סג) כמזכר בפנקסי הח"ק ובל' דתי כנסיות וב"מ פה ובקניה שחבר אז עליו הגאון מו"ה ביךר שפירא בעל "זרע ביךר" שהיה דיין ודרשן בעירנו בימים ההם. ומה שכתוב ב"הנספירה" גליון 250 נד' 1011 ש"ז בהערה ג' שם כי מלבד זה שנהרג על ק"ה לא נמצא כל זכר לפטירתו בקרקא מנחת 90-1634, הני להעיר כי בפנקסאות נמצא דין וכבר העתיק קצתן הח' מו"ח ב"הנספה להמגיד" הרי"ח וי"ט במאמרו "דברים עתיקים מקרקא" ובמקום אחר אספר כמו חל כל ההלכות והספרות שנאלו חל אחינו בני עירנו בזמן ההוא. מדי דברי במחבר הס' "ש יעקב" המזכר בהערה זו לא אמנע גם מהעיר כי שנה הרה"ח כמסר"ן סאקלואו במאמרו, חקירות ודרישות בתולדות היהודים בפולין" ב"גן פרחים" חלק ג' בחשבו"ט שם כי עיר זלצאוו"ה הכתוב על שער הס' משמחה עיר זלצאוו"ה שבגאליציען; היא העיר זלצאוו"ה לפנים

והתחייב עצמו הנער הנ"ל להיות זריז וזהיר במלאכת כמ' דוד הנ"ל ככל אשר יצונו בין ביום בין בלילה לא יתשל ויתעצל בשום התרשלות והתעצלות בעולם. ולעומת זה יהא הנער הנ"ל מאוכלי שלחן כמ' דוד הנ"ל מפתו יאכל מכוסו ישתה כא' מבני ביתו וטחויב ללמדו מלאכת אפטיקרייא בכלל עצה"ש שכאפשרי בעולם לא יעלים ממנו למגדול עד קטן באופן שמצד כמ' דוד הנ"ל לא יבצר מאומה גם יתן לו שכירות בכלית כל חצי שנה שבעה זה' וחצי. והנה התחיל הנער הנ"ל להיות אצלו בר"ח אייר העבר ויהא אצלו כמשך א' שנה וחצי רהיינו עד ר"ח חשון ת"ז לפ"ק. וכמ' מעביל הנ"ל קיים וקבל על עצמו שאף ישיא אישה מבנות קהילתנו יצ"ו שיהא התיכא דאיסורא איסור עולם להתעסק שום עסק בעולם בענין אפטיקרייא ובאם יעבור ח"ו פסק אנפשי' ליתן תיכף לכמ' דוד הנ"ל חמש מאות אדומים בעד היקנות בחוב גמור בלי אסמכתא בעולם נעשה בק"ס ובכתח"ז שבעולם היום יום א' ר"ח תמוז תה"א לפ"ק נאם משה אברהם מתת"י בלאאמ"ו הגאון כמור"ר יוסף דלאקרוש—ספרא מתא בק"ק קראקא.

יא.

במו"ט נתקשרו יחד בקשר חזק ואמין בל ימוט האלוף כמור"ר צבי הירש יצ"ו בהגאון כמור"ר יוסף כ"ץ ז"ל עם האלוף כמור"ר נהום מרפ"ס (1) יצ"ו רהיינו שכמור"ר הנ"ל התחייב עצמו בתורת חיוב נמור להרפ"ס ספר הקדש שהיבר כמור"ר הירש כ"ץ הנ"ל הנקרא בשם נחלת צבי ועטרת צבי והפנים יהא כעין הפנים של א"מ הגאון כמור"ר יואל ז"ל בס' בית הרש והפ"י יהא ככתב הפ"י של הגאון ז"ל הנ"ל והאותיות יהי' הרשים שירפ"ס בהן הס' הנ"ל ויתכשר במלאכת הרפוס שעכ"פ יתחיל להרפ"ס קודם ר"ח ניסן הסמוך תוי"ו לפ"ק ומאותו היום שיהא מוכן כמור"ר הנ"ל לא יתשל ויתעצל כמור"ר בשום התרשלות והתעצלות בעולם באופן שגם מצדו לא יבצר מאומה ח"ו המבואר למטה המוטל עליו ובאם שוויו עצמו כמור"ר יהא מוכן וספק בידו להתחיל להרפ"ס קודם ח"י אדר הסמוך התחייב עצמו כמור"ר הנ"ל ליתן למור"ר

והיום נקראה פלאטא (כסס העיר שניידעמיהל לפניס פילא) שזב זה על כסא הרבנות הגאון המקובל מוה"ר מיכל הסוד מח' הס' 'ויפי מכלל' על אגדות ירושלמי בט"ס שנחקל לאש"ד בצבלין (ע"ז העירני הרה"ג מהרח"ן דעמבליער ר"י).

(1) הדפסה ספרי עבר בצולין החלה בשנת ר"ץ ובעיר קראקא. נוסח ר"ץ עד ש"ל במנך ארבעים שנה נדפסו בכל ארץ צולין רק ^{פ. 288} ארבעים ספרים, מהם עשרה בקראקא ועשרה בצבלין (גונן, אונז"ס שנה א' חלק אונז"ס ד' 4) ואח"כ החל חזון הדפסה לפרוץ מעט מעט בארץ עד כי בימי הרב מוה"ר נחום מדשים רחבה ונסבה למעלה ראש וספרים רבים יקריהעךך י"ל מביה דפוסו שבה אחר מוה"ר לידי הענו הג"מ יהודא ליב מייזלס מחבר הספר 'טעמי המסורה והדושי אגדות הש"ס" בן בנו של הג"מ אברהם מייזלס, הנ"ל בהערה 6 לסו' ד', וכן בהו של רבינו הרמ"א ז"ל. (ע' דברי בעל 'מפלת עיר הודק' ד' 5 שדקו נגד דברי בעל 'המענה' ד' 10 כפי שנומ"א כהוב בפנקס). ע"ד בחי דפוס בצולין ע"י באלדטקעי, היספ. דרוק.

הנ"ל ביריד יערוסלב תוי"ו לפ"ק כחוב גמור המשים זהו פוליש נוסף על סך הקצוב המבואר למטה. סכום הספרים הנ"ל יהיו מספרן אלף. כל צרכי הדפוס הן הדיו הן עצים ונורות לעבוד ושאר צורכי הדפוס הכל יתן כמהרר"ן הנ"ל וכן יעמיד לו שני ועזיר טובים א' טוב מאד א' גרוע מטנו וכמו כן שני פרעסין ציחר והפרעם תהא טובה וכן מכשירים טובים וזלת הנייר יתן מניסו כמהרר"ה הנ"ל ויודפס דוקא במחיצת כמהרר"ן הנ"ל מתחלתו ועד סופו וכמהרר"ן מחויב להשגיח בעת היותו בכאן שתהא המלאכה עצה"ט שבאפשרו והפרעון יהא כאופן ודרך הזה. בעד כל בוגין ובוגין י"מספר אלף בוגין יתן כמהרר"ה הנ"ל למחרר"ן הנ"ל עשרה זה' פוי. וע"ז נתן כמהרר"ה כ"ץ הנ"ל למחרר"ן טאה זה' פול' על ש"ה בח"ו מהרר"ן הנ"ל עם התנו ר' וואלף יצ"ו ועוד יתן לו תיכף טאתום זה' פוליש. ובכל שבוע ושבוע יתן מהרר"ה הנ"ל מה שיגיע להפועלים שכר פעולתן וינכה מעשרה זה' פול' המגיעים למחרר"ן הנ"ל בעד כל בוגין הנ"ל והמותר מה שיגיע למחרר"ן יהו"ק לו מהרר"ה כ"ץ הנ"ל על השלש מאות זה' פוי ומה שיגיע למחרר"ן נוסף על השלש מאות זה' הנ"ל לא יצטרך כמהרר"ה לשלם כי אם ביריד יערוסלב תוי"ו לפ"ק אך השכירות המגיע להפועלים ושלם מידו שבוע ושבוע כמהרר"ה הנ"ל עד יריר יערוסלב הנ"ל וינכה ממה שיגיע למחרר"ן ביריד יערוסלב הנ"ל ואחר יריר יערוסלב הנ"ל מחויב כמהרר"ה כ"ץ הנ"ל ליתן למחרר"ן הנ"ל בכל שבוע השכירות ושיגיע לו כנ"ל אך ינכה מה שיתן להפועלים שכר פעולתן משבוע ההוא ונוסף על כל הנ"ל הרשות ביד מהרר"ן להוסיף ולהפריס לו לטובתו מנייר שלו מאה ספרים אצטנס אינו רשאי כמהרר"ן הנ"ל למכרם וליתנם לשום אדם בעולם אף אחר עד כלות שנתים ימים טיום גמר הדפסתן ובאם יעבור ח"ו וימכור או יתן אפילו א' תוך הזמן הנ"ל התחייב עצמו כמהרר"ן הנ"ל בת"כ בב"ט ליתן למחרר"ה הנ"ל טאה זה' פוי כחוב גמור בלי שום אסמכתא בעולם נעשה בק"ם ובכתה"ש שבעולם היום יום א' ז"ך טבת תא"ו וא"ו לפ"ק נאם יצחק בן לא"א מוהר"ר גרשון משה וצ"ל בק"ק שוערין. ונאם משה אברהם מתתיהו בלאאמ"ו הגאון כמוהר"ר יוסף וצ"ל דלאקרזט ספרא טתא דק"ק קראקא.

יב.

באנו לבקר את האלוף התורני כמוהר"ר טודרוס יצ"ו ומצאנוהו שהיה כוטל על ערש דוי ודבורו ומלילו היה צח ונכון על לשונו ודעתו היתה צלולה ומיושבת כשאר כל אדם ההולך בשוק וביקש מאתנו ח"מ שנשמע דבריו ולכתוב אותם על ספר רשום בכתב אמת להיותם לזכרון לעדות ולראיה לפנינו ח"מ הנני מודה בפניכם היום כמודה בפני ב"ד חשוב וראוי וקנו ממני בק"ג א"ס איך שאני נתן מעכשיו במתנת בריא במתנה חתוכה וחלוטה דלא למחרר בו' מיומא דנן ולעלם לאשתי היקרה מ' גיטל שת' את כל המטלטלים שלו בכ"מ שהן תחות שמיא כסף וזהב ומרגליות נחשת ברזל ובדיל תכשיטי כסף וזהב ומלבושים כל מדי דאקרי מטלטלים מכל מה שהפה וכו' שיהי' בולם שלה לשלוח בהם יד לשלוט בהם למכרם להלות להוריש להנחיל

וליתן במתנה ויהא בידה ממון שאינו חוזר לעולם. זולת כל הספרים שלי אין לה בהם כלום ושייכים לבני הזכרים שירשו אותם אבל זולתם כל המטלטלים כנ"ל יהיו שלה ורשאית להחזיק בהם לתפוס תחת ידיה הן בחיי הן לאחר מותי כל זה יהא הוספה על כתובתה שהוא סך שלשה אלפים זהו פו', וכל זה יהא כפי המתנות שנתן בק"ם לפנינו עה"מ מקודם ביום ד' ד"ה טבת שעבר במעמד ורצון בנו הגדול כהר"ר חיים יצ"ו ועתה החזיק והאמיץ בתוקף אותם המתנות מחדש לפנינו עה"מ בק"ג א"ס בכל מיני חיזוק ויפוי כח המועיל.

על כל העובון שיניה האלוף מהרר"ט הנ"ל אחריו ברכה הן מזומנים הן סחורות משכנות ש"ה פנקסאות מינה את אשתו הנ"ל לשולטנות וגברתנית ואפטרופסית ומושלת בכל העובון למקטן עד גדול כל ימי חייה כהיום הזה. ונתן לה כל דין נאמנות מפורש בעולם נגד כל היורשים על כל אשר תאמר כי זה הוא לפוטרה מהשבעת כתובתה שלא יוכל ורשאי שום יורש ונוחל מסוף העולם ועד סופו להשביעה ולהטיל עליה חרם מהיום ועד העולם על כל העובון והאפטרופסות ומשא מתן שתתעסק כל ימי חייה בשום שבועה קלה וק"ו המורה לא ק"ה והרר"ט צירף אליה להיות סניף וסעד לעזר ולהועיל בנה הגדול כהרר"ה הנ"ל. להיותו לאפטרופס עם אמו הנ"ל על כל העובון נגד שאר יורשיו. דהיינו שתתעסק בכל משא מתן שבעולם ככל רצונה ואות נפשה כמאז ומקדם לטובתה ולטובת היורשים בכלל והיא וכל יורשיה הבלתי נשואים עדיין יהיו נוזנים ומתפרנסים מתפיסת הבית כמקדם. וכנגד זה כל מה שתסגל ותרויה בכל משא מתן מכל מה שהפה וכו' יעלה גם לתפיסת הבית. זולת הרווחים והפירות שיעלו מהשלשת אלפים זה' שלה כמשמעת כתובתה פירותיהן ופירו פירותיהן יהיו לה לבדה. ואינה צריכה ליתן ולהוציא כלים לצרכה או לצרכי ביתה כי כל מחסורה יהיה מתפיסת הבית והיא ובנה הרר"ה הנ"ל האפטרופסים יהא להם כל הנאמנות שבעולם נגד שאר יורשים בלי שום שבועה המורה וקלה וק"ה כנ"ל. על כל אשר יאמרו כי זה הוא בענין העובון והירושה בדבורם הקל באם א' מבניו ירצה ליקח חלק ירושתו מעובון אביו יהיה לאיזה סבה שיהיה אזי כל מה שיאמרו היא ובנה כהרר"ה הנ"ל שזהו חלקו המגיע לו מעובון אותו יקח בלי שום שבועה ואל יודקק שום מורה או ב"ד לשמוע בקול דברי מערער החוא באשר הוא ידוע באמת שאשתו הנ"ל לבכס נאמנים לפניו וכל הימים הלכו באמת ובתמים והתעסקו כל ימיהם באומן אמונה ועדיין הם לפניו באותה חוקה שיעמדו באמונתם ליתן לכל א' חלקו המגיע לו...

שני בניו הבחורים כמ' מאיר וכמ' שלמה יצ"ו כשיגיע לזמן הנשואין שלהם יתנו לכל א' מהם אלף זה' פו' מלבד כל ההוצאות ולמלבושים לפי כבודם ולפי ערך העובון וזה יתנו להם מתפיסת הבית נוסף על חלק ירושת כל א' וא'. וכבר יוחד שני ממרנות מה"י כל א' מסך אלף זהו' פו' אותם הממרנות שייכין לשני בניו הנ"ל והמה ביד מ' גיטל הנ"ל לפקדון.

הרשות ביד מ' גיטל הנ"ל לשדך לבניה להכניסם תחת כנפיה לביתו
לפרנסם לזונם לסומכם על שלחנה ארוחתם תמיד עם נשותיהם מתפיסת
הבית כפי רצונה וחפצה על איזה משך שנים שתרצה להתחייב עצמה ואינש
לא ימחה בידה. גם רשות בידה להכניס להתעסק לישא וליתן בתוך הכיפה
שעל הקאזמר איזה בנים שתרצה הן אותן הנשואין לע"ע הן אותם שלא
נשאו עדיין הן הבנים עצמם הן נשותיהם או שניהם יחדיו כל ימי חייה,
וכן תוכל להוציא מתוך הכיפה מהמשא מתן בניה ונשותיהם כולם או מקצתן
לכל מי שתרצה. ואף בנה הרר"ח ואשתו שהם לע"ע מתעסקים עמה תוכל
להוציאם ולדחותם ככל עת ובכל שעה שתרצה מעתה ועד עולם כי היא
עקרת הבית וגברתנית ושולטנית בכל העזובן ומשא ומתן כל ימי חייה אכן
חזקת הכיפה עצמה תשאר לאחר מיתה ליורשיו הזכרים וכן בחייה אם לא
תתעסק בעצמה יהא יד כל בניו הזכרים שוה בחזקת הכיפה.

צוה אותה להיותה גברת ושלטנית כל ימי חייה על כל הנחלאות הן
בתים של אבנים או של עץ הן מקומות שבכ"כ של עז"א או של עז"ג תוכל
להכניס דיורים ולהוציא דיורים בכל הבתים ומקומות כאות נפשה ותקבל כל
השכירות מכר הבתים והמקומות לסגל בהן לתפיסת הבית ואף יש לה כח
לעשות חיל להוציא בניה ובנותיה מהבתים והמקומות ולהכניס אחרים
במקומם או אם תרצה לקבל שכירות מבניה מן הבתים והמקומות הרשות
בידה ואם תרצה לוותר לא' להחזיקו בהנם הן בבתים הן במקומות או לולול
בשכירות לאיזה מבניה ובנותיה הרשות בידה זולת הדירות מחויבת להחזיק
כמבואר למטה הם בתקפם ובגבורתם שלא תוכל לדחותם ולהוציאם מביתו.
גם בפירוש צוה בפה מלא לקחת מראש העזובן לשלם להאלוף כמהר"ר
אייזיק ר"י את כל חובותיו שעל הבית באופן שישאר הבית שפוי נקי מכל
שעבוד וחוב גם מ' גיטל הנ"ל עשתה ק"ם מחדש והחזיקה אותו הק"ם
(דלעיל) בפנינו ח"מ ביום הנ"ל היא ובנה כהרר"ח הנ"ל שהם עומדים
במקום האלוף כמהרר"ט הנ"ל לאשר ולקיים את כל תוקף קישור התנאים
שהתחייב והתקשר עצמו האלוף מהרר"ט הנ"ל נגד הבחור כמ' ליב בהגאון
כמהר"ר יושיע יצ"ו¹) בכל אופן התנאים הן בסך נדן הן במזונות ודירה
ומלבושים והוצאות החתונה ככל המבואר בתנאים אל יפול דבר ארצה ויקוים
הכל ככל הכתוב ומפורש שם ביאור היטב בכלל ובפרט מלבד מה שהוסף
לע"ע דירה ושח"ז כמבואר למטה.

לחתניו האלוף כמהר"ר משה סג"ל יצ"ו וכהר"ר פייבש יצ"ו וכהר"ר
נחמן יצ"ו והחתן בהגאון הנ"ל כמ' ליב הנ"ל יתנו לכל א' מהם תכף אחרי
מותו שח"ז שבעה מאות זה"פ ו' ולהחתן הנ"ל יתנו שח"ז שלו סך כנ"ל
בעת הנשואין גם נתן לכל א' מחתניו דרך מתנה דירה בביתו. דהיינו
למהרר"מ הנ"ל עם בתו של מהרר"ט יהא להם דירה כל ימי חייה בבית
חורף קטן על עלייה כמו שהם דרים לע"ע ומחמת שריפה או מפולת ח"ז

¹ בעל "מגניי שלמה" וזו"ה, פני יהושע"י.

מתויבים היורשים להחזיר לבנותו מתפיסת הבית כמקדם או ליתן להם דירה אחרת כמותה בביתו. לחתנו כהרר"ף וכהרר"ן ונשיהם בנותיו יתנו לכל א' מהם דירה באיזה זווית באיזה בית חורף שתמצא מ' גיטל הנ"ל בחייה ויורשיה אחריה משך עשר שנים כל ימי חי נשותיהם דוקא. והברירה ביד מ' גיטל ויורשיה ליתן לכל א' מבנותיה או לא' מהן חמשים זה' פוי לכל שנה ושנה תמורת הדירה של כל עשר שנים או איזה שנים ואז יצאו ידי חובת הדירה. להחתן כמ' ליב הנ"ל עם בתו הכלה בילא שת' הוסיף לו דירה בביתו נוסף על מה שמוזכר בהתנאים עוד חמשה שנים רצופים אחר כלות חיוב הדירה המוזכר בהתנאים. ועל חמשה שנים הנוספות ג"כ רשות בידה וביד היורשים אחריה ליתן לבתם מ' בילא חמשים זה' בכל שנה ושנה הן בכל החמשה שנים הן מקצת איזה שנים דירה ומקצת איזה שנים תשלומין הרשות בידם ואיזה מחתנו שלא ידור פה ק"ק קראקא אעפ"כ יתנו לאשתו תמורת הדירה חמשים זה' לשנה באופן הנ"ל.

אמנם כפירוש התנה שכל המתנות של חתנו ובנותיו הנ"ל יהיו ע"מ שלא יערערו א' מהם שום ערעור על ירושת השחיזי שבעה מאות זה' פוי לדין עם מ' גיטל או יורשיו ואיזה מהם שירצה לערער תיכף שירד לדין תהא מיד המתנה בטלה אף אם לא יזכה בדין כלום אף שחיזי לא יתנו לאותו מערער במלואו הת"ש זה' רק כפי שיוגיע לו לפי הדין כי יודע שלא יגיע להם סך כזה רק שמוותר נגדם מחסדו וטובו.

חלוקת הבתים לאחר מיתתה יהיה בזה האופן. הבית של אבנים שהוא דר בו לע"ע יהיה לשלשה בניו אשר המה עורם היים היים היום היקר כהרר"ה הנ"ל וכמ' מאיר ושלמה. חצי הבית של אבנים שאצל כמ' אפרים צ"מ שהוא בשותפות עם גיסו כמ' יוסף אותו החצי בית יהא לנכדו לעמיל בן בנו של כמ' ליב ז"ל. והבית שעל הפלאץ יהא לנכדיו הזכרים בני בנו של ר' אברהם ז"ל.

חלוקת המקומות לאחר מיתתה יהיה בזה האופן. המקום שבעורת אנשים בבח"כ ישנה שהוא יושב עליו בכבודו בעצמו יהא לבנו כהרר"ה הנ"ל והמקום שאצל המקום ההוא מצד שמאל יהא לבנו כמ' מאיר יצ"ו והמקום שיושב עליו חתנו כמהר"ר משה סג"ל עם המקום שיושבת עליה מ' גיטל שת' ביחד יהא לבנו כמ' שלמה יצ"ו. ושאר המקומות שבשאר ב"כ הן שבעז"א הן שבעז"נ הן בבחי' הן בשאר ב"כ לפי שווים יהא להצאין החציו מהן יהא לנכדו כמ' לעמיל והחציו מהם לנכדיו הזכרים בני ר' אברהם ז"ל וזלת חצי המקום שבעז"נ השייך למהרר"ט הנ"ל שהיתה מקדמת דנא של כמ' עבריל זעקלש תהא נתונה במתנה לבתו מ' מלכה אשת מהרר"ם סג"ל הנ"ל וליוצאי חלציה אחריה ואין לבעלה רשות בהן. מלבד המקום שהיה לבנו כמ' אברם הנ"ל בעז"נ ואשתו ובנו שעבדו המקום למהרר"ט אחרי מותו של ר' אברם הנ"ל ההלכותיו לו עכשיו הוא מוחל אותו השעבוד ונותן המקום להלוטין לעלמין לכלתו מ' רבקה בת מהר"ר אכסלרר בענדס ז"ל סג"ל באופן דוקא שתתן המקום לנדוניה כשתנשא לאיש. ובתנאי כשתנשא

מהויבת להתנות עמו שיהיו שני הילדים קטנים שלה סמוכים על שלהנו משך ששה שנים אחרי נשואיה. ומ' גיטל הנ"ל תיתן לה מתפיסת הבית לצרכי שכירות בעד המזונות היתומים ועכ"פ תפחות לה מהקצבה שנותנת לה עכשיו לעת כואת בשביל היתומים, ובאופן זה נתן לה המקום הנ"ל שהממנא המונחת אצל ר' שמואל סופר מסך מאתים זהו' השייכים לה בטלה ותחזור קרועה ליד היורשים. אמנם צוה שיקחו תכף אחרי מיתו מתפיסת הבית מהעובון מאתים זהו' פו' שמוזמנים לסגל אותם על רווחים שיעלו פירות ופירי פירות להיתומה הבתולה נכדו בת ר' אברהם ז"ל בנו לצרכי נדוניא דוקא ולא יקחו מהקרן ומהפירות ופירי פירות שום פרוטה לצרכי הבתולה עד שעת נשואיה. באם שביני בניו ח"ו תעדר הבתולה הנ"ל או אחר נשואין שיחזירו ע"פ תקנת שו"מ יוחזר הקרן והפירות ופירי פירות ליורשי מהרר"ט והרשות ביד מ' גיטל לסגל את המאתים זהו' ופירותיהן עד שעת הנשואין וכל שנה ושנה תזקוף הרווחים על הקרן ותתן ש"ה חדש ליד איזה נאמן שתרצה.

עוד ציוה בפירוש שמי' גיטל הנ"ל לא תזון מתוך ביתו מתוך שטח האמצעי וכל החדרים השייכים לשטח ההוא כל ימי חייה ותשתמש בכל החדרים בחייה כפי שהשתמשה עכשיו בחיים היותו ולא ידור אצלה שום א' מבניה ובנותיה הנשואים ואף אם תנשא לאיש תדור היא ובעלה בשטח הנ"ל כל ימי חייה ותוכל להכניס זכות דירה הנ"ל כל ימי חייה לאיש ההוא באופן שלא תוכל ורשאית להכניס לנדן בעלה יותר מאלף זהו' והמותר הן מזומנים הן תכשיטים הן מטלטלים וכל שישארו לה יסלק עצמו הבעל מהם מהקרן ומהפירות ומפירי פרותיהן עד עולם בשעת החופה ע"פ הדין גם מהויבת להתנות עמו בשעת שדוכים שיתקשר עצמן שלא ימחה בודה להתעסק לישא וליתן לטובת יורשי מהרר"ט הנ"ל כמאז ומקדם והבעל יסלק את עצמו מהקרן ומהפירות וכו'.

עוד ציוה ליתן מתפיסת הבית מהכנסת בתים והמקומות לצורך נדוניא נכדו בת כהר"ר חיים הנ"ל הגדולה בשעת נשואין חמש מאות זהו' וכן לכל א' וא' מן נכדיו הן מבניו מבנותיו ברך ה' מהכנסת הבתים והמקומות הנ"ל בשעת נשואין מאתים זהו' פו' לצורך נדוניא. ואיזה מהן שתעדר ח"ו קודם הנשואין או אחר כשיחזור הנדן ע"פ תקנת שו"מ יוחזר ליורשי מהרר"ט הזכרים כנ"ל. וכן המתנה של נכדיו הבתולות הנ"ל תתן מ' גיטל הנ"ל לכל א' בשעת נשואין אם תזכה להיות בחיים חיותה. אמנם באם ח"ו שתעדר לא יצטרכו היורשים ליתן המתנות הנ"ל להבתולות שיהיו נשארים באותו הזמן גם אלה המתנות של נכדיו מבנותיו כנ"ל יהיו ע"מ שלא יערערו התניו על שח"ו הנ"ל.

עוד הודו לפנינו ח"מ האלוף המרומם כמהרר"ט ואשתו מ' גיטל הנ"ל שכל הממטרות והפנקסאות שימצאו תחת ידיהם ורשותם על חתנם מהרר"ט סג"ל כולם בטלין ומבוטלין כחרס הנשבר ואין בהם ממש כלום זולת שני ממטרות א' מסך חמש מאות זהו' פו' עליו ועל אשתו וא' מסך שלש מאות

ה' פו' ונעשה ערב בעדו חתנו כהר"ר נחמן יצ"ו הם בתקפם ובגבורתם-
 עוד הודה שהיבב לחתנו הר"ר ווייבל הנ"ל שבעה מאות זה' פו' באופן
 שהקרן יהא קיים לחתנו כהר"ף הנ"ל ופירות ופירי פירות לבתו אשת
 מהר"ף כל ימי חייה לעשות בהם כאות נפשה ואחרי מותה יהא להר"ף
 ולורשו אחרי.

קודם יערוסלב הסמוך תז"ל יתנו ששה מאות זה' פו' מ"מ להקהל
 יצ"ו ויעלו על רווחים עשרה ממאה בכל שנה ושנה יחשבו תרווחים עד
 הקרן ויעלו תרווחים ופירי פירות עד עולם ולא יתנו מזה לשום קרוב בעולם.
 סיוע מזה זולת באם ח"ו א' מיוצאי חלציו דוקא יהיה נצרך לסיועת דחקו
 או להשיא בנותיו אזי הקהל יצ"ו שיהא באותו זמן לא יפחתו מליתן לצורך
 סיועת נשואין פחות מחמשים זה' פו' והרשות בידם להוסיף לפי הזמן ולפי
 הענין ולפי ראות עיניהם גם לסיועת מבנים בשעת דחקם לפי ראות עיניהם
 וזה יהיה עד סוף כל הדורות גם זה יתנו להקהל יצ"ו כנ"ל בתנאי ובאופן
 זה שלא יערערו על העובון כלל.

לאחותו מ' שינדל יתנו לה תקף ומיד חמשים זה' פו' לעשות בהם
 כאות נפשה ורצונה גם לא תזו משלחן מ' גיטל הנ"ל לפרנסה ולזונה כל
 ימי חייה של מ' גיטל. לבת אחותו מ' פיארל מצענצמין אותה על חמשים
 זה' שערכ כמ' יצחק מצענצמין יהזירו למ' פיארל הממרנא הנ"ל לנכסי
 מלוג שלה. לבנה ר' יצחק יתנו חמשים זה' פו'. לבתה מ' בענדן יתנו עשרים
 וחמשה זה'. לר' יוסף מפרוסטיין יתנו עשרים וחמשה זה' פו'. לאביגדור בן
 יוסף גיסו יתנו חמשים זה' לסיועת נדן בתו. וכן לסיועת בת כמ' שמואל
 בן יוסף גיסו יתנו חמשים זה'. ליתמי אחיו מהר"ר יצחק ז"ל יתנו מאה זה'
 וכפי ראות עיני מ' גיטל הנ"ל ובנה כהר"ף הנ"ל.

לאברם ה' כמ' זנוויל ניהש לסיועת בתה הגדולה יתנו חמשים זהו'
 למשה בן זנוויל ניהש עשרים וחמשה זה' גם המרתף הפונה לרחוב הגדול
 בביתו יהויק בחנם משך עשר שנים. כל הנ"ל נותן במתנה בשבילו אכן בניו
 לא יפטרו בזה לסיוע להם כפי השגת ידיהם וכיד ד' שיהיה עליהם. המתנה
 לסיועת הקרובים הנ"ל תהיה במשך מהיום ותוך שנתים ימים ולפי הצורך.
 ליד בנו כהר"ף הנ"ל נתן שלשה ממרנות בלי הזכרת משמעות ונכתב
 עליהם ולא יועיל וכו' והם לצרכי משא ומתן ליריד לבוב ת"ז לפ"ק.

כל הנ"ל נעשה בפנינו עה"מ הן על המתנות הן על האפשרופסות
 ושאר פרטי הדברים המבוארים למעלה לאשר ולקיים הנזכר בכל תוקף זכות
 ופיו כח המועיל בכל המתנות במתנות בריא ובצוואת ש"מ לא יפול דבר
 ארצה. גם מ' גיטל הנ"ל עשתה ק"ם לאשר ולקיים כל פרטי דברים הנ"ל
 דלא כאסמכתא ודלא כתופסי דשטרי ובתוקף כל מעשה ביד היום יום ג'
 וד אדר ראשון תזי"ן נאם הק' אליה בלא"א מוהר"ר ישראל יוסף משה סג"ל
 שלי"ט ליפשיץ ונאם אברהם בהק' הר"ר שמואל כ"ץ ז"ל הי"ד.

בפנינו ח"מ ציוה האלוף כמהר"ט הנ"ל לאשתו מ' גיטל הנ"ל שלא
 תשדך לא' מבניה כמ' מאיר ושלמה בלי הסכמת ורצון הגאון כמוהר"ר

יושע יצ"ו וברצון האלוף כמהר"ר אלי' סג"ל יצ"ו וברצון בנה כהר"ר חיים הנ"ל וע"ז עשתה מ' גיטל הנ"ל ק"ם לפנינו הי"מ לאשר ולקיים כנ"ל נעשה בתוקף הנ"ל יום הנ"ל נאם אברהם בהק' הר"ר שמואל ז"ל הי"ד ונאם חזקי' בן אמ"ו הר"ר שלמה שמרי' הנקרא ווייבל שמש.

את הדברים האלה ככתבן וכלשונן משני עבריהם מזה ומזה הן כתובים העתקתי אותן באות מגוף כ"י וה"י האלוף המרומם כמהר"ר אלי' סג"ל הנ"ל והיקר כמהר"ר אברהם בכמ' זלמן קרעמרש והר"ר ווייבל שמש בכב"ב הישנה נאם משה אברהם מתתי' בלאאמ"ו הגאון כמהר"ר יוסף יצ"ל דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

יג.

הן אמת שכמ' אברם משרת הקהל יצ"ו בא אלי בשליחות האלוף הראש הפ"ה שכמ' לוי סג"ל פעטליצר ישבע שבועת אין לו כפי תקנת הגאונים ז"ל בכ"ן בפא"ה ובנק"ה שאין לו מעות מזומנים ולא תכשיטי כסף וזהב ולא ספרים ומטלטלים ולא בגדים וכרים וכסתות ולא כלי בדיל ונחשת ולא חובות הן ככתב הן בע"פ ולא שום מידי דאקרי נכסין ולא שייך לעצמו מזון אפי' חדש א' וכסות לשנה ואין לו במה שישלם אם לא לתפיסה לעדות ולראייה כתבנו וחתמנו יום ד' ויקרא ת"ח לפ"ק נאם יודא ליב ר"ד אני יצחק בר עקיבא סג"ל.

אמת הדבר כי כמ' לוי פעטליצר האט גיטאן דין בעל חוב אונ' איז גזעסין בתפיסה שלשים יום כד"ן כל הבורחים לעדות ולראייה כתבתי וחתמתי שמי אברם משרת הקהל יצ"ו. נאם משה אברהם מתתי' בלאאמ"ו הגאון במוהר"ר יוסף יצ"ל דלאקרוט ספרא מתא דק"ק קראקא.

יד.

האלוף כמהר"ר יוסף¹ יצ"ו בהגאון כמהר"ר ווייבש² ז"ל ואשתו היקרה מ' רייצל שת' באו לפנינו עה"מ מרצונם הטוב בלי שום אונס והכרת כלל ועשו ק"ם בכל אופן המועיל ע"פ תחז"ל ונתנו לשלשה מטיבי צעד האלופים כמוהר"ר אלי' סג"ל ט"ה יצ"ו וכמהר"ר העשיל קראשניק יצ"ו וכהר"ר צמח בס יצ"ו אאק"ב בכמ"ש במתנת בריא ולא במתנת שכ"מ ואגב כן ואגב ק"ם הנ"ל נתנו לשלשתן הנ"ל כח הרשאה להיותם עומדים בחריקאו ובמקומם הן על פי הדברים אגרת שלומים שכתוב וכתוב כמהר"ר הנ"ל לשלשתן מארץ הקדושה לטובה איך ומה שיתנהגו בהבית אשר לו וזולת זה בכל עסקיו מכל מה שהפה וכו'. ושיהא התום כתב ההוא בחותם אשר להם מהגאון מהר"ר משה איסרלש ז"ל או מהגאון מהר"ר ווייבש ז"ל הנ"ל וכן באם שתכתוב מ' רייצל הנ"ל באם שיעדר ח"ו כמהר"ר הנ"ל בחייה שתהא אז

(¹) ה"י ד"ן גס גצלו דלדקס פה כוזנר צפנקס.
(²) הוא הג"מ פייבוש סקיה אב"ד צעירנו וכזו כל בעל "הב"ה" וכו' (ע' הסערה § לסי' א').

היא גברתנית ושלטנית בכל אשר המצא ימצא משלו בנוכר לעיל בסי' שלפני זה בכך את כל הדברים שיכתבו א' מהן באגרת שלומים ושיהא התום בא' מהחותמ' הנ"ל אזי בתוקף הרשאה שנותנים הזוג הנ"ל לשלשתן הנ"ל ועמדו ויקימו במקומם לעשות ע"פ דברי אגרת שלום ואמת ההם וככל אשר יעשו ע"פ תוקף כתב ההוא יהא עשוי בלי שום פקפוק בעולם ומעתה ומעכשיו יקימו ויעמדו שלשתן הנ"ל במקום הזוג הנ"ל באופן הנ"ל להיות ידיהם כידי הזוג הנ"ל פיהם כפיהם דבורם כדבורם עשייתם כעשייתם ולא יוכלו למימר להו לתקונים שדרגום ולא לעוותתים כ"א ככל אשר יעשו כה יקום וכן יהי' ויהא לשטר הרשאה זו כל תוקף שטרי הרשאות שבעולם הנגמרים ונעשים ע"פ תהו"ל דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי נעשה בק"ם ובכחה"ש שבעולם היום יום ג' ער"ה אייר תח"ת לפ"ק נאם משה אברהם מתתי' דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

טז.

הנער צבי הירש בן זנוויל ר' וויבלש שוהט ז"ל האט ביקענט דו ער האט איין חלק אן דער גניבה וואש דא איז גישעהין להאלוף כמהר"ר יואל תנחום ישעי' דהיינו סך מאתים ותשעים זה' פו' במעות מזומנין. אונ' האט אנדרי לייט אויך אן גיפירט צו דער גניבה דו האבין מיט אים איין חלק גיהט אזו איז דער פסק אויש גינגנין ממכ"ת הקהל יצ"ו דו מן האט אים גנומין חזקת הקהילה דו שאר כל ימיו ניט הער קומין בל יראה ובל ימצא אונ' מן זאל אים שמיישין פר דער שויל מיט שומרי לילה. אונ' מן זאל אים בלייטין צו דער שטאט ארויש ביז צום פעלד ארויש אונ' אויב ער מעכט איין מאל יוא הער קומין זא איז זיין משפט חרוץ דו מן אים ווערט זיין אָרין אפשינדין מלבד שאר עונשים דו מן אים ווערט אן טון וליתר תוקף בא הנער הנ"ל בעצמו על החתום היום יום ב' ח"י תמוז תשי"ת לפ"ק אני צבי הירש בר שמואל זנוויל באנפאי ח"י הנער הירש הנ"ל בח"י ממש בכך אישרתי וקיימתי כדהזי יום הנ"ל נאם משה אברהם מתתי' דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

טז.

אנחנו ב"ד היושבים על מדין תמיד עם גאונינו הגאון כמהר"ר יצחק כ"ץ הח"מ גם היום הזה אורנו כגבורים חלצינו קרוא בגרון בראש הומיות בעיר אמרנו לאמר על דבר אמת וענות צדק אשר עבר עלינו איש קדוש הר"ר מאיר בר אשר לעמיל הבא מארץ רוסיא מתוך המהפכה כמה חדש ימים ולא סנאי שומעני' אך טוב והנה כפתע פתאם בא הרר"מ הנ"ל בבכיה רבה לפני הגאון הנ"ל וצעק במר נפשו בהרמת קול בדעת שלימה ומיושבת ואמר חטאתי לך' אלקי הצבאות בחטא הוצאת זרע לבטלה ע"י הרהורים רעים וקירוב בשר באשה זרה והיא בעולת בעל אכן לא בעלתי אותה בעולת איסור חלילה אפי' כמכחיל בשופרת גם הגדתי זאת בוודוי גדול וגמור

מעצמי בפני שני גאונים רבנים וסדרו לי תשובה וקיימתי דבריהם אכן כהיום הזה כל זה אינו שוה לי בראותי כי יצא הקצף ה' על עמו ישראל אמרתי אולי חטאי גרמו כל אלה ע"כ תחמירו עלי ביסורים קשים כמות עוה והנה הרב הנ"ל כי ראה כי נכנע בכל לבו מדעת עצמו הודה ולא בוש בכך סדר לו ג"כ סדר תשובה נוסף על התשובה שעשה בראשונה וקבל את דבריו באהבה רבה ולא סר מכל החומרות ואדרבה החמיר על עצמו יותר ממה שנצטווה וניחם על הרעה הן כל אלה ראתה עינינו אחר הדרישה והחקירה כאשר דרש והיקר אדונינו הגאון הנ"ל. לכן אמרנו אולי איזה איש בליעל יגרה מדון הן עמו הן עם אחד ממשפחתו חלילה ואין מהראוי לחלל זרע קדש ולהטיל מום בקדשים בכך יהא ידו נטויה לדון ולתפוס בידו הרב נוקמת נקם ברית כרותה לבעלי תשובה לשבור מלתעות רשע כמשפט אהבי תורה להכות על קדקוד במקל שקד ולסתום פי דוברי שקר ולמען תדעו שכל דבריני אלה באמת וביושר נאם אברהם בלא"א החסיד הררצ' אשכנזי ז"ל דיין בק"ק פינטשוב ונאם יושיע הקטן פלק בהריר יעקב ז"ל איש שמעלקש טפראג דיין בק"ק פינטשוב.

אנכי הוואה תשובתו הרמתה נרשם בביתו ואעפ"כ צעק במר נפשו על חטאיו אשר חטא ושב בכל לבו מעצמו וגם דרשתי וחקרתי מפי מגידי אמת שכל דבריו נאמרים באמת בצדק שמעולם לא חטא בבעילת איסור רק ה"ז כנ"ל בכך באם ימרה איש את פיו נגד משפחתו להטיל מום בקדשים מדת דינו מתוחה לפני כל יודעי דת ודין לצוד אותו ושיגירוהו ע"י הרב פיפות בידם כמשפט אוהבי אמת לשבר מלתעות עול הלא כ"ד עתירתינו יצחק¹ בא"א מהר"ר ישעי' כ"ץ החונה על דגלו פה ק"ק פינטשוב כביום הזה.

כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה שזו אונאת דברים לומר זכור מעשיך הראשונים לא לשם עצמו ואף לא לקרוביו כ"ש שלא להוציא לעז יותר ממה שהיה שזו לא אונאה בלבד כ"א לשון שקר שאין לו רגלים ואין לו תרופה אף בהרטה וביודיו ובקבלת יסורין וקנסות עד שיבקש מהנעלב מחילה במטו ואנא ובהרבות עליו רעים עד שלשה פעמים ועד בכלל ובפרט להאיש הירא את ד' מרבים אשר הרבה והגדיל והאדיר לעשות תשובה מרובה וחשובה ככל הנזכר הכי קרא שמו הר"ר מאיר על שם נצוצין דניר שהמלאך פשט את ידו וקבל תשובתו ולכן מכאן מודעא רבה להיות כל אדם הן איש או אשה נער בחור בתולה נזהר בכבודו שלא להנותו לא בדבור ולא ברמו לא לו ולא לשום א' ממשפחתו הן מצד האב הן מצד האם הן שנתקרב ע"י חתונים וכל העובר ענשו גדול מנשוא וכל כ"ד וב"ד ראוי להענישן כפי ראות עיניהם לפי תואר הענין ולפי המבייש. גם ע"פ

¹ המוצא בסוף סו"ה "נמה דק" בספרותא דענוסה (ההלאמי הכז "ההרח"ן דעמביצער נ"י) והוא אבד כתובה מנצחו נעתיקה לסי "עיר הדק" ד' 179 סי' כ"ה ומחברו לא ידע שהנ"מ יצחק כ"ץ ה' אב"ד בעיר פינטוב כאשר עינינו נואות מתוך ההעתיקה הזאת.

בקשתו או קרוביו שימלאנו לבו לבקש שיהא נכתב בפנקס הקהל בכל מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם מגיע אל יחא לזה משום אדם איזה מניעה רק יהא נכתב בכל הדברים האלה להיות למשמרת ולאות כאשר יאות דברי דורש טוב יום טוב הנקרא ליפמן בלא"א הר"ר נתן זלה"ה לוי העלר. נאם משה אברהם מתתיהו בלאאמ"י הגאון כמוהר"ר יוסף זצ"ל דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

י"ז

בפנינו עח"מ באו האלופים הר"ר שמעון זאב וואלף בהגאון האלוף מהר"ר יחיאל מיכל ז"ל וכמהר"ר שמואל פייבש בהאלוף מהר"ר יוסף יוזפ בין והר"ר משה בהאלוף מהר"ר יששכר בער סג"ל מרצונם הטוב בלי שום אונס והכרח כלל והתקשרו יחד בק"ס ובתקיעות כף בפ"מ זה לזה ובשבועה חמורה בהנחת יד על החפץ לאשר ולקיים ככל מה שנוכר למטה ויהא להתקשרות זו כל תוקף ועוז מעשה ב"ד דנהיגין בישראל לכל יפול דבר ארצה א' בלי שום הוראת היתר וערמה בעולם ובקנס מצד העובר להמקיים מלבד חלק ריוח המגיע לו כנוכר למטה עוד אלף זה' פו' בחוב גמור דלא כאסמכתא באופן המועיל תחז"ל ועוד עשרה אדומים לצדקה של לובלין כולם בלי מחילה. הר"ר וואלף הנ"ל הודה שנתן כל זכויותו דהיינו העתק שנתן הגראב פרעמאויץ ממדינת הקיסר כח והרשאה להאלוף הר"ר ליב מיראויץ מפראג המחזיקים המלח הנעשה ונעבד בעיר וועליטצקי ובאך ואגפיהם הסמוכים לק"ק קראקא ונוכר בו שיש רשות להרר"ל הנ"ל ולב"ב לעשות מקח גמור או שותפות על כל הסקלאדיש של המלח בגליל לובלין וקאזמר ופיליץ ואגפיהן ועוד כתב א' הנעשה בפני ספרא מתא בק"ק קראקא שנתן הרר"ל כח והרשאה על כל הנ"ל להאלוף הר"ר וואלף הנ"ל ולב"ב. אותן הכתבים הודה הר"ר וואלף הנ"ל שנתנם ליד הר"ר משה שותפו של מהר"ר פייבש הנ"ל והרר"ש הנ"ל נתן כח והרשאה להרר"מ סג"ל הנ"ל שיהא מתעסק ולהשתדל להעמיד איזה סוחרים יודים או ערלים או פריצים לעשות מקח הנ"ל שיהיו בטוחים להוציא מהם המעות שיגיע בעד המלח כפי המקח שיעשה הכל כאשר נרשם באותן הכתבים והר"ר משה הנ"ל הודה שקבלם. ובאם שיתתוה הש"י ב"ה שיוגמר איזה ענין בעסק המלח הנ"ל הן ע"י עצמם או ע"י שלוחים הן שיעשו מקח עם הר"ר ליב מיראויץ הנ"ל או להבדיל עם הגראב הנ"ל ובאי כהם הן עם איזה מהם או עם כולם ביהד או עם שלוחם ובכן הן אם יהיו שלשתן הר"ר וואלף ומהר"ר פייבש בין והר"ר משה סג"ל הנ"ל או רק שנים מהם או אפי' רק אחד מהם איזה שיהא סרסור ומשרת לאיזה מקח הנ"ל אזי בכל מה שהוא שיתתוה הש"י ב"ה בעסק מלח מקח הנ"ל הן ע"י שלשתן או אפי' ע"י א' מהם שיגיע לו סרסרות הן מן מוכרי

(¹) כוננו לשון רומית.

מלח הן מן הקונים אותו יהא לשלשתן להר"ר וואלף ולמהר"ר פייבש ולהר"ר משה הנ"ל יחד חלק כחלק יחלוקו שלישי לכל א' מהם וכן הוצאות שיצטרכו להוציא וכן כל ההתעסקות שיצטרכו לעסק הנ"ל יהא על שלשתן. ואין שום א' מהם רשאי לדבר אפי' דבר א' ומכ"ש שלא לעשות שום מקח עם שום סוחר אחד רק עם מי שיוסימו שלשתן יחד באופן שתמיד יהא לכל א' מהן חלק שלישי בו כנ"ל וקבלו על עצמם בעונש הרם הגדול יבין ובכל חומר הנ"ל שכל א' מהן מחויב בחיוב גמור להתעסק בכל יבלתו להוציא מכה אל הפועל לסייע לצורך שותפות שלשתן הנ"ל ומחויבים שלשתם לפנות עצמם מכל עסקים שבעולם כדי שיסעו עכ"פ כולם קודם ח' שבט הסמוך מכאן לק"ק קראקא על הוצאותם בעסק הנ"ל והותנה בתנאי כפול כתנאי ב"ג ובר' באם שהמוכרים מלח לא יתנו סרסרות להשלשה שותפים הנ"ל אף שיתן הקונה המלח סרסרות לא יהא להר"ר וואלף הנ"ל חלק בהם רק למהר"ר ולהר"ר משה הנ"ל לבדם לחצאין כמשמעות התקשרות הקדום שביניהן וכל הנ"ל נעשה בכל תוקף הנ"ל בנטול כל מודעות עד סוף כל המודעות יום א' ב"ך יברך ישראל קוד"ש לפ"ק פה ק"ק לובלין. נאם חיים במהר"ר יוסף עזריאל זלה"ה ונאם הק' מאיר בא"א הגאון כמוהר"ר פתח"י זלה"ה, והכל שריר וקיים.

כל הנ"ל הועתק את באות מגוף הכתב שהתומים עליו האלופים הדיינים יצ"ו בק"ק לובלין וגם האלופים בעצמם כמהר"ר משה יצ"ו ומהר"ר פייבוש יצ"ו ובהר"ר וואלף יצ"ו הנ"ל הודו על גוף הענין מעסק הנ"ל שנעשה ככל הכתוב ומפורש לעיל בפני אלופים הדיינים בק"ק הנ"ל וכל הנ"ל הוא אמת וצדק ושזו הוא ח"י ממש של אלופים הדיינים בק"ק הנ"ל ולמען יעמדו דברים הנ"ל לימים רבים בקשו מאתנו ח"מ להעתיק כל הנ"ל ולרשום בכתב אמת לזכרון בספר כתבנו והתמנו היום יום ג' שבעה ימים בחודש אדר ראשון תנ"ו יו"ד לפ"ק. נאם מתת' בלא"א מוהר"ר טודרוס זצ"ל שמש בק"ק המעיד על כל הנ"ל הצעיר באלפי יהודא בא"א מו' מהר"ר דוד ז"ל מלובלין.

יח.

וואלאף יאקב דרוקרש האט זיך דער געבין אונ' זיך אונטרשריבן דו ער וויל נישט מר נאך גין זעלכי דרכים מקולקלים גניבות אודר צו זיין הבחי גנבים זו וויא עש אויף אים גיוויוין האט דו ער האט כמה גניבות גיטאן אונ' גיוועזין חברי גנבים וועליכש מן אים גשטראפט האט מיט תפיסה אונ' איז אויף אים גפסקת גיווארין דו אויב עפש אויף אים מעכט קומין דו ער זעלט זעלכי דרכים נאך גין אונ' זאל אים קיין התנצלות ואמתלא בעולם העלפין אונ' אליינט זיך אפגשריבן דו ווען עפיש אויף אים קומין זעלשדו: זעלט זיך נישט נוהג כשורה זיין דו ער האט תכף פר לארין חוקת הקהילה: דו מוז תכף אוועק אויש דער קהילה ארויש מיט ווייב אונ' קינדר אונ' עש זאל אים קיין תירוץ ואמתלא והתנצלות בעולם העלפין ומה: שנעשה נעשה: בליל ליום ב' ח"י אדר שני תי"ד לפ"ק. נאם בנימין יעקב בר אברהם:

דרוקר. בא יאקב וואלף דרוקרש הנ"ל בח"י ממש בכ"ן אישרתי וקימתי כדחזי יום הנ"ל נאם משה אברהם מתתי דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

יט.

כהר"ר מרדכי בר אברהם מעיר קירכי"ן הא"ן במדינת העס"ן אשר אשתו הראשונה ז"ל היתה מ' רבקה בת הר"ר מאיר דראבטשיר מעיר טיסמניץ בגליל ק"ק לבוב אשר נשא עתה מקרוב אשת הר"ר לאזר ראקובר יצ"ו הולך כעת למדינת אשכנז למקום הנ"ל לאמו שתי בכ"ן התחייב עצמו כהרר"מ הנ"ל לפנינו עה"מ בשבועה המורה עדה"מ וע"ד כל בתי אבות ודינים שבעולם וע"ד אשתו וחמיו וחמותו בנק"ח שלא יתרחק מאשתו יותר על שנתים ימים ומחצה מהיום ואסר על עצמו כל הבתולות ובעולות ופנויות שבעולם איסור עולם בחומר השבועה הנ"ל כל ימי חי אשתו מ' עלא שתי ופסק אנפשי להיותו מוחרם מופרש מובדל מכל קדושות ישראל באם ח"ו מבוגד באשתו ולהתעכב יותר על זמן הנ"ל ולהיות בידה וביד כל ב"ב לרדפו ליגשו בכל מיני נגישות ורדיפות שבעולם בין בר"י בין בר"ה בכל מקום שיהא שמה. נעשה בחומר השבועה הנ"ל ובק"ס ובכתה"ז שבעולם היום יום א' ז' אייר תיו"ד לפ"ק נאם משה אברהם מתתי דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

כ.

כמ' שמע"י בכמ' ליור בלוך התרצה והתחייב עצמו בתורת חיוב גמור ואמיתי להיות אשתו מ' מאטיל למינקת להילד שעשועים יוסף שיח' של האלוף הדרשן כמוהר"ר מיכל יצ"ו נכד הישיש האלוף המרומם כמוהר"ר אייזק ר"י (1) יצ"ו מהיום עד לכשיגיע היום והזמן להגמל אותו ותהא לו באומנות כאשר ישא האומן את היונק להניקהו לרחציהו לסוכיהו בכל מיני השגחה שבעולם לא יחסר להילד מאומה אמנם בתנאי שהאשה היקרה מ' חיה שתי אשת האלוף כמהרר"מ הנ"ל תתן לאשתו מידי חדש בחדשו ארבעה זה' עשרים וארבעה גדולים פוי בחוק ולא יעבור נעשה בת"כ בפ"מ ובכתה"ז ביום ד' טו"ב אייר תיו"ד. נאם משה אברהם מתתי דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

כא.

הנער שלום בכמ' בענדט מק"ק ראזנא"י במדינת ליטא התחייב עצמו בתורת חיוב גמור ואמיתי לילך וליסע מקהלתינו יצ"ו עכ"פ ביריד יערולב

(1) הוא ר' אייזק ר' יעקב'ס שנה סה ב"כ הנקרא על שמו, צ"ן גדול משוכלל ומנהולל העומד גם בתקופה וביקר תפארתו זה מחזיק ורצעים וסמונה שנים; צ"ן דוחים וסגנים נתן לו תהליכים ולפני מלכים הולץ ודכש טוב לעמו כמנצח כחוב על מצבתו: "ראש חזק מנהיג וכחא פנים, איס דיק שומר אמונים, יושב מליץ למלכים וסגנים, יגע ללכת בתרבות וסכנים, זכב רב הולץ ורב פנים, קדש ד' נה פאר זמנים, זכרון דקתו לבני בניס".

הסמוך לבל יבא לקהילתנו יצ"ו כל ימי היים היותו כ"א באם שיהא נגזר לישא אשה מבנות קהילתנו יצ"ו אזי רשאי לקבוע דירתו בכאן לא זולת ואף גם שישא אשה מקהילתנו ויקבע דירתו בכאן אינו רשאי לעשות מלאכת פרבין ליודים או לערלים של כמ"ה או צוב"ל חדשים כ"א ישנים אך שלשה או ארבעה תיכות רשאי לצבע לאחרים לא יותר משא"כ לצבע לצורך עצמו על מנת למכור לא לצבע ליודים וערלים שהמה ימכרו רשאי לצבע גם חדשים אם מעט אם הרבה יהיו ואינו רשאי ללמד מלאכת הצבעים לקרובים מכ"ש לרחוקים ואצ"ל לערלים כ"א את אשתו ובניו לא זולתם כל ימי חייו מעתה ועד עולם וכשיזדמן שיהא הנער הנ"ל טרם וקודם שישא אשה באיזה יריד מהירידין שיהא שמה כמ' שלום פרביר יצ"ו או א' מקרוביו של כמ' שלום פרביר שמהייתם ועסקיהם במלאכת צבעים והנער הנ"ל יהא אז ברשות עצמו שלא יהא נשכר לאיזה בעל בית אזי אינו רשאי לצבע אף לצורך עצמו מכ"ש לאחרים ביריד ההוא כ"א לצבע לטובת כמ' שלום פרביר הנ"ל או לא' מקרוביו כמ"ש וכמ"ש מוקדם לשאר קרובים ושכירות הנער יהא מכל צימר שני זה' פו' שיהא א' חדשים מלבד מזונות במשך יריד ההוא ובעד צביעות ישנים יתפשרו כפי הצורך למלאכה ההיא משא"כ באם יהא להנער הנ"ל ביריד ההוא רשות אחרים עליו אזי אף שבעל ביתו ההוא יהא ג"כ עסקיו במלאכת צביעת מדרור וצוב"ל יהא רשאי הנער הנ"ל לצבע בירידים כל מיני פוטר בכל מיני צבעים לטובת רבו אך מה שיתן לו רבו שיצבע לו ולא לקחת ולהוסיף מדעתו לצבע נוסף על מה שיתן לו רבו ובאם שיהא נשוי מקהילה אחרת ויהא ברשות עצמו ויבא לאיזה יריד מהירידים שיהא כמ' שלום פרביר הנ"ל או א' מקרוביו כמ"ש אזי מחויב ג"כ דוקא לצבע להם ולא לעצמו ולא לאחרים אמנם יהא לו בהכל כאשר לכל מה שיצבע להם חלק שלישי בהרווחים וכן בהפסד ח"ו וככל הנ"ל מחויב ג"כ כמ' שלום פרביר לקיים באם ירצה הנער הנ"ל להכריחו לכך לקיים כנ"ל וכמ"ש לא ירצה. צד העובר ח"ו יחול עליו ליתן לצדקה בלי מחילה ושום אסמכתא בעולם חמשים רייכש טאלר ולצד המקיים ג"כ חמשים רייכש טאלר בחוב גמור בעד היוקות נעשה בת"כ בפ"מ ובק"ס ובכתח"ז ביום ב' ה' תמוז תי"ד נאם משה אברהם מתת' דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

כב.

למשפטים עמדו היום הצדדים הנזכרים למטה לפני העדה הקדושה כולם בכללם הקצינים והרוזנים רויט הקהל יצ"ו והאריכו בטענותיהם וכדי להקל המשא ומריבה מעליהם בררו כבוד הקהל יצ"ו מתוך עדה השלימה היושבים בשלחן הטהור המשה אנשים חשובים להשקוט קטט ומריבה בין הבנים ואביהם לעשות שלום ביניהם דהיינו בין הצדדים אשר מצד האחד הישיש האלוף כהר"ר שמעון בן כהר"ר יוסף יצ"ו נאמן ביתו המושל בכל אשר לו ומצד השני שני בניו האחים היקרים כמ' ליב וכמ' מאיר יצ"ו. וזו היא הצעת טענותיהם באריכות דבריהם וזה יצא ראשונה. כמ' ליב יצ"ו

הנ"ל ביקש מכבוד הקהל יצ"ו בהתנצלותו באשר כבר נתקשר בקשר חזק ואמין כל ימוט לעולם להיות נדחה בשתי ידיים וגולה מעל שלהן אביו הנ"ל לבל יהנה ממנו כל ימי חייו על ידי שאלה אף פרוטה אחת. והנה עתה באתי בעתים הקשים כקיים בני אדם רצים אחר הפרנסה ואינם מגיעים ולרש אין כל אף מזון סעודה אחת. ואינני יוצא ידי חובתי לפרנס ילידי ביתי התלויים בישועתי בכך הכרח לא יגונה להסיר מסוה הבושה מעל פני כדו לזון לפרנס את בני ואף ליהנות מן הצדקה כי למה נגרע א"א מהם בני קהילתינו יצ"ו הבאים למדה זו בעו"ה. אחיו כמ' מאיר הנ"ל תבע עלבון הבנים של אחיו הנ"ל באשר אין גואל קרוב ממנו דודו יגאלנו ותבע את אביו הנ"ל עבורם בהתנצלותו בהיות שרחמי האב על הבנים איה רחמנותו כי עיניו רואות ואזניו שומעות כי שבעה נפשות מתים בנפוחי כפן אחיו כמ' ליב הנ"ל עם ששה נפשות בניו ובנותיו. ועד חצי היום על פת לחם יושבים ומצפים ובקולם בבית קול מרגנים ומצפצפים והולכים יחיפים. אין להם לא כסות יום ולא כסות לילה לא שמל"ה ולא שמל"ה. בכך מן הראוי לשום עליהם עין השגחה והחמלה להעמיד ליהודים רוח והצלה. ובפרטות אשר עליו צרת הבת הגדולה, אשר ימי נערות ובגרות כבר עברו וחלפו עם עניות ולא יוכל לעשות לה כמשפט הבנות. על כן בקשתי שעיני העדה יהיו פקחים ומשגיחים להיותם בכלל הכופים ומעשינים על הצדקה וגדול המעשה וכו'. ובהרר"ש הנ"ל השיב עד כאן רחמי האב על הבן ותו לו באשר כבר הוצאתי עליו יותר מן הראוי לו עד שעלה לכמה מאות ואלפים. ומה גם שיש לי כתוב והתום שהתחייב עצמו בשבועה דאורייתא לנגדי לבלתי שואל ממני מאומה ולא יהנה כשמואל כל ימי חייו כמבואר באריכות בספר הברית שנעשה מקדמת דנא והדברים ההם נתאשרו ונתחזקו מפיהם ומי כתבם הגאון מוהרר"ש⁽¹⁾ הלוי יצ"ו והפ"ה שהיה לעת ההיא כמוהר"ר טודרוס⁽²⁾ ז"ל בכך אין לו שוב לבטוח כי אם בד' ולא בנדיבים הן רחוקים הן קרובים חזר בנו כמ' מאיר הנ"ל תען הגם כי האמת אתו ושורת הדין היתה מ"מ יש לו להעביר על מדתו באשר שהוא א' מן הדברים אשר השמאל דוחה והימין מקרבתו גם לדחותו בשתי ידיים הדבר מגונה להיות כפי הבריות למשל ולשננה זה יאמר ככה כמה זה הבן סרבן. וזה יאמר ככה האב כמה קשה. אם לא יעבור על מדה זו הקשה. גם טענו כשבת אחים יחד כמ' ליב וכמ' מאיר הנ"ל לעורר ולבטל הפנקס אשר ניתן לכתוב אביהם יצ"ו לאחיהם הקטן להיות להם בכור השמן. ולשלוט בכל אשר לו להיות הכל תחת ידו ורשותו אשר לא יאות לעשות כן ולעבור על דברי חז"ל האוסרים לשנות בנו בין הבנים. והוא כמעשה דאבינו יעקב ויוסף ממש אשר בשבילו נתגלגל וכו' ומלבד זה התחייב עצמו כהרר"ש אביהם מקדמת דנא לבל ישנה וליתן שום מתנה בעולם ושום יתרון או פחת לא' מהם

(1) בעל "חוס' יו"ט".

(2) הנ"ל בראש סי' י"ב.

כ"א כולם כא' שויים לטובה כמבואר הכל באור הטיב בספר הברית הנ"ל. ועתה במה שישליטו על כל נכסיו לברו ואבינו זקן שב ובא בימים ועינו כהות ובנו הקטן הנ"ל הוא המוציא והמביא. זאת לא זאת אלא שפטר ג"כ משבועות השותפים גם אחרי מותו הנה ליום הפקודה השם יגזור בחייו כובש פנקסאות הנרשמים בהם בכתב אמת כל העסקים של אבינו בכיוצא בזה היה מתיירא אאע"ה מעבדו זקן ביתו אליעזר בידוע ודבר זה גורם העברת נחלה שהוא נגד תורתנו.

לא נמצא בנו ת"ל שום שמץ ועולה כי גם אנחנו מההולכים בדרך הישר והסלולה ולמה תצא זאת מלפניו ולדחות אותנו מעל פניו. אלה התביעות אשר האריכו למעניתם והיריעה קטן מהכיל אותם. בכך ועקתם וצעקתם כא' אלינו ודברי טענותיהם כמתון שמענו ונודקקנו לדבריהם הנאמרים באמת ובצדק ובמאזני השכל שקלנו וטרנו ובכך מלפנינו יצא משפטינו וזאת אשר מצאנו כפי שכלינו אשר מן השמים הורינו. הפנקסאות הקודמים שבין האלוף כהר"ש ר"ג יצ"ו ובין בנו היקר כמ' ליב יצ"ו הנ"ל יעמדו בתקפם ובגבורתם כי לא באנו לגרוע. אך להחזיק את אשר כבר נעשה ונכתב ונחתם בספר הברית והשלום שבניניהם כאשר כבר נתקשר ונתחזק ע"פ הגאון מהרר"ט ז"ל והראש מהרר"ט ז"ל כנ"ל ואין לפרוץ הגדר אשר גבלו הראשונים אך מפני צורך השעה הוראת שעה היתה כעת שבתו הגדולה עומדת על פרקה וראויה להנשא וכבר עברו עליה ימי נערות ובגרות אשר לא יאות לקיים מאמר הו"ל שחרר עבדך וכו' כי זה אינו להרר"ש ובניו דרך כבוד שתנשא לעבד. בכך מצאנו שמחויב האב ושני בניו יצ"ו הנ"ל להוציא מתחת ידיהם מעות מזומנים בר"ח חשון תי"א לפ"ק שלש מאות וחמשים זהו פו' שיעלה על רווחים לטובת התולה בת כמ' ליב הנ"ל. דהיינו כמהרר"ש אביהם שני מאות זהו פו' והאחים הנ"ל מאה וחמשים זהו פו' ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו בסך מה מאות ק"ן זהו פו' הנ"ל אך עדיין לא החלטנו הדבר בכמות יהיה היתרון של כמ' מאיר הנ"ל ובכל שעה זמן שיודמן לאבי התולה הנ"ל איזה שירוך הגון בידעתם של אביו ואחיו הנ"ל אז מחויבים המה ליתן הקרן והריות שיעלה עליו לזמן הנשואין שלה. ומה שיחסר לה לשאר הוצאות כמוהר התולות. מחויב אביה כמ"ל לכתוב אגרת שלומים לשאר קרוביו ולבקש מהם ג"כ לסיועת בתו כנהוג הן פה דקהילתנו יצ"ו הן במקומות אחרים באופן שרוח והצלחה יעמוד ליהודא ליב אחיהם ובנו גם במקום אחר ולא יטה את עצמו בהכל כאשר לכל על אביו ואחיו הנ"ל אמנם אם הקרובים נעשים לו ברהוקים ויעמדו עצמם מנגד לבלי היותם לו לעזר ולסעד ולא יוכל כמ' ליב להשתדל מהם כלום אזי חוזר הדבר לסיני כי המה האב ובניו הנ"ל מחויבים ליתן לו כל צרכה לעשות כמשפט הבנות לפי כבודו ולפי ערך הנדן גם מצאנו אודות שאר הבנים שלא ימותו ברעב חיו שלא יאות שיהנו מן הצדקה ויש להם אב זקן אשר לאל ידו לעשות ולהנה מנכסיו בני בנים הרי הם כבנים מצאנו ולחלק יצאנו. דהיינו הרר"ש הנ"ל מחויב להחזיק תחת כנפיו שתי בנות

הגדולות שבבנות כמ' ליב הנ"ל ושיסמכו על שלחנו לזון ולפרנס אותם כראוי מפתו ואכלו מכוסו ישתו. שני בניו הזכרים על האחים כמ' מאיר וכהר"ר יוסף יצ"ו שיסמכו על שלחנם כנ"ל. השתי בנות הקטנים יחזיק כמ' ליב אביהם בעצמו תחת כנפיו והוא מחויב לטלטל עמהם ולגדלם ואביו ואחיו הנ"ל מהיובים ליתן לו עבורם שני זה' פו' בכל שבוע ושבוע. דהיינו אביו הרר"ש א' זהב והאחים הנ"ל ג"כ א' זהב הבערמיל ושני אונטער בערמיל ביגלי ושני רוזן מחויב כהרר"ש ליתן לבתולה הגדולה הנ"ל כדי לקשט עצמה כדרך הבתולות. ועד התעסקות של אביו הנ"ל בשני הכיפות שבמקום קראקא אשר טענו וערערו כמ' מאיר וכמ' ליב הנ"ל לבלתי יגדל אחיהם הקטן בזה לשלום ולמשול בכל אשר לאביהם הנ"ל ולהיות לו כל הנאמנות אף לאחר מיתת אביהם השם יגזור בחיים אשר ראו בזה כמה ריעותא כנ"ל מצאנו ראינו למצוא פשרות ביניהם ולעשות שלום ביניהם ונתנו הברירה לאביהם הרר"ש לקחת ולעשות א' משתים. באם שגם בנו כמ' מאיר הנ"ל יהי המתעסק בכל אשר לו כמו בנו הר"ר יוסף הנ"ל או הפנקס הקדום שבינו לבין כהרר"י הנ"ל קיים באיתנו הראשון להיות כהרר"י בנו פטור משבועת השותפים אחרי מותו כמבואר שם. ואם לא ירצה כהרר"ש הנ"ל שיהא גם בנו כמ' מאיר מתעסק בעסקיו כמו בנו הרר"י הנ"ל או מחויב האב ובנו הרר"י הנ"ל ליתן השבון לכמ' מאיר בנו ואחיו הנ"ל בכל אשר ימצא להם הן במה שיש בשני הכיפות שבמקום קראקא הן מה שיש מעסקיו שלו בביתו ורשותו מקטן עד גדול הן ממשכנות הן משי"ח וזולתו כדי שיוע גם כמ' מאיר הנ"ל במילי דאביהם ושיכתבו הכל רשום בכתב אמת ויחתמו הצדדים ההם להיותם שמור לדורם וישלישו אותן ביד שליח המרוצה לשתיהן ושיהיה הדבר כתום ותתום לבל יודע לאיש מן העסקים שלהם וקבלו על עצמם בש"ח להיות הדבר כמוס וגנוז אתם כדי שלא להשביע וכו'. וכל א' מהם יתתום את שמו המיוחד על הצעמלין ההם ויהיו מקוימים בכתיבת יד הסופר דמתא יצ"ו. ודבר זה יקיים מיד בלי איחור באופן שלא ילכו האב ובנו הק' הנ"ל להכיפה שלהם קודם המעשה ואינם רשאים לילך לשם עד שיקיימו כנ"ל. באם שיקח כהרר"ש הנ"ל הברירה זו שלא יהיה כמ' מאיר בנו ג"כ המתעסק ועם כל אלה לא פטרנו כהרר"י הנ"ל משבועתו ליום הקרובה של אביהם יצ"ו השם יגזור בחייו. ואודות בכלות שנה אם יחזרו ולבא בהשבון הן משכנו ידינו כעת הזאת. ואחר כשיקום הכל כנ"ל אזי יהיה הכל תחת ידי ורשות אחיהם הרר"י הנ"ל באשר אביהם יצ"ו מסר הכל לידו ורשותו להיותו המוציא והמביא והמכניס בכל אשר יפנה יצליח. באופן שמידו יבוקש הכל אם לא היוק ידוע באם שיהא ח"ו איזה היוק מחויב כהרר"י אחיהם להודיע מיד לאחיו כמ' מאיר יצ"ו בשבוע שהוא וירשמו אותו ההיוק בכתב שלא יוכל לטעון אח"כ שהיה לו היוק יותר. ואם יטעון כן לא יהיה ממש בדבריו כי איהו דאפסדדי אנפשו אחר שלא הודיע אותו בשעת ההיוק ולרשמו בכתב אמת כנ"ל. הרשות להרר"ש אביהם יצ"ו להוציא הוצאת כל צרכי די מחסורו כאות נפשו כפי שיוכל ואין ביד

בניו כולם או קצתם לעכב עליו בשום דבר בעולם הכל כמבואר בפנקס הקדום שביניהם יקוים כל הנ"ל בכל תוקף ועוה ב"ד ובכל כפיות ונגישות שבעולם. כ"ד המבוררים מתוך עדה הקדושה יצ"ו היום יום ד' בטוב למנחם תי"ד לפ"ק נאם הק' אלי' לפשיץ ונאם אליעזר ליפמן בר יהודה ליב ז"ל אשכנזי ונאם ברוך במהר"ר שמואל רופא כ"ץ ז"ל ונאם שלמה מלבוז נאם נפתלי הירש במהר"ר כלב אברהם זצ"ל. את הדברים האלה ככתבן ולשונן העתקתי אות באות מגוף האלופים החתומים הנ"ל הנכרים לי בטביעות עין נאם משה אברהם מתתי' דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא המעתיק בערב ראש השנה בא יב"א גיל"ה ושמה"ה ברנה אמן.

כג.

הנעלה כהר"ר יודא פיקסלש כ"ץ יצ"ו השכיר לכמ' קאפל משה קעפלש הנער משה אלי' פיקסלש כ"ץ והתחייב עצמו כמ"ק ללמדו התפירות וההיתוך של כל מיני בגדים לא יעלים ממנו למגדול עד קטן ויתן לו מזונות והנער ישלים חוק קצוב כמשפט שאר פועלים בקהלתנו יצ"ו. וכשישלים השעור יהא מלאכת פליק ווארג להנער הנ"ל שכירות יתן כהר"ר הנ"ל לכמ"ק הנ"ל עשרה זהו קודם ר"ה כסליו ועשרה זהו בר"ה השון תי"ב ובשנה הרביעית יהא כמ"ק מוקדם לכל אדם בעד חצי שכירות שירצו ליתן לו אחרים קנס יתן צד העובר ח"ו עשרה טאלר לצדקה בלי מחילה ושום אסמכתא בעולם נעשה בק"ם ובכתה"ז ביום ג' בר"ה השון תי"א נאם משה אברהם מתתיהו דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא כהר"ר הנ"ל נתן העשרה זהו פ"ו שהגיעו לכמ' קאפל הנ"ל בר"ה כסליו תי"א נאם מתתי'.

כד.

כמ' נפתלי בס השכיר בנו הנער גדליה לכמ' מאיר בהק' הר"ר יאקב הי"ד על מלאכתו מלאכת פפורני קנעפ והנער יהא זריו וזהיר במלאכת רבו הנ"ל דהיינו בזמן החורף כל היום ובליילה עד חמשה שעות ובזמן הקיץ עד כניסת ב"ה לעיר. באם שיהא כמ' מאיר נחוץ למלאכה מחויב הנער הנ"ל להוסיף על השעור הנ"ל אמנם כמ' מאיר ישלם לו מכל שעה שיוסיף לו שני טפלים. במוצאי שבת אין שום חויב על הנער הנ"ל ובכל ערב שבת יעשה המלאכה בזמן החורף עד ח"ית שעות ובזמן הקיץ עד ששה עשר שעות וכמ' מאיר הנ"ל התחייב ללמדו המלאכה עצה"ש שבאפשרי בעולם באופן שמצד כמ' מאיר הנ"ל לא יבצר מאומה ויתן לו ארוחתו כא' מבני ביתו ולשלם עבורו שכר כביסת כותנותיו והרשות להנער הנ"ל לילך לאביו בכל לילה לאתר שישלום השעור כנ"ל. שכירות יתן לו כמ' מאיר הנ"ל לכל חצי שנה שבעה זה' ובכלות כל רביעית שנה יתן לו החציין באותה שבוע ממש בלי שום עכוב ודחיות בעולם. משך התקשרות בכל אופן הנ"ל התחיל להיות בר"ה אלול העבר וימשך על משך שנתים וימים דהיינו עד ר"ה אלול תי"ב ומה שהדין נתן שהפועל יכול לחזור וכו' מחל הנער הנ"ל ואסר על

עצמו המלאכה הנ"ל אפילו אצל אביו הנ"ל והצדדים הנ"ל קבלו עליהם ליתן עשרה ר"ט לצדקה בלי מחילה ושום אסמכתא בעולם באם יעבור א' מהם חי. נעשה בת"כ בפ"מ ביום א' י"ב חשון ת"א נאם משה אברהם מתת' בלאאמ"ו הגאון יוסף זצ"ל דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

כה.

כמ' יוסף ישי ברי' יודא מק"ק פלורענציא השכיר את עצמו לכמ' מאיר בר משה חי אשת גרשון טוימק להיותו מחויב לעשות לטובת כמ' מאיר הנ"ל ככל אשר בכחו לעשות מלאכת אפמקריי"א הנקרא אלחמיסט וזולת זה מכל מה שהפה וכו'. והתחייב ללמד את כמ' מאיר הנ"ל המלאכה הנ"ל ולא להעלים ממנו שום העלמה בעולם ולעשותו שירותו באמונה ובזריות ככל אשר יצוה עליו כמ' מאיר הנ"ל ביום ובלילה ולילך לכל המקומות וירידים ששלחיהו כמ' מאיר הנ"ל בלי שום התרשלות והתעצלות בעולם משך התקשרות מן יום א' העבר במשך שנתים ימים ומה שהרין נותן שהפועל יכול לחזור וכו' מחל כמ' ישי הנ"ל. כמ' מאיר הנ"ל יתן לו ארוחתו כטוב לו עמו יהא ושכירות יתן לו תמיד בכלות השנה סך ארבעים ושמונה זה' פו' וכן בכלות השנה השנית צד העובר ה"ו יחול עליו ליתן חמשים ר"ט לצדקה בחוב גמור בלי מחילה ושום אסמכתא בעולם נעשה בת"כ בפ"מ ובק"ם ובכתתז"ל בעולם היום יוס' ו' כ"ד חשון ת"א לפ"ק נאם משה אברהם מתת' דלאקרוט ספרא מתא בק"ק קראקא.

כו.

יזכור

אלהים נשמת האלוף התורני הראש מהר"ר אלי' בן מו"ה משה סג"ל ליפשיץ המכונה ר' אלי' ראליש זצ"ל אור תורתו וצדקתו לפניו יהלך שנתן כמה שנים כמה שנים¹ קודם מותו נדבה גדולה בסתר מאה ועשרים אדומים הגרים עולה ס"ה תר"ם זה' כמנין סתר וחלוח אותם להאלופים רוי"ט לקהל יצ"ו מנהיגי קהילתנו יצ"ו ע"י האלוף התורני כמוהר"ר בירך² דרשן זצ"ל ונעשה בכל תוקף גדול ועזו שלא לשנות בשום דבר רק לקיים כמבואר בפנקס הקהל יצ"ו באופן שהקרן יהי' קיים ביד כבוד הקהל יצ"ו לדור דורים עד ביאת הגואל וכבוד הקהל יצ"ו התחייבו עצמם ליתן בכל שבוע ושבע שני זה' רוחים מהמעות לשלם למלמד שישכור ר' בירך דרשן שילמוד עם חמשה נערים גמרא פ"י תוספות בשביל הקצין הנדיב מוהר"ר אלי' הנ"ל סג"ל והקהל יצ"ו קבלו וקיימו על עצמם ליתן בכל שבוע שני זה' הנ"ל מאינך הכנסת הקהלה בחוק ולא יעבור דוקא בכל שבוע שני זה' הנ"ל שלא לבטל

¹ ככתוב בפנקס שחי פעמים "כמה שנים" וכן דברי כל ההעקות המה דברים כהוי"ח על כל תקון או שני חף כקונו של יו"ד.

² הנ"ל בסוף סי' א' בין החתומים על התקנות בדבר החנוך והלמוד (ע' סס ההערה 10).

חיו מעשה הנ"ל לדור דורים וכל הנ"ל היה בסתר והיה נעלם מעיני העדה
 שלא ידע שום אדם בעולם מי הוא זה הנדיב אשר רוח אלהים בו ואשר
 נגע יראת ד' בלבבו עד אחר מיתתו נתגלה ונתפרסם הדבר ע"י האלוף
 התורני מו"ה בירך דרשן זצ"ל בכך צדקתו עומדת לעד וזכותו יעמוד לנו
 ויגן עלינו שיבא גואלנו במהרה בימינו אמן. ויהיו ימי שני חייו כמספר שמו
 (אליהו) ויצא נשמתו הקדושה בערב שבת סמוך להכנסת כלה בפרט וכפל
 תקס"ב³ בשיבה טובה לפ"ק יום ו' ט' השון תיו יוד זיין לפ"ק⁴.

כו.

שפת אמת תכון לעד איך שעיינתי בפנקס של המנוח המקובל מהר"ר
 משה ליברלש זצ"ל ומצאתי שעבוד ועדות זכות וראי' להמנוח התורני מהר"ר
 אלי' חתן ר' שלמה ר' אייזקש בשני דפים אשר נפרדים מכורכים והולכים
 להתקדע וכבר בלו איזה שורות אשר לא נתנו לקראם ממנו. אך עיינתי
 הדק הטיב מענין לענין באותו ענין אשר נחזר בשטה אחרונה ובגוף השטר
 ומצאתי שהתורני מהר"א הלוח סך עשרים זה' פו' להאלוף מהר"ר פייטל¹
 בר"מ ר"א הנ"ל. ונשתעבר לו בשעבוד גמור בכל אופן המועיל כתהז"ל
 המקום בב"ה ר"א ר"י בעזרת אנשים בכותל מזרחית מקום ד' מן אה"ק.
 וה"ה מהר"א וב"כ ישבו על המקום בלי תת שום שכירות רק עפ"ה נבייתא
 עד שיסלק ה"ה מהר"ר פייטל סך עשרים זהו' פו' ואם יבא איזה ערעור על
 המקום הנ"ל מחוייב מהר"פ להעמיד למהר"א מקום אחר שבכותל מזרחית
 ולמהר"א קדימה לכל אדם לקנותה. כל הנ"ל חרות על הלוח שבפנקס המנוח
 ספרא הנ"ל בהתימת ידו ממש הניכרת לי בט"ע וע"ש הנער הירש בהר"א
 ה"מ נעשה בשנת תמוז בחודש תמוז לכן תקתי לזכרון דורת פה למען יעמדו

³ פתרון הדברים "בפרט וכפל הקס"ב" הוא זה: אלויות "אליהו" בנימטריא בפרט
 52 וכפל — — — — —
 ובמלואן: אליף, למ"ד, יו"ד, ה"א וא"ו, בפרט 224 וכפל — — — —
 ומספר האלויות הוא בפרט 5 וכפל — — — — —
 10
 הרי לפנינו תקס"ב — — — — —
 562
 (פתרון שמעתי מפי הרב מהר"ן דעמבירג נ"י) וכנראה שם או העתיק סופר הפנקס את
 ה"זכוכ" זכרון בפרט ובכתבו ויהיו ימי שני חייו כמספר שמו "אליהו" כתב ע"ד פלא כי
 אוחה' הגנה שבה כותב הדבר לזכרון בשנת הקס"ב. ג"כ עולה כמספר השם "אליהו" בפרט וכפל.
⁴ בפנקס הח"ק ומנ"ח"ס על אדותו הדברים האלה: האלוף התורני הראש כמהר"ר אליהו
 בן מו"ה משה סג"ל ז"ל ליפסקי זכות תורתו וצדקתו לפניו יהלך שבעה שנים קודם מותו נהן
 בסתר נדבה גדולה מאד ועשרים חלומים הנעים עולה ס"ה תר"ס כמנין סת"ר והלוח אוחה
 בסתר ע"י האלוף התורני כמהר"ר בייך דכסן ז"ל ויהיו שני חייו כמספר שמו אליהו יום ו'
 ט' השון תיו לפ"ק.

¹ — בן ר' משה בנו של ר' אייזיק ר' יעקב'ס הנ"ל בהערה לסו' כו.

ימים רבים כ"ד המעתיק אות באות כל זכות הנמצא היום יום ה' ג' ניסן ת"פ לפ"ק הק' יצחק בלא"א מוה"ה מהר"ר יהושע'ס ספרא מתא בק"ק קראקא.

כה.

ידוע ומפורסם לכל באי שער עירנו את גדל הכבוד מהנתינת אשר הושמו על הבתים בהיות עוברים עלינו חיל המלך יר"ה וחיל היוונים וזולתם עד אשר בודאי לא יספיקו הלכנים והרעפים אם הומרו בזהובים אדומים לפרעון כל הדימע"ש ומעות בתים אשר הושמו עליהם. והבתים אשר נמצאו להם בעלים הוכרחו אף להפשיט גלימם וליתן מה שמגיע והבתים אשר מאין יושב הוכרחו כבוד הקהל ליתן מעתה כל הבתים המיושבים והחריבות משועבדים לכבוד הקהל בטקסא אשר נתנו מהם ולכבוד הקהל הקדימה למכרם לפרוע מהם קודם כל הבעלים וכתובת אשה ק"ו לכל היורשים. והנה הבה"ה התחתון אשר בבית הנקרא ר' שמחה אוישפצינר שהי' של ר' אברם קאפלש ויורשיו אחריו וכעת לא נמצא לה בעלים פה קראקא יצ"ו ואף אם היו כאן והיו קצתם חפצים לאהוז ולישב בה היו מתעוררים בעלי הובות שהיו על יורשי ר' אברם קאפלש, כמו האלוף המרומם הראש הר"ר שמואל ר"ב יאלש סג"ל יש לו חבילות פסקים לזכיות על הנחלה מכת המנות הר"ר חיים ור"א קאפלש והאלוף הראש הנ"ל גם הוא לא יכול לזכות בו מחמת קדימת זכיות כבוד הקהל יצ"ו. כהיום הזה התרצה האלוף המרומם התורני הרבני מוה"ר שמעון יאלש את כבוד הקהל יצ"ו בריצוי כסף מלא יתן להם. בכך מכרו כבוד הקהל את הנחלה הנ"ל דהיינו הבה"ה התחתון שהי' של ר' אברם קאפלש שחלוניו פונים לרחוב עם כל התשמישים השייכים אליו הסמוך לבית של עצים שנבנה מחדש שהוא של כמו עזריאל פישלש. את הכל מכרו כבוד הקהל לה"ה מוהר"ר שמעון יאלש הנ"ל במכירה גמורה, וכבר קבלו כבוד הקהל מן הרבני מ' שמעון הנ"ל כל דמי מכירה עד גמירא. ומעתה כל תוקף זכות וכה כבוד הקהל יצ"ו לה"ה מוהר"ר שמעון יאלש יצ"ו לעשות בכל הבית החורף והשייך אליו כאוות נפשו ורצונו להשכיר ולהשכון לשעבד כאדם העושה בשלנו. ואף אם יבואו יורשי ר' אברם קאפלש לכאן לא יצטרך מהרר"ש ליתן להם מדרך כף רגל ושליטה ואחיזה בכל השייך אל הב"ה הנ"ל עד שיפיים אותו בכל דמי שווים של הב"ה והשייך אצלו. ואם יוותר להם מאומה הבחירה בידו מצד נדבת לבו ולא מצד החיוב כי כבוד הקהל יצ"ו מכרו לו לגמרי את כל הב"ה והשייך אצלו בלי שום שיור זכות לשום בריו בעולם הן לאיזה ב"ה או לאיזה יורש כי להם הקדימה נגד כל אדם והם הלבישו זכותם להתורני הרבני מוהר"ר שמעון יאלש יצ"ו ויהי' לכתב הלז כל תוקף שטרי מכירה הנכתבת במגילה עפה בכל הפרטים ובווארניש עפתחז"ל להאלוף ה"ה מוהר"ר שמעון הנ"ל ואף שדברי הקהל א"צ קנין סודר אעפ"כ ליתר אומין עשה פה"ה הקהלה קס"ג ובאו כבוד הקהל בעצמם עה"ה יום א' עי"ט אחרון דפסח ת"פ לפ"ק נאם נתן בא"א הר"ר יוסף אליעזר ז"ל נאם אר"י ליב בן כהר"ר ידל ז"ל נאם הק' דוד כהר"ר יוסף

יחול זצ"ל נאם הק' משה הלוי מלובלין נא' הק' יהודה ליב סג"ל האמש הק' משה בהר"ר שלום ז"ל הצעיר גדליה מלובמלא הק' דוד בהר"ר יקיר ז"ל מקראקא נאם משה בהק' הר"ר נתן ז"ל הק' אברהם נתן בהר"ר יצחק ז"ל ליפשיץ.

ב.ז.

האשה צירל אלמנת ליבלי במעמד בנה שמשון השכירה את בנה שמשון להנעלה הר"ר יוסף חייט מלובב על משך שני שנים מיום דלמטה ובמשך ב"ש מחויב ר' יוסף ללמוד את הנער אומנות חייטים שניידרווארג בכדי שאחר שתי שנים יהי הנער הנ"ל פועל ולא יעלים הר"י מאת הנער מאומה דבר ממלאכת החייטים וילמדנו עד גמירא בלי שיוור. ומשך ב' שנים מחויבת אמו צירל לזון את בנה ולפרנס אותו ולעשות לו כל צרכיו משך שנה ומחצה וחצי השנה עד תשלום שתי שנים מחויב ר' יוסף לזוננו ואחר כלות שני שנים הקדימה להר"ר יוסף להחזיק את הנער לפועל ולתת לו כל אשר יתן חייט וזולתו. הנער מחל על ד"ת ואסר על עצמו כל האומנות ולבלתי ילך לבעל מלאכה אחר ויתכשר במלאכתו להשכים ולהעריב כנהוג הפועלים. כל הנ"ל נעשה בכל אופנים ותקונים הנהוגים בקהילתנו יום ב' כ"ג ניסן ת"פ לפ"ק הק' יצחק ספרא מתא בק"ק קראקא יצ"ו¹.

ל.

לאשר כבוד הקצינים מנהיגי קהלתנו יצ"ו וגם אנחנו כ"ד ח"ט ראה ראינו וגם עיני האלופים המטונים בקהילתנו יצ"ו ראו גודל הפירצה שהי' בבית של אכנים העומד ברחוב הנקרא ע"ש הגאון הקדוש המפורסם בעל המחבר מגלה עמיקות מהרר"ן זצ"ל שהי' נוחה ליפול והי' סכנת נפשות הן על א' הנשאר בשטח התחתון הוא האלוף הר"ר אהרן אפטייקר¹ הדר בשטח התחתון עם בני ביתו והן על בני ר"ה ההילכים תדיר לאפטיק ודריסת רבים שחוג' לאפטיק יהודים וערלים ל', ואין להעלות על הכתב הבית טיחוש וע"פ מבינים אשר נחקר ונדרש מיהודים ולי' ערלים מיינסטריש היה בהכרח להקל המשא הכבד אשר הי' למערה שמח השלישי והי' חרוב והרום מכמה שנים ולא הי' באפשרי בשום אופן להציל שני שמחים דחיינו התחתון אשר בו דר האלוף הר"ר אהרן הנ"ל ושטח השני שעליו כ"א להסיר המשא וכאשר המיינסטריש הגידו שצריך תיקון רב, והנה בא האלוף הר"ר אהרן הנ"ל במר נפשו טמש בכה והתחנן שלא יאבד נחלתו לגמרי וביקש מאתנו ומאת ה"ה

¹ צנקסאות פה המנ"ל קורא יקר מעיני "אומנות ומלאכה" כמה וכמה פעמים ובזה חסם קצת תרעה ודיה הוא לשפוט ממנה על אהבת חב"י צולוין לכל מלאכת עבודה.

¹ הנקרא ר' אהרן דקער כמנ"ל כתוב על מנצתו וסנקבר אצל קבוצת הרה"ג ר' מיכל אפטייקר בנו של הקדום ר' מתת' הג"ל בעברה לסי' י'; הי' רופא מומחה וגם ראש ומנהיג פה וי"ל מנצח משפחת הרוקחים והרופאים והרבנים המתחמקים לבית אבותם הרה"ג החכם הרופא מהר"ם קהליהארי ("כילת יוס"י ח"א כ"ד ע"ב בעהרה שס).

הקצינים כבוד הקהל הנ"ל ליתן לו רשות לעשות כמאמר המבינים הנ"ל. והוא השתקע א"ע בחובות לתקן את שני שמחים הנשארים שיהא ראוי לדור שלא להשתנות את שם הבית שיהא תל עולם וכו' והנה ניתן רשות והרמנא מאת כבוד הקהל ומאתנו ומאת ה"ה הכ"ה יצ"ו שהוא יעשה עצ"ה טוב שלא יהא שום סדק ושבר וחסרון בכית הנ"ל דהיינו באותן שני שמחים הנ"ל ויהיו שני שמחים הנ"ל שלו לצמיתות עלמין לו ולורעו אחריו דרך מתהום ארעא עד רום רקיע את הכל יהא שלו אך באשר שהר"ר אהרן מתיירא שלא יבא איזה ערעור וירצה לירד עמו בד"ת ודיינא כאמרו שהוא פעל כל אלה בתחבולות וביקש מאתו לבא לחשבן עמו על כל הוצאות שה"י לו על הבית הנ"ל מלבד מה שנאמר בפנסק דמתא בעת שקנה אביו שטח התחתון וחלק בשטח השני לפי דעת מה שיתפרר ע"פ פנסק דמתא והנה ראינו מעשה כ"ד שהוציא בשנת ת"ע י"ט חשון סך מאתים ושמנה זה והעלה אותו סך על רווחים ומגיע לפי השבון עד יום דלמטה סך קרן ורווחים סך אלף נ"ה זה ועוד ה"י בהכרח להוציא בשנת תע"ה י"ח אלול כאשר בידו מעשה ב"ד על תיקון בהיות שה"י על עמרו סך מאתים זה והעלה סך הנ"ל על רווחים וע"פ השבון מגיע לו כעת סך ששה מאות ושבעה עשר זה ב"ג וכעת שה"י בהכרח דהיום השטח הישלישי ולתקן הנשאר כנ"ל השבנו מה שהוציא ומה שקבל בעד לבנים ובעד עצים שנשארו נרקב ונשבר וגם כל הבנינים שעשה נג חדש ופרוזדור הבית בשטח השני ושאר תקונים שנבזמה וכיפה הנשאר והנה נשאר הוצאות עורן על הקבלות מה שקיבל הנ"ל סך מאה וארבעים וחמשה זה והנה עד היום מגיע להרר"א הנ"ל עוד שני שמחים הנ"ל קרן שהוציא הוצאות תקיעה זה י"ג ורווחים עד היום דלמטה אלף מאתים ושלושה ועשרים זה כ"א ג' ס"ה אלף ושמנה מאות זה וא' זכ"א גדולים למיום דלמטה יעלה על רווחים מקרן בערך כ"ג ממארה. ואנחנו באסיפה זו עם כבוד הקהל וה"ה הכ"ה החלטנו אותן שני שמחים על כל השייכים להם במכירת גמורה לצמיתות עלמין וכו' ורשות לספרא מתא לכתוב בפנסק ככל יפוי כח כנהוג בקהילתנו למען יעמרו דברינו אלה לדורות עולם אך התרצה עצמו ה"ה הר"א באם שיבא איזה ערעור וירצה לסלק הקרן ורווחים כנ"ל או אם יתן לו קרן ורווחים כנ"ל במוטנים דוקא או המכירה בטל וכו' שלא יתן קרן ורווחים כנ"ל המכירה בתקפו מאחר שראינו שהוא לטובת הבית הנשאר שני שמחים והחדרים הנ"ל שלא יהיו תל עולם תליכה ולא יהא בית הקדוש לשמטתו כ"ד ב"ד היום יום ג' חצי טבת תפ"א לפ"ק הצעיר יהושע בטהר"ר שכנא כ"ץ הק' משה דרשן בק"ק קראקא הק' אברהם יעקב החסיד מהר"ר אברהם פוסק הק' ירוחם בטהר"ר מרדכי דייכש זצ"ל.

לא.

הישיש הר"ר מיכל ירוחמש השכיר את בנו הנער שמואל להיקר הר"ר יעקב מויבלש על מלאכת היטלוארג על משך שנה תמימה מר"ח כסליו תפ"ג עד ר"ח כסליו תפ"ד לפ"ק בשכירות שבעים זה פו' הנער שמואל יתכשר במלאכתו ישכים ויעריב ולעשות רצון בעליו ר"י הנ"ל כנהוג הפועלים. הנער הנ"ל מחויב לעשות שלשה היטלך מדי יום ביומו מלבד ביום ו' לא יעשה ב' היטלך וכל יום אשר לא יעשה כמלואם השלשה היטלך מחויב להשלים ביום שלאחריו עד תשלום

חוקן ויאכל הנער על שלחן ר' יעקב הנ"ל כל השנה הנ"ל, והשכירות ישלם ר"י בכל שבוע ושכנוע תמירן כסדרן כלי שום עכוב בעולם, לעשיית ההיטלך מחויב ר"י ליתן להנער ספאדיק"ש שלימות והנער לא יעשה הספאדיקיש כ"א שלימות תהינה, וקנס המשה קשים באם לא ישלם ר"י בכל שבוע ושכנוע ישנים וארבעים גדולים ספלים עד תשלום סך שבועים זה' כנ"ל וכמו כן בקנס המשה קשים על רמ"י אם יעבור. הנער איננו מחויב ליסע עם ר"י על ירדים. ובאם יברר הנער בראי ברורה לפני הח"ק הי"ט שר"י יעבור עליו דרך הבעלים המתנהגים עם הפועלים אזי הרשות בידו לילך בחצו השנה מן ר"י הנ"ל וילך לעבר פניו. הנער הנ"ל ישכב כמטה אחת עם כן ר' יעקב הנ"ל. הנער מחל על ד"ת וכו' כל הנ"ל נעשה בק"ס בר"ח כסליו תפ"ג לפ"ק.

לב.

הכרוז אשר כתבתי והוכרו בכל בתי כנסיות שבקהלתנו בהתיסדות המעשר מעות עשרים על כל בני קהלתנו יצ"ו בחדש שבט תפ"ו בשבת קודש פ' בא.

הערט צו כל הקהל הקודש רא לאזין האלופים רוזני קציני מנהיגי ובעלי השבונים דקהלתנו בצירוף האלופים התורנים הדיינים יצ"ו מודיע ומכרוז זיין בהיות אז אזו ידוע לכל יוצאי ובא שער עירנו מהבכרות ותלאות גדולות ומרובות אשר השתרנו עלו על צוארינו תמיד מאין הפונות אשר לא שערום אבותינו כהצרות צרות. תכופות ולא סדורות עד שהראשונה פקודה טפקידה לפקידה במעת לעת השניה אצה וממהרת לבא ואין צרה אחת את הברתה פושרת וידוע לכל ומודעת לכל און שומעת מהיגיעות שיגענו וכמה קרקורים קרקרנו וכמה הפושים רפשונו מרוב גודל התלאה אשר מצאתנו מרוב אנקא דידן מהצרות וצרות צרותיהן עצמו מספר ולב מלכים ושרים ביר ד' או האדון הגדול הסידי המפורסם הרוכס ירה הוואייורדי שלנו העיר ד' את לבו המהור אוני האט כושך הסרו הגדול עלינו גיוועון בעזרת השם יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד. אוני האט אונו גימאכט איין קאמיסע נגד הבעלי חובות אצים ולוחצים לתת להם תמירן כסדרן מירי שבוע בשבוע כחק ולא יעבור כתיב. וכאשר שבעונותינו הרבים קהלתנו יצ"ו הקרושה חורה צל עשר מעלות אהורנית אז מען האט ניש גיקענט יוצא ירי חובותינו זיין ואין לבסוף מוצא כי דלי העם ומתי מעט אין להם משען ומשענה מען קאן ניש טאכען תמיד גביות וערכות הכבדה צו טאן כל פעם כי אין הקומץ משביע ומחמת זה קאן מען ניש משתיק בעלי חובות זיין ובהיות אז אזו ידוע הזמן גרמא המוטל על כלל קהלתנו יצ"ו ועל הכלל כלו יצא שהנושים באים לקחת לצאת ירי חובותינו המוטל עלינו אז ממש דיא קאמסיע איז כמעט במל גיווארין מחמת הנוגשים ולוחצים בעלי חובות נהי נשמע בכל הרחובות ואם אמרנו נספרה נא כמו לא ירענו ספורות למו מכל הכפזות ונגישות ואז ברהובותינו אזו גיוועוין וואס עולה אזו להוצאות

תרכבו¹) וקצרה היריעה טהביל גורל השבר על שבר יחריו וירבקו כי בא מים עד נפש וטבענו בין מצולה באנו בעמקי מים ואין מעמד מרוב הכפיות ונגישות ופתח בנוקי טמון וסיום בנוקי הגוף ותולדה ברגל היוקא מצוי וואס בעלי הוכות האבין ג'האפט אויף אל ד'יא זיימן וכל מי מבני קהלתנו וואס בכל יום ויום אין מקום אריין גייט ישא עיניו ימה וצפונה וקדמה ונגבה ופהורים מפהר המיר בקדמא ואולא אזלא גורש וכמה פעמים באו נפשות לבית הכלא יושבי הושך במרתופים ביומא דסותא ובהרבה בבית נזיקין ולא רעי זה כרעי זה הצר השוה שבהם שניהם כאחד לא טובים והיוקא מצוי אונ' דאס איז אלש מחמת שנשתרגנו בעול החוכות לבומרים בכל הקלוסטרין ולפריצים. וכשאין אנו יכולים לצאת ידי הובותינו המרובים יש לחוש אז ד'יא קאמסיע זאל ניט ח'יו בטל ווערין ואזי ח'י' נהי וצוהה ברחובותינו בכפיות גדולות ועצומות שבקהלתנו בנוקי טמון ונוקי הגוף ח'יו. ואם אמרנו עובנו את העיר מה נעשה לבית מקדשנו ותפארתנו מקדש מעט שבעה בתי כנסיות²) שבקהלתנו ושני בתי מדרשות ולאדמת קדושים בית החיים אשר בארץ אשר זה הדרך חיים לכולם מסורים, להתעורר נפשם ורוחם ונשמתם להיות לאל מסורים, ביראה ורוי ומסורים הישרים, שתכליתו של אדם לזה פונים אחרי כל ההדורים, ואשרי מי שיציאתו מן העולם כביאתו לעולם בלי חטאים ועונות ופשעים נזכרים, להיות נשמותיהם עולים מעלה מעלה למקום שהנשמות נחצבים ונגזרים, ולהקדושים אשר במעבה האדמה שוכנים המה גדולי רבנים מגוני ארץ ולדרים, שלא יהיו ציונים שלהם ח'יו ציון שדה תחרש שועלים ילכו בה. ואם יוחרב ח'יו קהלתנו הקדושה שהיא מטרפולין ראשונה במעלה וגדולה מכל הארצות ארבעה כנפות הארץ ד'א יצ'י יוחרב כל הגליל העליון ותחתון ח'יו ערו יהודה וגליל הלא זאת העיר ידונו כל הדווים ותצולם אזנם און און לג'יש. לן יאות להתאונן ולהתקונן תמן תנינן ככולהו הנאי וככולהו אמוראי חבימאי אפיתהא איבה היתה קריה נאמנה קרתא קדישא קרתא עליוה אשר בעת כל עובר אורה עליו ישרוק ינוע ידו הזאת העיר העליוה היושבת לבטה האומרה בלבבה אני ואפסי ארץ וכו' קרתא הדייטא בלילת יופי

¹) "הרקב" הוא מדה גדולה וכונת הענין כי ההולאות גדלו ועלו למדה מרובה מאד. והנה אהה ההולאות שהכנידו את חסן על יהודי קראקא בעת הזאת והסנו מארה לאוזר העדה, עד כי הניחה את ג'והרה בעול החוכות לכמרים וככל כה הסבל וקראו לגדנות "המעמד מעוה", היה גם המס קאזאבאלען (הוראהו בשפה פולנית "לאזקויוסגוני") שנעל עליה אתה לאוויבז'וטט צעירנו בכל שנה ושנה למען לפדות ולהגיל עזמה מידי החלמדיים אשר לעתים לא כחוקות ההספלו עליהם ועשו פרעות במוצאותם וצדקי מסחרם ויכוס ויעשו אל הסלל אל כל הבא בידם. המס הכבד הזה האריך שנים כפירות לערך מאתיים שנה ויותר ובשנת תקל"ד (1774) הוקל עליו מעליהם בהשדלות האנשים: הירש סעאבנינקי נשיא העדה, סיבל אצראמאוויטש, שמואל ראכפאלאוויטש, נתן קרושניק שהיה נשיא העדה, פנחס הגצר הנאמן, לוי שאייאוויטש ראש בית המולים, פנחס מארקאוויטש, ישראל מנשה, לוי חתן רופא, יחזק יועשאוויטש Mucz. kowski, mieszkania i postępowanie uczniów krakowskich 66-70.

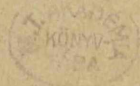
²) אחד משבעה ב"ב צנין-עץ הנקרא "מוסב זקיים" כבר נהרס ואינו.

משוש כל הארץ רבתי עם רבתי בדיעות מינן מלכי מינן אפרכי עיר מלאה
 הבמים וסופרים ארץ מגדלת יגדול תורה ויאדיר בקימה שיש בה הידור הדרת
 הבמים שמהם יוצא אורה ותראה אשרי עין ראתה כל אלה נאוני ארץ אשר
 מיטיהם אנו שותים המפורסמים המחברים ובעת איבה היתה למס ונשארים
 אנהנו מתי מעט כמלונה במקשה וכסוכה בכרם כספינה המטורפת בים בלי
 מקברטיתא והים הגדול הולך וסוער עליהם ויהמו גליו דקיימא בעייה עלן ככיסלי
 לאוני' וקצר המצע והדל הסופר מלספור מכל הצרות תכופות ותקופות דעדו
 עלן בהדרים המת המציץ בכפיות בע"ה ומהוץ תשכל הרב הדה הפורשת רשת
 לרגלי עובר מאסקופת העיר וחוצה אלה בצהלת סוסים ואלה כצהצוה הרבות
 להט ההרב המתהפכת כי הנוגשים אצים ולוחצים וצועקים הבהב עוד זה מדבר
 והנה זה בא אין הגע בלא פגע יוד הנוגשים ולוחצים עומדים ונמזים עלינו ממש
 לכלותנו הלא אבן מקיר תזעק ובפים מעץ יעננה צדקותנו שאין כונתנו לשום
 פנים רק להקים קהלתנו הקדושה הנפילה והירידה שלא יהא חיו תושיה נחה
 ממנה שהיו בימינו נפלגה ארץ. ואחרי רואינו את הצרות רעות האלה והצדדנו
 על כל הצדדים ופנינו ליטון ואין סומך ולשמאל ואין עוזר בכך האבין זיך מאסף
 גיוועון כל נחה ירך טוב מקהלתנו הקדושה כבוד הקהל ובעלי השבונים בצירוף
 הדיינים אונ' האבין מפכה גיוועון בעיון הרק היטיב להיות איש לאחיו יאמר
 חוסו נא על עם ד' אלה צאן קודש חוק ואמיץ כל סרק וברק וחרק קהלתנו
 יצ"ו להיותם מן הזרזין מקרימין וימהרו ויחישו מעשיהם עש ווער רעכט גיוועון
 צו מאבין אין גניץ מעשר על בני קהלתנו יצ"ו אך ורק מען האט הם גיוועון על
 עם דל עני ואביון אונ' האט גימאכט איין חצי מעשר המשה זה' מכל מאה
 זה' אונ' מען האט בוחר גיוועון דרוף כאשר נתנו הבמים עיניהם בשני הסופרים
 נאמנים דקהלתנו יצ"ו ה"ה האלוף התורני מוהר"ר יהושע ספרא רב"ה והאלוף
 הרבני מוהר"ר יהודה מלבוט ספרא מתא דקהלתנו יצ"ו אונ' זיא האבין שבועה
 חמורה גיטאן בבה"כ ישנה לפני הארבעה ראשים ודייני צדק דקהלתנו יצ"ו
 בפאה"ק שלא יגורו מפני איש ושלא ישאו פנים לשום אדם מבני קהלתנו
 ולהיות בעיניהם שוה ומשוה קטן וגדול שם יהיה עני ועשיר אלש זאל לפניחם
 שבועה טאן בפאה"ק בהניה ירו על הספר וזיא דיא שבועה איז אוף גיוועצט
 ביד הנאמנים הנ"ל אימלכר זאל אפרעכטן כפי ברכתו אשר בירך ד' אותו בלי
 שום הוראות היתר בשום צד ובשום אופן כפי שנרשם וחרות על הלוח השבועה
 שבירם וכמה וכמה האבין שון גישווארין אונ' האבין אפנירעכט כפי ברכתם איש
 כמתנת ידו הן כמה אנשים מכבוד הקהל יצ"ו וכמה יהידי סגולה כפי הגורל
 אשר עלה וצוה עליהם טהקלפי אשר עשו הנאמנים הנ"ל אונ' כמה אנשים
 זענין פרהנדען וואס מען שיקט נאך זיא כמה וכמה פ'זמים אונ' זיא זענין מרהה
 מיום אל יום אונ' זאנין טעמים להנאמנים הנ"ל שאין להם ריה ועיקר כלל
 אונ' זאנין זיא ווערין זיך ערשט חשבנן השבונות רכושם אונ' זיא הערין בכל
 יום ויום בת קול הכרוז יוצא מהר הורב ממש בהרמת קול כרחובות ובשווקים
 דקהלתנו יצ"ו ובכל בתי כנסיות אז כל אחר זאל זיך איבער השבנן רכושו
 כדי זאל מוכן זיין להיות הפנקס פתוח ומאליו יקרא דו מיר וזיא האלופים

התורנים הנאמנים ווערין שיקן נאך אים זאל ער תיכף לשבועה בפניהם טאן
אונ' אפרעכטקין כפי שבועתו והלואאי שתהא יציאתם משבועה כביאתם לשבועה
הף ונקי מהטא הזה כדי אז מען זאל קענין דער האלטין מעמד ומצב הקהלה
אונ' לייט זענן זיך ניט משגיח דרוף אוף כל הכרזות וואס ברחובותנו איז ערב
ובקר פעמים בכל יום תמיד אונ' ווארטין מיט זיער השבונות ביו זיא קומען
ארוש בגורל אונ' אז הנאמנים יצ"ו שיקן נאך אים איז ער ערשט מדהה. מדהי
אל דחי אונ' בעטין זיך זפנים לחשבנן זמן זמניהם הרבה משמע ומכה דען ווילן
דיא אנדרוי לייט וואס נאך זיא זענען ניט בגורל ארוש גיקומען ווילן ניט מקרים
לפרענויות זיין כי מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר וידוע לכל וואס
כבוד הקהל האט אפנישטעלט בעלי הובות כומרים ופריצים נוגשים ועריצים
אונ' האבין מראה מקום גיווען על המעות עשרים הג"ל בכך לאזן כבוד הקהל
ובי"ח דריינים מודיע ומכרז זיין אז יהיה מי שיהיה זאל זיך אובר השבנן כדי
אז ער זאל מוכן לשבועה זיין ותיכף ומיד וויא הנאמנים ווערין שיקן נאך אים
אז זאל דער זעלבגר מיד קומן אונ' קיין טעם ואמתלא ומענה ופ"פ ורו"ד וועט
נישט העלפן אפצובעטין מען וועט קיינס קיין זמן געבען אף על יום אחד כדי
אז זאל קיין עיכוב ניט זיין דיא לייט וואס בגורל אהריהם זענן כדי או הסעות
זאל ניט בהוצאות אוועק גיין בכפיות ובקשת הובות אפצובטין צו שטעלן לא
זו אף זו אז ער איז אויף זיך ניט הס כדי מען זאל ניט דרפין ויירר צו מאכן
נתינות וערכות אונ' אוף דער קהלה ניט הס מהעבורה רבה וקשה שלהם אשר
בבוקר יאמרו מי יתן ערב וכו' אונ' ווער עש וועט זיך ניט משגיח זיין אוף דען
כרוז הלוי האבין הנאמנים יצ"ו מקבל גיווען אוף זיך אז זיא זאלין אוף צייכן
ברשימה תמה דיא לייט וואס זענן מסרב נגד הנאמנים אונ' זענן מדהה מדהי
אל דחי כדי להרס מעמד ומצב הקהלה אונ' ארוש צו שריובען דיין לייט וועט
מען זיא מתרים ומנדה זיין בכל בתי כנסיות ומלבר זה הקנס על הארון הגדול
החסיד הדוכס יר"ה סך מאה קשים אינשפקציק ומאה קשים אינשפעצק על
הירודיקש שלו כדין המהרס מעמד ומצב הקהלה ומסרב נגד כבוד הקהל ונגד
בעלי השבונים ונגד הורים ומורים דייני צדק יצ"ו בכך זאל איטליכר הס זיין
על כבודו וכבוד משפחתו וכבוד קהלתנו יצ"ו ועל חונו ורכושו. וכל העם ישמעו
ויראו ולא יירדון עוד.

וזה נוסח השבועה הג"ל בפאהיק:

דא שווער איך על דעת המקום ועל דעת ב"ד ועל דעת הקהל דו איך
רעכט דא אפ חלק עשרים פון אלום וואס איך האב מיין אינגש כך... אונ'
איך האב נישט מעלים גיווען מקטן וער גדול אונ' קיינס נישט אוועק גילוגט
ניט אוף קליידר ניט אויף ספרים ניט מיין ווייב איר כתיבה ניט מיין קינד על
נדוניה ניט מיין איירס שטר הי"ו אונ' האב קיין מתנה ע"ט להחזיר גיגעבן אונ'
קיין פקדון ניט אוף צוהיבן גיגעבן אונ' האב נישט איין גיקופש כסף או זהב
ומרגלויות ואבנים טובות זונט דען יום אז מען האט המעשר גימאכט אונ' האב
קיין מעות ניט הן בטמון הן בגלוי מכל מה שהפה יושל לדבר והלב לחשוב
היץ מסך הג"ל אונ' בין מיר ניט מורה היתר היו בשום פרוטה ומעלה איך האב-

קיים מעות ביד אחרים הן אף רווחים הן אן רווחים אנו בין מיר ניט מורה יותר מכה איזה הוב בקהל אז איך שלאג מיר אפ גם בין איך קיינס מער ניט שולדיג אז וויא איך דא זאג (לפכ"פ ולפכ"פ) גם ווייש ניט איב מיין ווייב האמ אונטער מיר וואס געלט אף דען שווער איך איצינר בפאה"ק בהנחת ידי על הספר הקדוש הלז בלי ערטה ובלי מרמה במקום קדוש הזה.

לג.

אף התקנה מפורסמת לכל בני קהלתנו ובפרטות אצל החברה שמוקלרויש הפנקס פתוח שהתיכא דאסורי לישב שום שמוקלרויש בסחורה שמוקלרויא בהנות או בכיפה או להיות לו אלמיר בשום כיפה עם אותו סחורה שמוקלרויא בכרו שלא יגרום היזק במשא ומתן לשאר שמוקלרויש אך מהמת שני העתים ושיבוש זמן הגיש היה האלוף הר"ר יוסף ירוחמש לפני שלהן טחור בכבוד האלופים רווני וקציני מנהיגי קהלתנו יצ"ו בצירוף האלופים הראשים דחברה הנ"ל והציע דבריו בטוב מעם ונתן אמתלא לדבריו שבלתי אפשרי לו טוב להלוך עם סחורתו שמוקלרויא ברחובות ובשווקים אנה ואנה כפי אשר עשה מקודם ואחר אשר ראו ושמעו האלופים הנ"ל דבריו כי טעמו ומצורף לזה שהר"ר יוסף הנ"ל הוא בעל סכום ראשון בכל הברה שמוקלרויש וגם נתן לקופת הקהל סך מסוים בכך נתנו האלופים הנ"ל מקום לדבריו וניתן רשות מהאלופים הנ"ל להר"ר יוסף ירוחמש הנ"ל לישב בכיפה ובהנות ולהיות לו אלמיר עם סחורה שמוקלרויא למכור ולקנות סחורה שמוקלרויא ולישא וליתן כאוות נפשו וברצונו הטוב בכל מקום אשר ירצה הן במקום קראקא או בקאזמיר או ברחוב בלי שום מוחה ומצפצף כל ימי היו היותו הן בשארי קאמנטצא או בשום כיפה אחרת ולסחור בכל משא ומתן בעולם הן בסחורה שמוקלרויא או בשאר סחורה כל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב ושוב לא יצטרך הר"ר יוסף הנ"ל ליתן שום נתינה ומתן דמים דקופת הקהל או לחברה הנ"ל לתבוע מן הר"ר יוסף מש"פ ומעלה מהמת זה אשר יושב בהכיפה וחלילה לשום מנהיג הן מכבוד הקהל יצ"ו והן מהחברה הנ"ל לתבוע מן הר"ר יוסף הנ"ל שום נתינה קטנה או גדולה כל ימי היו היותו מהמת ושיבת כיפה במשא ומתן שמוקלרויא ושאר משא ומתן כפי הנ"ל ובפרטות חלילה תרי זימני להחברה הנ"ל או לשום יחיד מהחברה לעורר עליו מהמת כל הנ"ל או לתבוע ממנו מש"פ ומעלה בקנס שלשת קשים על קופת הקהל יצ"ו ועשרים קשים דקופת הצדקה ושלושים קשים לסקרבל הוואייברה י"ה ודוקא לו לבדו הותר הרציע ולא לזולתו ותקנה הנ"ל במקומה עומדת שאין ראוי שום אחד מהחברה הנ"ל לישב בכיפה או בהנות או להיות לו איזה אלמיר באיזה כיפה עם סחורה שמוקלרויא ומשי וכבוד האלופים הנ"ל ראו להוסיף תת כחם לקיים תקנה הנ"ל בכל תוקף ועונו לגדור גדר אשר גדרו הראשונים וחלילה לשום אדם מהחברה הנ"ל לפרוץ אותו גדר אף שירצה לותן סמן הרבה זולת להר"ר יוסף ירוחמש הנ"ל הוראת שעה היתה להחיות את נפשו ונפש בני ביתו בכל משא ומתן בעולם בכל כיפה אשר ירצה כל ימי היותו הן בשארי קאמנטצא או בשאר כיפה במקום ובקאזמיר וברחוב כל מה

שהפה יוכל לדבר והלב להשוב הוא בעצמו ובני ביתו בלי שום מוחה ומצפצף בעולם ולא יצטרך ליתן משה פרוטה ומעלה כל ימי חייו מהמת התרה הנ"ל. כל הנ"ל קבלו כבוד אלופים מנהיגי קהלתנו יצ"ו בכל חומר הקבלות עליהם ועל המנהיגים אשר יבואו אחריהם כל ימי חיותו שלא ישונה אף קוצו של יוד ושלא לעצור הדרך על הר"ר יוסף הנ"ל בשום אופן בעולם בכל קנסים הנ"ל וזאת באם ירצה ההכרה לעורר עליו בשום דבר מחויבת ליתן לו קנס עצום וזאת קנס הנ"ל ותוקף כתב זה כאלו נכתב באריכות בכל היפוי ובכל בווארניש שבעולם ובאלו נכתב ונהקק בעט ברזל על מחצבת אבן ותמיד יהא יד הר"ר יוסף על עליונה ויד המערער על תחתונה להיות ליתר עז ותעצומות ביד הנעלה כ"ה יוסף ירוחמש שהותר לו לישב עם סהורתו שמוקלרייא ומשי או בשום מו"ט שירצה ואשר יוכשר בעינו באיזה כיפה שירצה הן בשארי קאמניצא או בשום כיפה אחר הן במקום קראקא או באיזה מקום אחר כל ימי חיותו בלי שום מוחה ומצפצף בעולם ולא יצטרך שוב ליתן מן ש"פ ומעלה לשום התמנות בקהלתנו עבור אותו נחי' אשר לו בהכיפה באו כבוד אלופים רוזני קציני מנהיגי קהלתנו יצ"ו על החתום יום ו' כ"ה תמוז תפוי"ן לפ"ק נאם שמשון בא"א כ"ה יוזיפ ז"ל ונא' משה בן הקרוש הר"ר נתן זצ"ל ונאם נפתלי הלוי מקראקא ונא' שלום בלא"א מוהר"ר משה הלוי זצ"ל ונא' הק' יהודא ליב סג"ל האמש ונאם יוסף ב"ה מאיר וואלש ונאם יהודה ליב מלויצק ונאם הק' יהודה ב"ה כמ' יעקב קאפיל מלבוש ונאם יצחק ראקויר ונא' הצעיר גדליה מלובליא ונא' הק' דוד ב"ה יקיר ז"ל מקראקא ונא' הק' יצחק רייצליש מקראקא ונאם זאב וואלף ב"ה נתן קראשניק זצ"ל. מאחר שכבוד הקהל בקהלתנו הסכימו שיהא להיקר כ"ה יוסף ירוחמש רשות לישב בכיפה אף שהוא קצת נגד התיקון אמרתי מי יהא נגד כבוד הקהל והסכמנו לדברי הקהל שיהא רשות לה' יוסף הנ"ל לישב באיזה כיפה במקום קראקא שירצה בלי מוחה ומעכב הן אחר מבני קהלתנו והן איזה מהחברה כ"ר יום הנ"ל הצעיר יהושיע בלא"א מו"ה שלום שכנא כ"ץ דיין החברה פ"ט ונאם הק' משה דרשן. בק"ק קראקא ונאם אליקים געציל במוהר"ר מן מקראקא דיין החברה פ"מ.

הועתק אות באות מגוף הכתב הניכר לי כמ"ע ה"י המנהיגים וה"י הרוינים הנ"ל ולרא' הנני באתי על החתום יום ב' טו"ב אייר הציא לפ"ק יהודה ליב קאלשיר ספרא מתא בק"ק קראקא.

לד.

היום יום א' כ"ב אלול תפשי"ת לפ"ק שהוא י"ה אגוסט אלף תשכ"ט למספרם הגיש ה"ה כמו"ה יהושיע סופר את השבונותיו מאורנדא גדולה של בשר ושחיטת עופות אשר ה' שכורה בידו בשותפות עם האלוף הר"ר חיים ר"א שתדל"ן. הגיש את החשבון לפני שלחן בכבוד אלופים רוזנים הראשים וטובים ובעלי השבונות יצ"ו והראה לפני האלופים הנ"ל את כל הבנסות מכל אורנדא הנ"ל הן דמי צייבן אשר קיבל והן דמי עורת כפי אשר מכר הכל לפי השוער זמן זמנים והן דמי שהיטות עופות אשר קיבל מהשוחט את הכל הראה לפני

שלחן הנ"ל משעה ראשונה שהוא יום א' פרשת האזינו א' תפחית לפ"ק עד אחר כלות ימי הקונטרס שהוא אחר פרשת שופטים הפ"ט לפ"ק משך שנים והמשים שבועות נתברר הדבר כשמלה וכשמש בצהרים כפי אשר בירר ר' יהושע הנ"ל בפרוטמ הכנסה מירי שבוע בשבוע וגם הוצאה נתברר שהוצאות כסדרן ושלא כסדרן עולות יותר מכל הכנסות יותר מאלף וחמש מאות זה' פו' וצווחו בכרכוב לפני כבוד הקהל יצ"ו ולפני האלופים הבי"ה יצ"ו שיותן להם דאפעלקיא מחמת שבשעת שכירות האורנדא הנ"ל הי' מוהר"ר יהושע ספרא הנ"ל מודר הנאה מן הרווח אשר יהי' באורנדא וקפץ ונשבע שכל מה שירויה במצורת האורנדא הנ"ל אנו הכל יתן לקופת הקהל יצ"ו וקבל עליו לעשות זאת לפני שלחן מלא דכבוד הקהל יצ"ו וכרכבים האלה בירר גם לפני הארון השופט יריה ומה גם שלא יונעל דלת לפני שוכרי אורנדש ושיהא הרבה קופצים בכך יצא לתוקף פסר"ו שהאלופים השוכרים הנ"ל מחויבים להוציא החובות מהקצבים וממוכרי נרות אשר להם אצלם ויקחו לאחדים מהם לעצמם ועוד יותן להם דאפעלקיא סך שמונה מאות זה' פי' דהיינו שכבר ביד מוהר"ר הנ"ל סך שלשה מאות זה' וארבעים זה' הנשאר בידו מהחשבונות אשר נתבררו ונתלבן כל החשבונותיו מכל הכנסות אשר נמסר לירו משעה ראשונה בפקודת הארון השופט יר"ה נתברר ונתלבן שנשאר בידו הסך הנ"ל בכך יהויק אורנו סך עצמו על דאפעלקיא הנ"ל וסך ארבעה מאות וששים זה' עד תשלום סך שמונה מאות זה' יקחו מאורנדא בשר מכאן ולהבא דהיינו שיהויק מוהר"ר י"ם את האורנדא הנ"ל בלא קונטרס מן פרשת תצא הפט"ת לפ"ק עד אחר פרשת בראשית שהיא משך ח' שבועות והקונטרס יתחיל מן פרשת נח תי"ו צרי"ק לפ"ק ומהר"ר יהושע ספרא הנ"ל יסלק במשך הנ"ל כפי אשר סילק עד עתה והיתרון אשר יהי' יקח לעצמו על דאפעלקיא הנ"ל לתשלום סך שמונה מאות זה' פו' אחר ניכיון מה שהוציא ר' יהושע הנ"ל אחר החשבון רק אחר שלא יכול מוהר"ר יהושע הנ"ל לברר דמי שהיטות עופות מחויב מוהר"ר י"ם לישבע אחר ימים טובים שהיה להם היוק עכ"פ שמונה מאות זה' פו' ושוב לא יהא לשום אדם שום מענה ומענה בעולם על השוכרים הנ"ל ויהא לכתב הלז תוקף קוויטצין מכל החשבונות אשר הי' למוהר"ר י"ם הנ"ל משעה ראשונה הן מאורנדא הנ"ל והן משאר הכנסות אשר הי' בידו לא נשאר שוב אצלו אף פרוטה אחת זולת הנ"ל וליתר עוז ותעצומות באו כבוד האלופים רוונים וקצינים מנהיגי קהלתנו יצ"ו על החתום יום הנ"ל נאם משה בהר"ר צבי הירש זצ"ל ונא' הק' דוד בהר"ר יקיר ז"ל מקראקא ונאם יוסף ב"ה ירוחם ז"ל ונאם שלמה ב"ה אברהם ז"ל ונאם יהודא ליב סג"ל האטש ונא' ארי' ליבש ב"ה ידל זצ"ל ונא' יצחק ראקווייר מקראקא ונאם מרדכי סג"ל הורוויץ ונא' יצחק ב"ה משה ונאם הק' מנחם בהרב ט"ו מוהר"ר יעקב פייסק.

נצטויתי מהאלופים מנהיגי קהלתנו ז"ה האלופים הרוונים הקצינים הראשים וטובים יצ"ו להעתיק אות באות מגוף הכתב אשר ביד ה"ה מו"ה יהושע ספרא לתוך הפנקס הנ"ל בכך העתקתי אות באות כפי שציוו עלי היום יופ' ד' ז"ך

אלול תפ"ט לפ"ק יהורא ליב קאלשיר בה"ה מוהרראל"ש זצ"ל הכ"ד ספרא מתא דק"ק קראקא.

ל.ה.

כמ' פייבש העשילש השכיר את בנו הנער בעריל במעמד בעריל הנ"ל לכמ' עזריאל קאסקום על מלאכות היטלוך זכ' עזריאל יתן שכירות ארבעים זהו פוליש לשנה והכנים א"ע בע"פ ובהיוב גמור שיהא לנער הנ"ל מלבד הארבעים זהו פוי עוד עשרה זהו פוי לשנה דהיינו ששה גדולים כל שבוע ומה שיהסר משה גדולים כל שבוע מהיוב כ' עזריאל להשלים מכיסו ער ששה גדולים ומשך השכירות מר"ח כסליו תצ"א לפ"ק ער ר"ה כסליו תצ"ב לפ"ק ונתן תכף כ' עזריאל שכירות על הצי שנה סך עשרים זהו פוי ואחר בלות הצי שנה מחויב כ' עזריאל הנ"ל ליתן מקודם על הצי שנה שכירות עשרים זהו פוליש ומזונות אפוי דמי כביסה וכל מתקורו של הנער הנ"ל הכל על הוצאות כ' עזריאל הנ"ל והנער הנ"ל טהל על ה"ה והתחייב א"ע לחיות שוקר במלאכת היטלוך הנ"ל כמנהג כל הפועלים להשכים ולהעריב בשקידה ויתרה כל הנ"ל נעשה בפ"ע ובשבועה בפנינו אוד ליום ב' כ' כסליו תצ"א לפ"ק יהורא ליב קאלשיר ספרא מתא בק"ק קראקא.

ל.ו.

זכרון עדות שנעשה בפנינו עה"ט איך שבא הנעלה כ"ה עזרא ב' הר"ר שמואל מ"נ ואמר לנו הווי עלי עדים נאמנים וכשרים וקיימים בק"ג א"ס וכתבו והתנו להיות לזכות ולראוי עלי ועל ב"כ ועל י"א שאני קבלתי סך עשרה זהו פוי קרן בעסקא להעלות רוחים עצ"ה כתקוה"ל מהמנוה בהר"ר יוסף מלמד ושוה"ש בק"ק קראקא ובעד הרוחים הנני מקבל עלי להדליק נר בבח"כ הדשה בשעת תפילה הן בחול והן ביו"ט לכבוד נשמתו והנני משעבד על עשרה זהו פוי כל אשר לי הן כל הנחלאות שיש לי הן כל המטלטלים והא הכל משועבד ע"ס עשרה זהו פוי ובאם שאני אין רוצה להדליק נר בבח"כ הנ"ל עבורו או אחר אריכות ימי הנני מחויבים י"א לשלם הסך עשרה זהו פוי הנ"ל במזומנים דוקא כדי שיהא קרן קיימת להדליק מרוחים תמיד נר אחר עבור נשמתו על כל הנ"ל נעשה ק"ג א"ס מכ"ה עזרא הנ"ל לאשר ולקיים כל הנ"ל כל ימי חייו ואחר אריכות ימיו על יורשים אחריו והא תוקף ועוון לכתב הנ"ל כאלו נכתב בכל אופן המועיל ככל שמרי השעבוד הנעשים כדון תוי הקרושה היום יום ד' כ"ז סיון תצ"א לפ"ק יהורא ליב קאלשיר ספרא מתא בק"ק קראקא א¹.

ל.ז.

אמת הדבר שאני התום מטה התפשרתי עם האדון פאן גורייסקיא אודות החוב מה שאני חייב להאדון פאן הנ"ל ומשעבד על החוב מה שאני לו

¹ העתקתי הדבר הזה לראות עד סוף הכסף נחשב צימים הסס עד כי "רוחיס" של עשרה זס' פוי (של שני פלי וחצי בערך) היו דים להדליק פנחסים ונות ככל הסס מדוי עלב ונקר בשעת הספלה.

חייב סך אלף זה' את הבית שלו מה שאני דר לעת עתה בתוכה רהיניו שימתין האדון פאן הנ"ל שנה אחת ואחר שנה מחויב אני ה"ט לשלם סך אלף זה' פי הנ"ל וע"ז משועבד הבית הנ"ל להאדון הנ"ל והנעשה של השואה הנ"ל הי' בר"ה אדר ראשון תקה"א לפ"ק ולראי' הנני באתי על החתום יום הנ"ל נאם הק' אליעזר במוהר"ר שלמה זלמן וצ"ל. האלוף הר"ר אליעזר הנ"ל הא"ע באופ"ט בכ"ן אשרתי וקיימתי כרחוי יום הנ"ל יהודא ליב קאלשיר ספרא מתא בק"ק קראקא יע"א. ואם לא אשלם רשות להאדון פאן הנ"ל למכור הבית שלי או להשכיר ולהשכין לראי' הנני באתי על החתום יום הנ"ל הק' אליעזר הנ"ל. הר"ר אליעזר הא"ע בח"י מטש בכ"ן אשרתי וכז' כ"ד יהודא ליב הנ"ל.

לח.

ע"ד טענות ותביעות שהי' בין האלוף הר"ר אלימלך ב' הר"ר אייוק שמש ושותפו האלוף הר"ר צבי הירש בן הר"ר שמואל הלפן ואמו ט' אסתר והר"ר לאויר בנו של הר"ר אלימלך הנ"ל והאשה לאה בת הר"ר יצחק רייצלש ובין האלוף הר"ר שמשון לאדיש.

אודות המקרה אשר הוקרה להר"ר אלימלך מידי עברו עם סחורה טוטיין שלו סמוך לק"ק טארני לקח ממנו אדוני הארץ את הסחורה טוטיין הנ"ל והתפס אותה סחורה הנ"ל ע"ד החוב שהי' הר"ר שמשון הנ"ל לאדוני הארץ האדון פאן אויענשא סך אלף וארבעה מאות וששה עשר זה' פו' כפי שיש ביד האדון שט"ה בח"י הר"ר שמשון הנ"ל שהי' לו ה"ש סך הנ"ל ויצא הר"ר הנ"ל נקי מנכסיו מסחורה הנ"ל וכא' לקהלתנו בנפו בלחודוהו בבכסותו ועזב כל הסחורה לו ביד האדון הנ"ל ותבעו הר"ר א' ושותפו הנ"ל את הר"ר שמשון הנ"ל לפנינו הביד בצירוף כבוד האלופים רוזני קציני מנהיגי קהלתנו יצ"ו ויקחו מאתנו הביד בצירוף המנהיגים הנ"ל פס"ד ביניהם שברירה ביד הר"ר שמשון או שהר"ר א' ושותפו הנ"ל יתנו לו ארבעה מאות זה' בהלואה לשלם קודם ר"ה תקי"ד לפ"ק והר"ר שמשון מחויב להוציא הסחורה הנ"ל מתח"י האדון הנ"ל ולפייס האדון הנ"ל במאי דיתפיים ועכ"פ לא יעוכב מלהוציא הסחורה מתח"י האדון הנ"ל רק קודם ר"ה תקי"ד לפ"ק או שהר"ר שמשון הנ"ל מחויב ליתן תיכף ומיד ליד הר"ר א' ושותפו הנ"ל סך אלף זה' פול' והם ישתדלו ויתעסקו בעצמם להוציא הסחורה מתח"י האדון הנ"ל ועל המותר סך ארבעה מאות וששה עשר זה' מחויב הר"ר שמשון לשלם לשותפים הנ"ל קודם ראש השנה תקי"ד לפ"ק וגם הוצאות שהי' להשותפים יקוב הדין ביניהם כפי המבואר הכל באריכות באר הישיב בחפס"ד בח"י הביד בצירוף המנהיגים שתח"י הר"ר א' ושותפו הנ"ל ואח"י בהאריך הזמן להר"ר א' ולשותפו הנ"ל ונפלו בהוצאות גדולים ולא יכלו להביא הדבר לידי גמר לקיים הפס"ד מחמת שהר"ר שמשון הנ"ל נתן כתף סוררת ולא פנה לבו לקיים הפס"ד הנ"ל והי' צוה מאדוננו האדון הגדול החסיד שר צבא וואייבדות יר"ה שתה"ר שמשון הנ"ל מחויב להשתיק תיכף ומיד את הר"ר א' ושותפו הנ"ל להוציא הסחורה שלהם מתח"י האדון הנ"ל באם לא יגבו הר"ר א' ושותפו מכל אשר ימצא לו להר"ר שמשון הנ"ל מנתלאות וקרקעות

ואף מגלימא דעל כתפיו כרי להשתיק את הארון הנ"ל להוציא הסהורה הנ"ל מתתי הארון הנ"ל להרר"א ושותפיו הנ"ל וכהיום הזה בא הרר"ש הנ"ל לפנינו ב"ד בצירוף המנהיגים מרצונו הטוב בלי שום אונס והכרה כלל רק בנפש הפיזה ודעת מיושבת ולקה לו הברירה שהוא יתן להרר"א ולשותפיו הנ"ל סך אלף זהו פוליש והם ישתדלו ויתעסקו להוציא שלהם מתתי הארון הנ"ל רק שאין ירו של הר"ר שמשון הנ"ל משנת לשלם להם הסך אלף זה' במוזמנים רק בהנהלה השייך לו דהיינו כה"ח שטה של אכנים בבית שהשטה השני שייך להאלוף התו' מו"ה זנוויל דייביש וכבר נכרו שטה התחתון הנ"ל בכל בתי כנסיות כנהוג ונתבטלו כל המחאות כפי המבואר בהכרזה בח"י הבי"ד שתח"י הרר"א הנ"ל בח"י הבי"ד וגם נושים שטה התחתון הנ"ל דהיינו שטייב וביפה קטן שעולין לו במדרגה דרך השטייב והכיפה שכפורזרור הבית ואי קאמיר בשטה השלישי והחצר שאחורי שטה התחתון הנ"ל סביב והשני מרתופים ועד תהום ארעא וגם כל הזכויות שהי' להרר"ש הנ"ל על שטה התחתון הנ"ל הכל כאשר לכל נושים בסך אלף ומאתים זה' כפי השומא בח"י הבי"ד שהח"י הרר"א הנ"ל בכן כהיום הזה אנחנו ב"ד בצירוף המנהיגים נותנים החלטה גמורה ופסקה להרר"א ולשותפיו הנ"ל על כל שטה התחתון הנ"ל ומעתה ומעכשיו שייך וקם כל שטה תחתון הנ"ל עם שני כיפות הנ"ל ועם המרתופים והחצר סביב והקאטר ועם כל הזכויות ועם כל מוצאיו ונזבאיו ועד תהום ארעא הכל בחזקת הרר"א ושותפיו הנ"ל בסך אלף ומאתים זה' פוי לחלוטין ולצמיתות עלמין להם ולב"כ ולי"א למכור ולהשבין להוריש וליתן במהנה לבנות ולהרום כאדם העושה בשלו ולית דימחה בידם מיומא דנן ולעלם וכל מי שיבא מדי רוהות עולם הן הר"ר שמשון הנ"ל בעצמו או ב"כ וי"א ויערער על הרר"א ושותפיו הנ"ל או על ב"כ וי"א ברבר שטה התחתון הנ"ל יהי דבריהם בטלין ומובטלין כהרם הנשבר וכטוען אחר מעשה ב"ד להיות שאנחנו ה"מ החלטנו בכה ב"ד יפה להרר"א ולשותפיו הנ"ל את כל שטה התחתון הנ"ל בכן להם ולב"כ ולי"א לחלוטין ולצמיתות עלמין לעשות בשטה הנ"ל כאדם העושה בשלו כ"ד ב"ד הרבנים מופלגים דיינים מומחים בצירוף כבוד האלופים רוזנים קצינים מנהיגי קהלתנו ק"ק קראקא היום יום כ"ה תשרי תקי"ד לפ"ק. ואורות שני מרתופים הנ"ל יקוב הדין בין התו' מו"ה זנוויל דייביש ובין השותפים הנ"ל כ"ד יום הנ"ל. הק' היאל טיכל מקראקא ונאם הק' אברהם ב' מו"ה הילל מקראקא וצ"ל ונאם הק' משה בהר"ר מו"ה יוסף כהנא ולה"ה ונאם הניאל הכהן רפאפורט מק"ק קראקא הנ"ל ונא' צבי הירש מק"ק צאנו ונאם משה בהמנוה מוהר"ר יוסף יוסקי ז"ל הועתק אות באות מנוף הכתב הניכר לי יהודה ליב קאלשיר ספרא מתא בק"ק הנ"ל.

למ.

חרם רבני ק"ק קראקא ומנהיגיה נגד החסידים בשנת תקמ"ו לפ"ק.

כהיות שגלוי וידוע ומפורסם בכל קצוי ארץ והאיים הקרובים והרחוקים שקהלתנו המפוארה היתה מעולם קריה נאמנה מטרפולין של מלכים מלכי לבנן כלילת ופוי משוש כל הארץ הבנויים לתלפיות, גודרי גדר עומדים בפרץ

ואשר שפונים טמונים ברגבי האדמה קדושי אל גאוני עולם, אשר מאור תורתם יאירו עיני כל הגולה, מעיינותם יפיצו חוצה, ממנם ישאבון כל בית ישראל, אורם לנצח יהיה, ועיני כל בית ישראל עליהם, לא ימושו מנתיבותם מקורי מים חיים אשר לא יכזבו מימיהם, ואתרון הגאונים בזמן ראשם במעלה אשר שיאו לשמים עלה, ובין עבותים היתה צמרתו, רבן של כל בני הגולה מאור עינינו הרב רמ"א זצ"ל עלה על כלנה במקור הדינים והדת עמודי בית ישראל נשענים, כל יצען כל יסעו יתדותיו, ויאמינו כל בית ישראל במשה ובתורתו לא יטו ימין ושמאל, עיר מלאה חכמים וסופרים אשר בעלי מדות שוכות המושלמים בחכמה וביראת ד' אוצרם, ובתורת ד' הפצם, להגות באמרי שפר נשף וצפר ולילה כיום האיר להם, ולא נשמע ולא נראה מעולם על שום אחד מהם שמלא את לבו להיות פריש מרובא לבנות לו במה לעצמו לשנות ח"ו איזה נוסח מהתפלה מה שטבעו לנו חכמים הקדמונים עפ"י הסכמת הרב רמ"א זצ"ל, או לשנות בנגינה ולהתפלל בתנועות שונות, ואין זכרון לראשונים, וגם אבותינו לא ספרו לנו על שום אחד מהם שעשה את הדבר הזה לשנות שום דבר ואפילו חצי דבר ולהיות פרוש מרובא ח"ו וזנה עתה בעויה קמו חדשים מקרוב באו ובים התלמוד עקבותם לא נודעו, אנשים צעירים לימים, כאשר ימצא במדבר הימים, רבים בשנים מלאו את לבם לבנות במות לעצמם לשנות נוסחאות ישנים, לעשות אגודות אגודות להתפלל, והמה יביעו עתק יניעו תנועות שונות, מהם ראשם יעקשו, מהם ישפיקו כפימו יפרשו ויכו כף אל כף, יעשו להם כנפים ככנפי החסידה, לכוף כאגמון ראשם במעשה התפלה והעבודה, מדהרותם תחיל תכל ויסודה, ובת מלך כבודה יבוזה, ויאמרו המלך דבר רדה, לתורה ולתעודה, שלא התלמוד העיקר וכו'. ואשר אור התורה יגה עליו הוטבל בשחת ותעבוהו שלמותיו, והמה ירחצו במים, לעוף בשמים, ויאריכו בתפלתם עד עמוד השמש בחצי השמים, והיסוד התורה והתפלה אשר יסדו אבותינו הקדושים המה יחרסו, כי יחרסו אל ד' לעלות במסילות אשר אינם סלולות, ע"כ תפוג תורה, יפילו אשיותיה, ערו יסודותיה, ויפתוהן בפייהם ובלשונם חלקלקות ג"כ שאר אנשים לאסוף עמהם ויתלקטו אליהם אנשים ריקים ומנוערים, ומי יודע עד היכן הדברים מגיעים, ואת גורל המכשלה שיוכל לבוא על דבר זה כאשר היה בעולם, רבים היו עושים כמשפט האנשים האלה אשר פיהם יקבנו חסידים, סופם עשו מעשה זמרי ויצאו לתרבות רעה, וכדי להסיר המכשלה הזאת מפה קהלתנו, נוסדו יחד עיני העדה כבוד אלופים רוזני קציני מנהיגי הקהילה בצירוף שאר בעלי התמנות, ובראשם כבוד אדמו"ר הרב הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ דקהלתנו והגליל יצ"ו, ובצירוף כבוד הבד"ץ לעיון ולפקח בעיונא ופקיחא רבא שלא תהיה זאת בישראל למכשול ולפוקה, ועלה בהסכמת כבוד אסיפה שלימה לגדור גדר ולעמוד בפרץ וגורו בחרם חמור בחרם הגדול של יבין לבל ירים איש את ידו מבני קהלתנו לעשות לו מנין בפני עצמו כדי להתפלל בתנועות שונות, ובשריקות שפתים, ובהכאת כף אל כף, או להיות מרודים כשעירים, ונוע יניעו כשכור או לשנות איזה נוסחאות

מנוסה התפלה אשר קבלנו מאבותינו הקדושים אשר חמה בעבי האדמה, והזקין בארץ שרשם, ויהיה קול גבינו כרוז חרם חמור הנ"ל בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות דפה קהלתנו על אותם אנשים מבני קהילתנו שימלאו את לבם מכאן ולהבא לעשות הן מנין בפני עצמו כדי להתפלל בתנועות האלה או באיזה שינוי נוסחאות יהיה מותרם ומנודה בשני עולמות בעוה"ז ובעוה"ב, ויהיה מובדל ומופרש מכל קדושת ישראל, וקבורת חמור יקבר, וגם על האנשים אשר יהיוקו ידיהם לעשות להם מנין כנ"ל בבתיהם או שוסייע להם להחזיק כפם, ויהיה דינם כיוצא בהם שיהי' מותרים ומנודים ומובדלים ומופרשים מכל קדושת ישראל כנ"ל, וכל העם ישמעו ויראו ולא יוסיפו לעשות פה קהלתנו כדבר הזה, והשומע לדברינו ישכון בטח ושאנן עד ביאת ינון, אחריתם יהיה מנון, הכ"ד כבוד אלופים רוזני נגידי מנהיגי קהלתנו יצ"ו ר"ט, וע"ק וי"ם, ובראשם כבוד אדמ"ו הרב הגאון הגדול המפורסם מופת הדור אב"ד ור"מ דקהלתנו והגליל יצ"ו. ובצירוף כבוד הבר"ץ הכאים על התתום היום יום ה' כ"ה תשרי תקמו"א לפ"ק. נאם יצחק הלוי מלבוב הו' בק"ק קראקא והגליל יצ"ו. ונאם הק' משה מרדכי מקראקא, הק' יוסף אב"ד פולין¹ ונאום הק' שם מאיר² קאלישר, ונאום הק' גבריאל מקראקא, ונאם הק' נח אלעזר הלוי, ונאום הק' בנימין זאב וואלף, ונאום הק' אברהם בהמנוח מ' אשר שמואל ז"ל, נאם הק' צבי הירש בה"ה מו"ה משה זצ"ל, ונאום הק' מרדכי בהרבני מו"ה פנחס סג"ל, ונאם אפרים פישל בהמנוח מו"ה אברהם זצ"ל, ונאום הק' אברהם חיים הכהן, ונאם הק' מנחם נהום רצ"פ, ונאום הק' צבי הירש בהרבני מו"ה קלמן נ"י, ונאום הק' מענדל במהר"א זצ"פ, ונאום הק' יעקב שמואל מקראקא, ונאום הק' ישראל בהרב מו"ה אהרן.

הערט צו כל הקהל הקודש דא לאזין כבוד רוזני נגידי מנהיגי קהלתנו יצ"ו בצירוף כבוד הרבנים המופלגים הבר"ץ דקהלתנו יצ"ו ובראשם כבוד אדמ"ו הרב הגאון המפורסם מופת הדור אב"ד ור"מ דקהלתנו והגליל יצ"ו מכרזו ומודיע לרבים זיון, בהיות עם איז גלוי וידוע לכל באי עולם דאם קהלתנו המפוארה איז מאז מעולם גיוועזין כלילת יופי מישוש לכל הארץ, ומעולם אנשי שם ובתוכה גאונים מפורסמים ראשי גולה אשר מהם יצאה תורה והוראה לכל באי עולם, ובתוכם גם אנשי מדות וואס האבען מתנהג בחסידות גיוועזין ולא שמענו מעולם אז עם זאל ווער האבען משנה גיוועזין מנוסה התפלה שיסדרו לנו קדמונינו עפ"י מנהג של מאור עינינו הגאון האמתי הרמ"א זצלה"ה, וואס איז נתפשט הוראותיו גיווארדין בכל העולם, אונד מען האט מקבל גיוועזין פסקי דינו כאלו נתנו מסיני, וגם לא נשמע מעולם אז עם זאל ווער האבין גימאכט תנועות שונות ומשונות בתוך התפלה לבלבל

¹ הוא בעל "מעשה חושב" ואזי הגאון מו"ה משה אליהו ניימיק הנקרא ר' משה חרין

סדיה פה ראב"ד וחבר "הלכה למשה".

² הוא ר' מאיר דיין שנשאר אחריו פה ציה"מ הנקרא על שמו.

דעת השומעים, וכהיום חדשים מקרוב באו צעירים לימים רבים בשנים, אשר לא ראו אור וחכמה מימיהם, אונד זענין פון זיך פורק עול תורה, אונד זענין זיך בונה במה לעצמם לשנות ממטבע שטבעו חכמינו ז"ל, אונד מאכין תוך התפלה תנועות שונות להכות כף אל כף ושאר דברים משונים אשר לא ראינו מימינו ואבותינו לא ספרו לנו, וכדי שלא תפשה המספחת איז מען גוזר בגזירת עירין ופתגמין בהרם יהושע בן נון, דאס מהיום והלאה זאל זיך נישט דער וועגין שום אחד מאנשי קהלתנו צו מאכין מנין בכדי לשנות מנוסח התפלה אדער צו מאכין תנועות שונות, וכמו כן איזט החרם הל דאס קיינר שום ב"ב מאנשי קהלתנו זאל נישט דערוועגין צולאזין מאכין מנין בתוך ביתו לבני קהלתנו בכדי לשנות איזה דבר מן סידור התפלה שלנו או לעשות איזה היות שונות כנ"ל. ולהשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב, כל הנ"ל יכרו בכל בתי כנסיות ובכל בתי מדרשות דקהלתנו פרשת בראשית תקמ"א, לפ"ק.

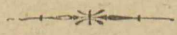
הכרוז דמעבר לדרך והכרוז הנ"ל הועתק מהכתב והכרוז המובא בפנקס ישן מן הדיינים בדרך מ' ע"א וע"ב. ובצדק נעתק הכל כאן בלי חסר ויתיר כלל רק דברים ככתבן ממש ובהפנקס הנ"ל המכתב הוא של ה"ה המנוח מו"ה בער שב"ד ז"ל. ולראיה בעה"ה נאום הק' ישמעאל וואל רויזן בלאט ספרא דק"ק קראקא יצ"ו. ⁽³⁾

⁽³⁾ הימים ההם, עת הקול קורא" הזה יאל מפי רב עירנו ודיינים ומנהיגים החתומים עליו, להכות "חרם" את החסידים היושבים בה ולהניח לב בני עדתנו מאחריהם, הימים ההם היו ימי ההתחלה להספספות החסידות במלוא רוחב ארצנו. שעת ר"י בע"ש חזיר יב"ש שהוליד פרה ויץ לין ברסוף ויגמול שקדים בפולין עשה אז בדים והשלה פארוותה גם לגאליציען. החסידות פלטה לה נחיצ גם בקראקא, נקודות שחורות נראו בשמי עדתנו, והאויזטעניין העברים הם רבנים ומנהלים שמו אליהם לב, אליהם השגיחו עדיהם החבוננו, ויאלו חוץ כלם לקדם פני הרעה הנקפה נגד עיניהם; לא מנעו כל אמצעים לרדפם על זארכ ולכלות גם חיי השפסם. ויבאו פסע בלויה סוטרס לבית הפלטה בעוה"ש לעת "כל נדרי" וכבו את הגרות והפיוס לכל עבר. אבל אין ענה ואין תשובה נגד לב השרד העקוב מכל, ומה נמרצו הדברים, עם הפמיות והאולה, גם בני האלהים ילחנו בלי הועלה. אך לשוא נשאו נשיאי אלהים בזוכנו במרוס קולס והתחרו בכל מאמני כחם להפריעם ממעשיהם ולנתק את מוסדותינו; אך לשוא עמלו ופרשו מממורה, החרם" עליהם ורוס מחוך העדה הלאה כמו דוה; החסידות התגברה על כל המכשולים המונחים על דרכה, וכאשר הוסיפו לענות את החסידים כן רבו משנה לשנה הנוהים אחריהם ועתקו גם גברו חיל. הרב הערץ בסוד קדושים הרבי ר' קלמן המכונה עפשעין מ"רב, מאור ושמש" והגיד ר' צער לוקסענבערג — אזי שהי"מ ר' אייזק לוקסענבערג בעארנאו חותן החכם ר' דוד ראפאפורט בנו של הגאון ש"ר — המה היו רוח החיה באופני התנועה החזקה הזאת, הראשון הלך לפניהם בעמוד את החסידות להאיר להם את דרכה ולגלותם עמקי סודותיה וסערי תורותיה האפונים בחיק יעלה ח"ן, והשני הלך לפניהם בצלקת פזרונו שנתן להם משען ומענה בידים פתוחה ובנפש חפה ולא נתן למע רגליהם. הגה כי כן תקופה חדשה החלה פה בשנה תקמ"ו והחסידות הרימה ראש בהעיר שממנה יאה הוראה לכל ישראל, הוראה רבנו הרמ"א ז"ל אשר כתב להגאון מהרש"ל שיתר להוש שלא למעות בקבלה מפילוסופיא (ש"ת הרמ"א סי' ו' ז'), ואשר הורה ע"פ פסקי רבותיו האשכנזים אשר אנו מבני בניהם (דרכי משה בעור או"ח סי' קמ"ז).

הערה לסי' ד.

בראשית ימי המאה הרביעית לאלף הזה (למצי' בימי ממשלת המלך הטוב זיגמונד II אויגוסט האחרון לביה ממלכת יאגילו סמלך משנת ט"ח עד של"ב (72-1548, לעווילקי, היספ. פאלס. 1888 75 179) שמה זה רצונו הרמ"א ז"ל, בימים ההם פרח פזיה הוד מנב אחז"י בארץ פולין וכן יוכיחו גם דברי הרמ"א בשו"ת סי' ל"ה באמרו עס: "עדיף פפי פת חריבה ושלוחה בה צמדיות אל" וכו". כל עוב המסחר, בתי נכס, מכרי מלה וכו' היה בידיהם ויהי להם הון ועושר ועבדה רבה מאד. רכוש היהודים כי גדל וכביר מצאה ידם העיר עליו קנאות ושנאה בני העם ויבקשו תואנות למנוח עונם לשטוח ולהצותם צעיני המלך והשרים. הכהן הראשי (קרדינאל) האזיום עמד לימין המחפשים עלות להוציא עליהם דבתם רעה ויכתוב בשנת 1551 גם ספר מלא טענה דברי בלע וחמה שפוכה על היהודים. היצועים שהתחילו בעת הזאת בפולין ויסדו עס סגיסים להצרתם לרגלי הרפורמציה שצרתה בה אז בעצם תקפה רפתה מעליה ולהשיבה לאהיה הראשון, המה הגדילו עוד את המדורה, הרבו עוד עינים וגפרים על את המשטמה לב". בהתחסף ראשי העם ויזיוו צבתי ועדם שפכו עליהם בוז פמים ודברו צס סרה לאמר כי היהודים ימוזו את לשד בני הארץ, יכריחו כל אוכל מפייהם, וינללו אותם ויכדו עמם לחייהם. ויקומו יזיוו עמל עלי חוק צפיעטרקוב בשנות 63-65-1562 ויגבילו את זכויות היהודים ויזוו במפגיע את הדוכסים שלא ירשו להם לשכור בתי מכס ומכרי מלה וכו' (פאל. לעג. II 624). רבני עדתנו ומנהיגיה, בראותם כי השנאה מצאה לה פה קן ורע חורשים על אחז"י שכניהם הגוברים הלוועים עין קנאה על עשרם ומבקשים תואנות לה הכיבא שואה עליהם, ההעוררו ועשו בשנת 1595 (טנ"ה לפ"ק) בימי זיגמונד השלישי (שמלך משנת 1632-1587, לעווילקי עס כד 221) תקנות דרושות לחסן ב"י בזמן ההוא וגמנו וגמרו להוריד אוס אוס את עדיו מעליו ולאסור לכא"א להיות סרסור אלל הגוברים ולהניח משרת נכרי לישון צביתו של יהודי בלילה ועוד ועוד תקנות נכבדות הנזכרות בזה בסי' ד.

W. pols. Bukowski dzieje reform. 1883

B
728.

QUELENSCHRIFTEN

ZUR

Geschichte der Juden in Polen insbesondere
in Krakau.

VON

F. H. WETSTEIN.

KRAKAU,

Druck von Josef Fischer.—Verlag von A. Faust's Buchhandlung.

1892.